

**FEDERAȚIA SINDICALĂ „SĂNĂTATEA”
DIN MOLDOVA**

RAPORT

DE ACTIVITATE

2022

CUPRINS

Cuvânt înainte	4
Capitolul I. Resursele umane din domeniul sănătății	5
1.1. Informații generale	5
1.2. Planificarea resurselor umane	5
1.3. Asigurarea unităților medicale cu personal	6
1.4. Perfecționarea și formarea profesională a cadrelor medicale	9
1.5. Fluctuația lucrătorilor medicali	10
1.6. Încadrarea în câmpul muncii a noilor angajați	11
1.7. Fenomenul de „îmbătrânire” a cadrelor medicale	11
1.8. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul resurselor umane	12
Capitolul II. Finanțarea domeniului sănătății	14
2.1. Informații generale	14
2.2. Cheltuielile din bugetul public consolidat pentru domeniul sănătății	15
2.3. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	16
2.4. Transferurile din Bugetul de Stat în Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	17
2.5. Asigurarea medicală a populației	19
2.6. Direcțiile prioritare de utilizare a Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală	20
2.7. Finanțarea instituțiilor medicale de către administrația publică locală	22
2.8. Participarea reprezentanților Sindicatului la administrarea unității	23
2.9. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul finanțării ocrotirii sănătății	23
Capitolul III. Remunerarea muncii, motivarea și protecția angajaților din domeniul sănătății	25
3.1. Salariul mediu lunar al angajaților din instituțiile medicale din subordinea Ministerului Sănătății	25
3.2. Plata suplimentului/sporului pentru indicatorii de performanță	30
3.3. Stimularea angajaților prin plata premiilor și a ajutorului material	33
3.4. Planificarea cheltuielilor financiare pentru soluționarea problemelor angajaților (0,15%)	34
3.5. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul remunerării muncii și protecției social-economice a salariaților	35
Capitolul IV. Parteneriatul social în sfera muncii	38
4.1. Informații generale	38
4.2. Dezvoltarea parteneriatului social în sfera muncii	39
4.3. Elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative	40
4.4. Participarea reprezentanților Sindicatului la lucrările organelor colegiale	41
4.5. Obiective pentru realizare în următoarea perioadă	41
Capitolul V. Securitatea și sănătatea în muncă	44
Capitolul VI. Asistența juridică	45

Capitolul VII. Apartenența la sindicat și respectarea prevederilor statutare	54
Capitolul VIII. Drepturile și garanțiile Sindicatului – reprezentant al salariaților	59
Capitolul IX. Activitatea educațională și de formare sindicală	61
Capitolul X. Activitatea de informare și comunicare	63
Capitolul XI. Activitatea Organizației de tineret	65
Capitolul XII. Activitatea Comisiei de cenzori	67

CUVÂNT ÎNAINTE

Stimați colegi,

De-a lungul timpului, sindicatele s-au manifestat ca un factor de echilibru social, fiind una din instituțiile esențiale ale societății civile și ale democrației, afirmându-se ca un partener social, care a jucat și joacă un rol deosebit în dezvoltarea dreptului angajatului. Sindicatele reprezintă concretizarea dreptului fundamental la asociere și o pârgie importantă în procesul asigurării justiției sociale. Libertatea sindicală reprezintă elementul-cheie în asigurarea bunei activități a unei instituții. Este un principiu fundamental pe care instituțiile trebuie să îl respecte în relația sa cu angajații.

În realizarea obiectivelor sale, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova acordă deosebită atenție acțiunilor de sensibilizare și informare a celor interesați asupra necesității respectării legislației muncii, securității și sănătății în muncă, precum și asupra prejudiciului pe care îl provoacă nerespectarea și încălcarea legislației din domeniu. Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova reprezintă o echipă, care activează în numele legii, ocupându-și locul în societate, în ansamblu, și în monitorizarea raporturilor de muncă, în particular.

Acest Raport de activitate, cu care venim în atenția dumneavoastră, reflectă datele și informațiile privind acțiunile realizate în strictă conformitate cu prevederile legii și în interesul membrilor de sindicat, pentru anul 2022.

Pentru echipa Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova este importantă existența unei relații deschise cu membrii de sindicat și cu instituțiile în care activează aceștia. Din aceste considerente, întotdeauna am participat la toate întrunirile publice, am expus ferm și argumentat toate propunerile de rigoare privind îmbunătățirea condițiilor de muncă și ajustarea legislației în folosul membrilor de sindicat. Precum este firesc, viziunile Federației Sindicale „Sănătatea” nu au coincis întru totul cu cele ale autorităților sau angajatorului, unele din propuneri nefiind considerate, însă, noi continuăm să identificăm cele mai bune soluții și proceduri de lucru interne pentru a pune în valoare intenția Sindicatului de a asigura angajații cu o paletă suficientă de beneficii, astfel încât rodul muncii acestora să fie pe măsura așteptărilor, cei din urmă fiind plenar implicați și interesați de parcursul mișcării sindicale.

Cu deosebit respect,

Aurel POPOVICI

Președinte al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova

CAPITOLUL I

RESURSELE UMANE DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

1.1. Informații generale

Există doi piloni esențiali în sistemul medical: unul este infrastructura, celălalt este reprezentat de resursa umană din sănătate. Republica Moldova se confruntă de mulți ani cu o criză majoră în ceea ce privește resursele umane din sănătate. Nivelul scăzut al veniturilor, condițiile de lucru precare, lipsa echipamentelor, posibilitățile reduse de dezvoltare profesională sunt principalii factori care au provocat această criză.

Resursele umane reprezintă o componentă strategică a sistemului sanitar. În vederea obținerii performanțelor în sănătate, calitatea managementului resurselor umane joacă un rol esențial, precum și exercitarea anumitor funcții ale acestuia (planificarea resurselor umane, formarea continuă a personalului, evaluarea performanțelor personalului, gestionarea personalului, motivarea personalului).

Este necesar ca managementul resurselor umane în sănătate să devină o prioritate, iar atribuțiile enumerate mai sus să fie exercitate continuu și profesionist pentru a gestiona în cel mai eficient mod criza resurselor umane din sistemul nostru de sănătate.

Pandemia și criza umanitară provocată de războiul din statul vecin au demonstrat rolul important pe care resursa umană din sănătate îl are în momente de urgență și dezastre.

Consecințele imediate ale unor asemenea catastrofe pot fi un număr mai mare de bolnavi cronici sau cu dizabilități, creșterea mortalității din cauze ce pot fi tratate și tocmai aceste crize sunt cele care accentuează insuficiențele sistemului de sănătate și contribuie la „sincope” în asigurarea serviciilor medicale oferite populației.

Investițiile în perfecționarea și gestionarea eficientă a personalului medical, precum și un management medical eficient pot reduce semnificativ vulnerabilitățile sistemului de sănătate și pot preveni suprasolicitarea acestuia.

1.2. Planificarea resurselor umane

Succesul pe termen lung al oricărei organizații depinde, în cele din urmă, de existența oamenilor potriviți la locul potrivit și în momentul potrivit.

Planificarea resurselor umane este o parte integrantă a planificării organizaționale. Previziunile în domeniul resurselor umane afectează și sunt afectate de prevederile planurilor organizației. Primul pas ce trebuie făcut în planificarea resurselor umane este de a colecta informații. O prognoză sau un anumit plan nu pot fi mai bune sau mai exacte decât datele și informațiile pe care acestea se bazează.

Planificarea slabă a resurselor umane din sistemul sănătății – aceasta se efectuează momentan pe termen scurt (anual), și nu pe principii bine argumentate și adaptate la necesitățile sistemului de sănătate, fac dificilă echilibrarea cererii și ofertei pentru forța de muncă în sănătate.

Este nevoie de o planificare a resurselor umane din sistemul de sănătate pe termen lung, în funcție de necesitatea argumentată pentru furnizarea serviciilor medicale de calitate pentru cetățeni. Sunt necesare măsuri și politici care să plaseze interesele lucrătorilor din domeniul sănătății în prim plan.

Insuficienta dezvoltare a capacităților de analiză a datelor privitor la resursele umane atât la nivel central, cât și la nivel de instituții medicale și farmaceutice, cauzată și de insuficiența personalului de gestionare a domeniului, împiedică un proces de luare a deciziilor informate de evidențe și date. Totodată, se simte tot mai mult lipsa colaborării intersectoriale în domeniul resurselor umane din sănătate. A fost insuficientă coordonarea activităților între Ministerul Sănătății și administrația publică locală în asigurarea cu personal medical a instituțiilor medicale și farmaceutice din mediul rural și menținerea acestuia.

1.3. Asigurarea unităților medicale cu personal

În Republica Moldova resursele umane în sănătate rămâne unul din principalele puncte nevralgice ale sistemului de sănătate.

Potrivit datelor prealabile (la moment există doar date oficiale pentru anul 2021 furnizate de Agenția Națională în Sănătate Publică), în instituțiile medicale din subordinea Ministerului Sănătății, la 31 decembrie 2022, activau **9607** medici (9638 la 31.12.2021) și **19321** personal medical mediu (19416 la 31.12.2021).

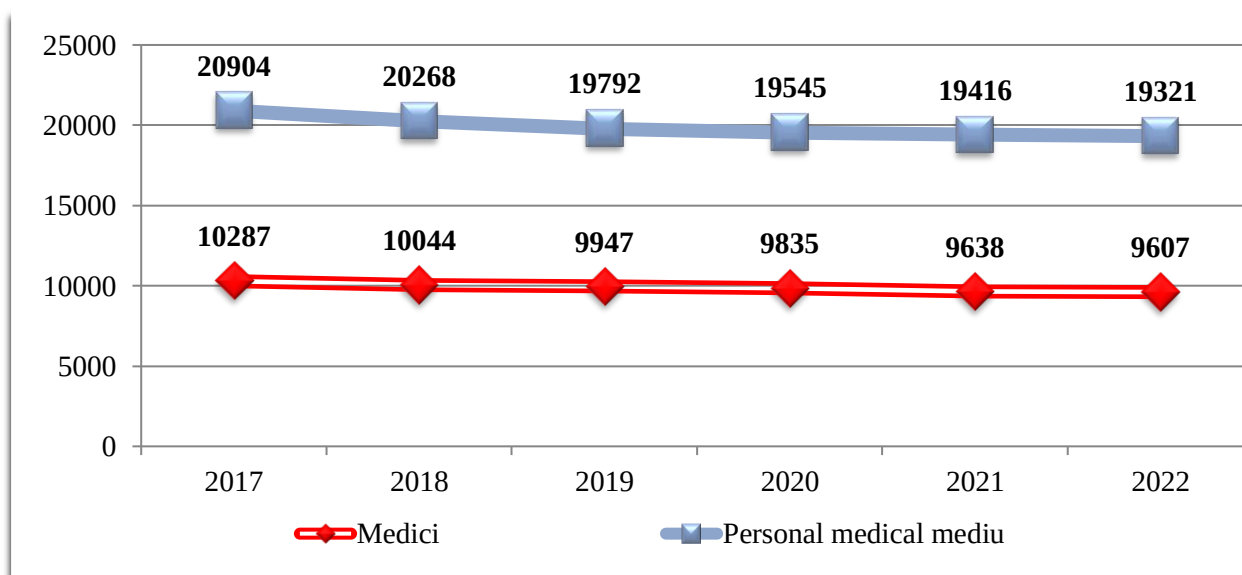
Asigurarea cu cadre medicale la 10 mii locuitori rămâne în continuare insuficientă și reflectă lipsuri și tendințe îngrijorătoare. Conform datelor oficiale, în anul 2021 densitatea lucrătorilor medicali la 10 mii populație a fost de 46,9 medici și 92,0 personal medical mediu, cifre care în mod paradoxal nu sunt sub nivelul mediu pentru țările din Regiunea Europeană a OMS (121 la 10 000 populație), fapt ce poate fi explicat prin datele oficiale incerte privind populația din țară.

Tabelul nr. 1. Numărul personalului medical din unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății

Numărul persoanelor fizice	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Medici						
<i>Pe țară</i>	13021	12635	12552	12394	12214	
În instituțiile din subordinea Ministerului Sănătății	10287	10044	9947	9835	9638	9607
Personal medical mediu						
<i>Pe țară</i>	25125	23981	23584	23187	23954	
În instituțiile din subordinea Ministerului Sănătății	20904	20268	19792	19545	19416	19321

De facto, cifrele oficiale în mărimi absolute arată o tendință continuă de descreștere a numărului cadrelor medicale (tabelul nr. 1, figura nr. 1).

Figura nr. 1. Numărul personalului medical din unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății

Trebuie de menționat că, la finele anului 2022, ponderea personalului medico-sanitar (medici, personal medical mediu și personal medical inferior) în totalul angajaților din unitățile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală a fost în mediu de 82,6% (comparativ cu anul 2021 – 83,0%). Respectiv, ponderea medicilor a constituit 21,3% (comparativ cu anul 2021 – 20,8%), iar personalul medical mediu - 39,0% (comparativ cu anul 2021 – 39,6%) (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2. Ponderea personalului medical (medici, asistenți medicali și personal medical inferior) din SAOAM în totalul personalului din unitate

Tipul instituției și de asistență medicală prestată	Ponderea cadrelor medicale în numărul total de angajați în 2021 (%)	Ponderea cadrelor medicale în numărul total de angajați în 2022 (%)
Total instituții încadrate în SAOAM	83,0	82,6
Medici	20,8	21,3
Personal medical mediu	39,6	39,0
Asistența medicală spitalicească	85,2	84,6
Medici	19,9	20,6
Personal medical mediu	37,0	36,3
Asistența medicală specializată de ambulator	88,0	90,6
Medici	35,2	38,6
Personal medical mediu	39,0	39,4
Asistența medicală primară	84,5	83,0
Medici	21,8	19,3
Personal medical mediu	47,2	47,6
Asistența medicală urgentă prespitalicească	61,9	62,2
Medici	8,8	8,6
Personal medical mediu	33,0	33,0

Ponderea funcțiilor ocupate de medici și personal medical mediu pe sectoare de activitate, în anul trecut, per total instituții încadrate în asigurările medicale, a arătat în felul următor:

Medici: sector spitalicesc – 20,6%; asistența medicală de ambulator – 38,6%, asistența medicală primară – 19,3% și asistența medicală urgentă prespitalicească – 8,6%.

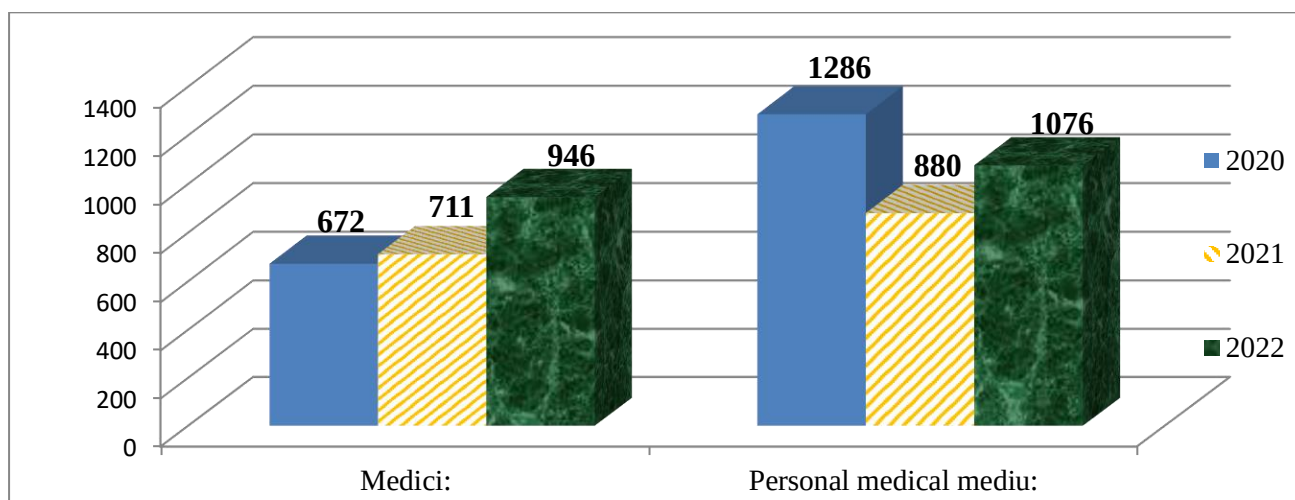
Personal medical mediu: sector spitalicesc – 36,3%; asistența medicală de ambulator – 39,4%, asistența medicală primară – 47,6% și asistența medicală urgentă prespitalicească – 33,0%.

Toate datele prelabile dovedesc că deficitul de cadre medicale în Moldova a crescut în 2022, accentuând o tendință de cel puțin un deceniu. Conform datelor oficiale numărul medicilor lipsă în 2022 este de aproape o mie de persoane, iar cea de personal medical mediu – de peste o mie, după ce sistemul a pierdut peste 1.200 de medici și asistente medicale între anii 2018-2021 (tabelul nr. 3, figura nr.2).

Tabelul nr. 3. Necesitatea de personal medical în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății

Categoria de personal medical insuficient	Necesitatea de cadre medicale în 2020 (persoane)	Necesitatea de cadre medicale în 2021 (persoane)	Necesitatea de cadre medicale în 2022 (persoane)
Medici	672	711	946
Personal medical mediu	1286	880	1076

Figura nr. 2. Necesitatea de personal medical în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății

Conform datelor prealabile, se resimte un mare deficit de cadre medicale. În instituțiile medicale republicane și municipale ar fi nevoie de 369 de medici, în instituțiile medicale din raioane - de 345 de specialiști, iar în centrele de sănătate - de 232.

În pofida faptului că salariul mediu al medicilor din instituțiile medicale publice aproape că s-a dublat de la începutul pandemiei de COVID-19, numărul medicilor a continuat să se reducă.

Actualmente cei mai căutați specialiști sunt medicii de familie, anesteziologii, dar și medicii radiologi-imagiști (tabelul nr.4).

Tabelul nr. 4. Necesitatea de medici pe specialități, în anul 2022

Specialitatea	Total (persoane)	Spitale raionale	Instituții municipale și republicane	Centre de sănătate de medicină primară
Anestezie și terapie intensivă	206	67	139	
Boli infecțioase	33	22	11	
Chirurgie generală	33	31	2	
Medicină de familie	216		42	174
Medicină de laborator	29	8	17	4
Medicină de urgență	53	20	33	
Medicină internă	54	40	13	1
Neurologie	36	28	8	
Pediatrie	37	18	8	11
Radiologie și imagistică medicală	73	31	31	11

Și în anul 2022 a persistat aceea distribuție geografică neuniformă a cadrelor medicale, cu o concentrare preponderentă în mediul urban, în detrimentul celui rural, înregistrându-se un deficit de medici de familie în localitățile rurale și anumite categorii de medici specialiști în instituțiile medico-sanitare raionale.

În conformitate cu datele prezentate în rapoartele anuale, gradul de ocupare al funcțiilor aprobate în statele de funcții (total personal medical și non medical) ale instituțiilor medicale, în anul 2022, a fost:

- în asistența medicală spitalicească – 90,3%;
- în asistența medicală specializată de ambulator – 86,0%;
- în asistența medicală primară – 89,9%;
- în asistența medicală urgentă prespitalicească (IMSP CNAMUP) – 91,1%;
- în cadrul serviciilor de sănătate publică (ANSP) – 78,2%;
- în cadrul instituțiilor medicale bugetare, cu excepția ANSP – 84,7%.

1.4. Perfecționarea și formarea profesională a cadrelor medicale

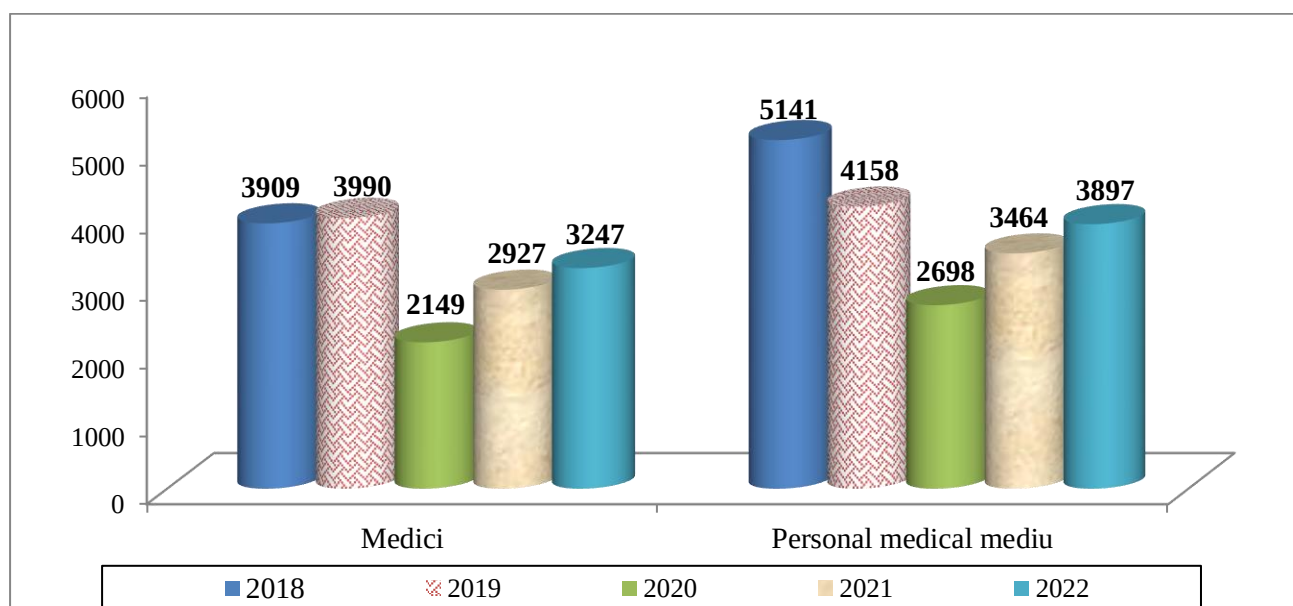
Conform datelor prealabile obținute în urma sistematizării informațiilor incluse în rapoartele anuale, în anul 2022, s-au planificat și executat resurse financiare destinate perfecționării și formării profesionale continue a cadrelor medicale, în volum de circa 670,0 mii lei în cazul instituțiilor bugetare și de circa 23,8 mil. lei în cadrul instituțiilor încadrate în asigurările medicale.

Respectiv, în anul de referință, angajații care au beneficiat de formarea profesională sunt în număr de circa 3247 de medici și în jur de 3897 de asistenți medicali (tabelul nr. 5, figura nr. 3).

Tabelul nr. 5. Formarea profesională

Categororia de personal medical	Anul				
	2018	2019	2020	2021	2022
Medici	3909	3990	2149	2927	3247
Personal medical mediu	5141	4158	2698	3464	3897

Figura nr. 3. Formarea profesională

Capacitatea personalului medical de a răspunde nevoilor de sănătate ale populației este dependentă și de procesul formării profesionale a personalului medical.

1.5. Fluctuația lucrătorilor medicali

Fenomenul migrației forței de muncă în domeniul medical a cunoscut o tendință de creștere în ultimii ani. Lucrătorii medicali își părăsesc țările de origine în căutarea unor condiții de muncă mai bune, a oportunităților în carieră, în țări cu sisteme economice și medicale mai avansate. Țările sursă ale acestei migrații își pierd astfel investiția atât în educarea forței de muncă dar și în aportul pe care aceștia îl pot avea în sistemul de sănătate. Țările beneficiare ale migrației profesionale câștigă astfel acces la o forță de muncă profesionistă cu investiții minime.

Republica Moldova se confruntă cu o creștere accelerată a intenției de a emigra în rândul personalului medical, cauzată de factori interni și externi. Doi indicatori care demonstrează această tendință sunt numărul de solicitări de autentificare a actelor medicale primite de Ministerul Sănătății și procentul absolvenților Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (USMF) care se înrolează în programele de rezidențiat din Republica Moldova.

Din categoria factorilor interni merită menționați nivelul redus al veniturilor, condițiile precare de muncă, insuficiența oportunităților de dezvoltare personală și profesională.

Din categoria factorilor externi este necesar a fi menționat că România a crescut salariile majorității categoriilor de personal medical din sistemul public de sănătate cu procente cuprinse între 70% și 170%, în ultimii ani, și a simplificat procedurile de recunoaștere și echivalare a diplomelor de studii medicale obținute în Republica Moldova.

În anul 2022 nu s-au înregistrat disponibilizări în masă a salariaților membri de sindicat.

Din informațiile parvenite din colectivele de muncă, în anul de referință, pe diferite motive, au fost încetate relațiile de muncă cu 3829 lucrători (în 2021 – 4939 de persoane).

Ponderea majoritară a angajaților disponibilizați - 84,3% - a fost a celor care s-u eliberat din funcție din proprie inițiativă (tabelul nr. 6).

Tabelul nr. 6. Fluctuația cadrelor medicale pe categorii de personal și motivele fenomenului

Nr. d/r	Categoriile de Personal	Anii				
		2018	2019	2020	2021	2022
A. Disponibilizați total pe diverse motive						
1.	Medici	971	851	968	1086	530
2.	Personal medical veriga medie	2014	1175	1969	1496	1094
3.	Alt personal	2610	2173	2263	2367	2205
4.	Total	5595	4047	5200	4939	3829
B. Disponibilizați la inițiativa angajatorului						
1.	Medici	23	29	30	53	16
2.	Personal medical veriga medie	43	50	34	40	44
3.	Alt personal	98	53	84	117	88
4.	Total	164	129	148	210	148
C. Disponibilizați la inițiativa salariaților						
1.	Medici	877	846	868	861	388
2.	Personal medical veriga medie	1727	1634	1532	1337	968
3.	Alt personal	2537	2577	2097	2053	1873
4.	Total	5141	4727	4497	4254	3229
D. Disponibilizați din alte motive						
1.	Medici	101	221	164	172	126
2.	Personal medical veriga medie	67	117	129	119	82
3.	Alt personal	122	255	262	197	244
4.	Total	593	591	555	475	452

1.6. Încadrarea în câmpul muncii a noilor angajați

În anul 2022 în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății s-au angajat 3152 de salariați (în 2021 – 4236) (tabelul nr. 7).

Tabelul nr. 7. Încadrarea în câmpul muncii a noilor angajați

Denumirea indicatorilor	Anii	Total pe instituții	Inclusiv:		
			Medici, farmaciști și alt personal cu studii superioare	Personal medical și farmaciști cu studii medii de specialitate	Alt personal
Numărul de salariați nou-angajați, în total	2018	5603	1166	2060	2377
	2019	4199	851	1175	2173
	2020	4318	783	1546	1989
	2021	4236	687	1288	2182
	2022	3152	564	821	1767

Din informația prezentată în tabelele nr. 6 și nr. 7 se constată că numărul angajărilor, în 2022, este cu 677 mai mic decât numărul disponibilizărilor (diferența dintre acești indicatori, în anul 2021 fiind de 665), respectiv, este mai mare decât în anul 2021, fapt ce denotă o creștere a trendului abandonului profesiei medicale

Din datele prezentate de organizațiile sindicale din instituții constatăm că numărul angajaților tineri specialiști angajați în cadrul instituțiilor medicale subordonate Ministerului Sănătății este următorul:

- Tineri specialiști medici și farmaciști – 336 persoane;
- Tineri specialiști asistenți medicali și farmaciști cu studii medii – 261 persoane.

1.7. Fenomenul de „îmbătrânire” a cadrelor medicale

Fenomenul de „îmbătrânire” a lucrătorilor din domeniul sănătății reprezintă o adevărată amenințare la adresa sustenabilității forței de muncă, fiind caracteristică tuturor statelor lumii. În Republica Moldova, sistemul de sănătate are o forță de muncă în care peste 43% din medici și asistenți medicali au vârsta de peste 55 ani.

În anul 2022, în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății au activat 2681 de medici de vârstă pensionară, care reprezintă 27,9% din totalul medicilor, din care circa 1200 de medici pensionați activau în raioane.

În cazul asistentelor medicale, din totalul de 19321 de persoane, în 2022 activau 3111 cu vârsta de pensionare, respectiv 16,1% din total, din care peste 1850 asistente medicale pensionate activau în raioane (tabelul nr. 8).

Tabelul nr. 8. Numărul angajaților cu vârsta pensionară care activează în domeniul sănătății

Anul	Categorii de personal	Număr angajați cu vârsta pensionară care activează în instituțiile medicale	
		Total	Pondere din total angajați (%)
2018	Medici	2885	28,8
	Personal medical mediu	3563	17,6
2019	Medici	3132	30,3
	Personal medical mediu	3086	15,6
2020	Medici	2645	26,9
	Personal medical mediu	3253	17,0
2021	Medici	2560	27,4
	Personal medical mediu	3113	15,6
2022	Medici	2681	27,9
	Personal medical mediu	3111	16,1

În lipsa cadrelor medicale, medicii lucrează peste norma admisă, respectiv angajatorii continuă să mențină în funcțiile medicale medici cu vârsta de pensionare.

Lacunele privind resursele umane în sănătate sunt complexe, iar în rezultat apar deficiențe precum:

- Distribuită neuniformă și insuficientă a capacității de îngrijire în cadrul asistenței medicale primare și de acordare a serviciilor de ambulator de specialitate, astfel încât majoritatea serviciilor medicale continuând să fie furnizate în spitale.

- Excesul de consultații furnizate de serviciile medicale de urgență menține sistemul de sănătate centrat pe servicii medicale acordate în spitale.

- Medicina de familie înregistrează un deficit considerabil de personal și infrastructură, dar și de o distribuție neuniformă în regiuni, înregistrându-se decalaje serioase între mediul rural și cel urban.

- Existența localităților rurale în care nu activează medici de familie.

- Funcționarea fragmentată și neintegrală a asistenței medicale primare, a asistenței medicale de ambulator, a asistenței medicale spitalicești și a sectorului sănătății publice reduce accesul populației la servicii medicale integrate.

În concluzie, menționăm că personalul medical competent reprezintă factorul vital al unui sistem de sănătate. De aceea, intervențiile Statului în acest domeniu ar trebui să fie axate pe dezvoltarea și menținerea forței de muncă, astfel încât capacitățile sistemului să se alinieze la nevoile de servicii medicale acordate cetățenilor. Respectiv, politicile în domeniul resurselor medicale din sănătate trebuie să fie focusate pe asigurarea protecției sănătății mintale și a bunăstării lucrătorilor din domeniul medical, fiind plasate în prim plan interesele lucrătorilor medicali.

1.8. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul resurselor umane

Pe segmentul resurselor umane, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova își menține obiectivele declare și în anii anteriori:

1. *Exercitarea controlului asupra respectării drepturilor și facilităților stabilite de legislație și de Convenția de ramură pentru cadrele medicale;*

2. *Propunerea și promovarea modificărilor actelor normative în vigoare, în vederea extinderii spectrului de beneficii sociale acordate lucrătorilor din sănătate, în special celor care activează în mediul rural.*

3. *Neadmiterea disponibilizării în masă a angajaților.*
4. *Participarea activă și continuă la ajustarea și îmbunătățirea mecanismelor de recrutare, menținere și de dezvoltare a resurselor umane în sănătate.*
5. *Susținerea promovării persoanelor competente, în special, a tinerilor specialiști, în funcții de conducere, în condiții de maximă transparență, corectitudine și obiectivitate.*
6. *Examinarea multilaterală a proceselor și schimbărilor ce au loc în domeniul utilizării forței de muncă din domeniul sănătății, având ca scop elaborarea propunerilor de ajustare a actelor normative.*
7. *Promovarea necesității de ajustare a actelor normative privind normarea muncii și normativele de personal din cadrul unităților medicale.*
8. *Promovarea majorărilor indemnizațiilor unice acordate tinerilor specialiști – medici, farmaciști, asistenți medicali.*
9. *Promovarea drepturilor angajaților de a beneficia de formare profesională continuă la locul de muncă.*
10. *Acordarea ajutorului metodologic și consultativ organizațiilor sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova întru soluționarea problemelor privind garanțiile de muncă, protecția veniturilor salariale, realizarea contractelor colective de muncă, evaluarea riscurilor profesionale la locul de muncă etc.*

CAPITOLUL II

FINANȚAREA DOMENIULUI SĂNĂTĂȚII

2.1. Informații generale

În anul 2022, sistemul medico-sanitar din Republica Moldova a avut de depășit o serie de crize suprapuse. Situația deficitară creată de pandemia COVID-19 a fost influențată de efectele multidimensionale ale războiului din Ucraina. Pe de o parte, o criză economică și deficit de cadre medicale provocate de consecințele pandemiei COVID-19, iar de altă parte, o criză umanitară generată de valul de refugiați, crize care s-au amplificat în lanț pe fundalul crizei energetice, presiunile inflaționiste majore și descreșterilor economice.

Dreptul la sănătate al cetățenilor este prevăzut în Constituție, constituind, de altfel, o componentă importantă a eticii întregii societăți. În aceste conjuncturi negative și deficitare, continuitatea acordării asistenței medicale acordate cetățenilor și refugiaților a reprezentat un obiectiv imperativ, care de altfel au influențat și lucrătorii din domeniul sănătății.

În secolul nostru serviciile medicale sunt destul de costisitoare, respectiv finanțarea sistemului de sănătate trebuie să reprezinte un scop în sine ale statului. O stare de sănătate bună este condiția fundamentală în sporirea calității vieții și bunăstării fizice, mintale și sociale a fiecărui individ, precum și a bunei funcționări și dezvoltări durabile a statului.

Serviciile de sănătate și de îngrijire a sănătății în Republica Moldova au nevoie de mai multe resurse alocate din partea statului pentru a oferi o mai bună calitate a serviciilor și în scopul dezvoltării rezilienței și durabilității sistemului medical.

Costurile din domeniul ocrotirii sănătății includ, pe de o parte, plățile pentru salariile personalului din instituțiile prestatoare de servicii medicale, în raport cu riscul profesional, influența factorilor psiho-emoționali asupra sănătății lucrătorului, responsabilitatea și volumul de lucru; iar, pe de altă parte, plățile pentru medicamente și consumabile, tehnică performantă, investiții capitale, întreținerea infrastructurii și transportului sanitar.

Asigurarea cu resurse suficiente pentru medicină și pentru dezvoltarea continuă a sistemului medical poate fi realizată prin sporirea finanțării din surse publice a sistemului, inclusiv prin revizuirea formulei de transfer pentru sănătate din bugetul de stat și a contribuțiilor la Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM), dar și prin colectarea altor surse financiare necesare pentru funcționarea sistemului de sănătate (investiții financiare din surse externe, granturi etc.).

O altă oportunitate ar fi considerarea domeniului sănătății ca o prioritate în totalul cheltuielilor publice, cu accent pe acoperirea universală cu servicii de sănătate. Un scop în sine ar fi creșterea graduală a cheltuielilor publice pentru sănătate și atingerea țintei recomandate de Organizația Mondială a Sănătății și acceptate de țările membre, de creștere a cheltuielilor publice pentru sănătate până în 2030 cu cel puțin 1% din produsul intern brut, ajungând la media globală de 6% din PIB.

Prioritățile de cheltuieli în domeniul sănătății au fost orientate spre:

- Îmbunătățirea accesului populației la servicii medicale de bază și la serviciile comunitare, geriatrie, paliative și de reabilitare, în special a populației din localitățile rurale;
- Coordonarea activităților legate de urgențele de sănătate;
- Motivarea angajaților din sistemul de sănătate;
- Îmbunătățirea mecanismelor de recrutare, menținere și dezvoltare a resurselor umane din sănătate;
- Sporirea accesului la medicamente sigure și la prețuri accesibile.

Nici în anul 2022 finanțarea domeniului sănătății nu a fost suficientă. Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova și-a expus obiecțiile privind modul de constituire a surselor financiare necesare și finanțarea ramurii ocrotirii sănătății în avizele la proiectele de decizii (proiectele politicii anuale fiscale, vamale și salariale) elaborate de autorități, precum și în alte solicitări și revendicări înaintate.

Au fost examinate și elaborate avizele la proiectele Legii Bugetului de Stat pentru anul 2022 și Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2022, prin care au fost expuse propuneri concrete de consolidare și sporire a surselor financiare necesare pentru sistemul de sănătate.

În ultimii ani, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a insistat, în mod repetat, către autoritățile statului ca ponderea cea mai mare de finanțare a serviciilor de sănătate să nu fie pusă pe umerii angajaților, ci în sarcina statului, care are menirea de a prevedea servicii de sănătate gratuite pentru cetățeni.

În opinia noastră, statul ar trebui să se orienteze către elaborarea unor mecanisme de motivare a plătitorilor primelor de asigurare medicală obligatorie, în special a celor ce contribuie procentual din salariu și care nu apelează pe o anumită perioadă la prestatorii de servicii medicale pentru a beneficia de anumite servicii medicale, contribuind în mod solidar pentru alți beneficiari (cum ar fi cei din categoriile asigurate de Stat care necesită cele mai multe servicii medicale). O oportunitate pentru acești plătitori activi, dar care nu beneficiază de servicii medicale și asistență medicală, ar putea fi anumite pachete de servicii medicale complementare, bilete de tratament balneo-sanatorial, abonamente la sălile de sport etc. (conform recomandării Centrului pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS) în cadrul proiectului „Monitorul Sănătății pentru o bună guvernare în Republica Moldova”).

Ca și în anii anteriori, finanțarea ramurii ocrotirii sănătății a fost condiționată de aceleași impedimente:

- acumularea dificilă a mijloacelor financiare suficiente pentru sănătate;
- reglementările legislative și normative carente elaborate pentru acumularea și utilizarea surselor de finanțare;
- insuficiența resurselor financiare adecvate pentru finanțarea prioritară a unităților medicale;
- existența constrângerilor bugetare;
- inechități și inegalități în finanțarea instituțiilor medicale;
- necorespunderea politicilor declarate și a mijloacelor financiare alocate cu prioritățile realizării programelor de dezvoltare și reformare a sectorului sănătății;
- nerespectarea principiului obiectivității și transparenței în utilizarea mijloacelor financiare;
- finanțarea în mod fragmentar și cu întârziere a instituțiilor medicale.

2.2. Cheltuielile din bugetul public consolidat pentru domeniul sănătății

În anul 2022, conform datelor operative ale Ministerului Finanțelor din Moldova, în Bugetul public național pentru ocrotirea sănătății au fost planificate cheltuieli totale de 15094,1 mil. lei, respectiv 14,3% din totalul cheltuielilor din Bugetul public național, dar s-au realizat doar 13650,7 mil. lei, cu 122,8 mil. lei mai mult față de cheltuielile pentru sănătate realizate în anul 2021.

Pentru anul de referință cheltuielile totale pentru ocrotirea sănătății au constituit 4,9% din PIB, față de 5,6% din PIB în anul 2021, deci s-au redus cu 0,7 puncte procentuale (*tabelul nr. 9*).

Prin urmare nu s-a atins acel scop stabilit de autorități și recomandat de Organizația Mondială a Sănătății de a crește cheltuielile publice pentru sănătate cu cel puțin 1% din produsul intern brut, astfel încât să se ajungă la media globală de 6% din PIB, până în 2030, așa cum au acceptat toate țările membre.

**Tabelul nr. 9. Cheltuielile totale pentru ocrotirea sănătății în
Bugetul public național, a.2019-2022**

Anii	Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății (mil. lei) (executate)	Ponderea în totalul cheltuielilor din Bugetul național (%)	Creșterea față de perioada anterioară (mil. lei)	Ponderea în PIB (%)
2019	8635,0	13,1	+ 836,0	4,1
2020	9990,2	13,6	+ 1355,2	4,8
2021	13527,9	15,7	+3537,7	5,6
2022 (date operative)	13650,7	14,3	+122,8	4,9

Din totalul cheltuielilor pentru programul sănătate publică și servicii medicale, la începutul anului 2022, au fost planificate surse de finanțare în felul următor:

- Surse din contul Bugetului de Stat pentru finanțarea instituțiilor medicale bugetare și pentru finanțarea programelor naționale de sănătate – 2878,0 mil. lei;
- FAOAM – 12287,6 mil. lei (precizat 12559,7 mil. lei);
- Surse în Bugetele locale – 147,1 mil. lei.

În anul 2022, cei mai mulți bani din Bugetul de Stat au fost planificați pentru următoarele:

- Programe de dezvoltare a ramurii – 1939,4 mil. lei;
- Întreținerea curentă a instituțiilor – 816,3 mil. lei;
- Proiecte de cercetare, dezvoltare și inovare – 43,6 mil. lei;
- Implementarea proiectului de investiții capitale – 58,4 mil. lei.

Cheltuielile pentru sănătate și servicii medicale pe cap de locuitor în anul de referință au fost estimate la 5896,1 lei, comparativ cu 4192,5 lei în anul 2021.

2.3. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

Sursa principală de finanțare a consumurilor și cheltuielilor publice din sectorul sănătății o reprezintă Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM).

Veniturile FAOAM se formează din primele de asigurare obligatorie de asistență medicală, transferurile de la Bugetul de Stat și alte venituri, constituite din amenzi și sancțiuni pecuniare, dobânzi bancare, defalcări din impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației.

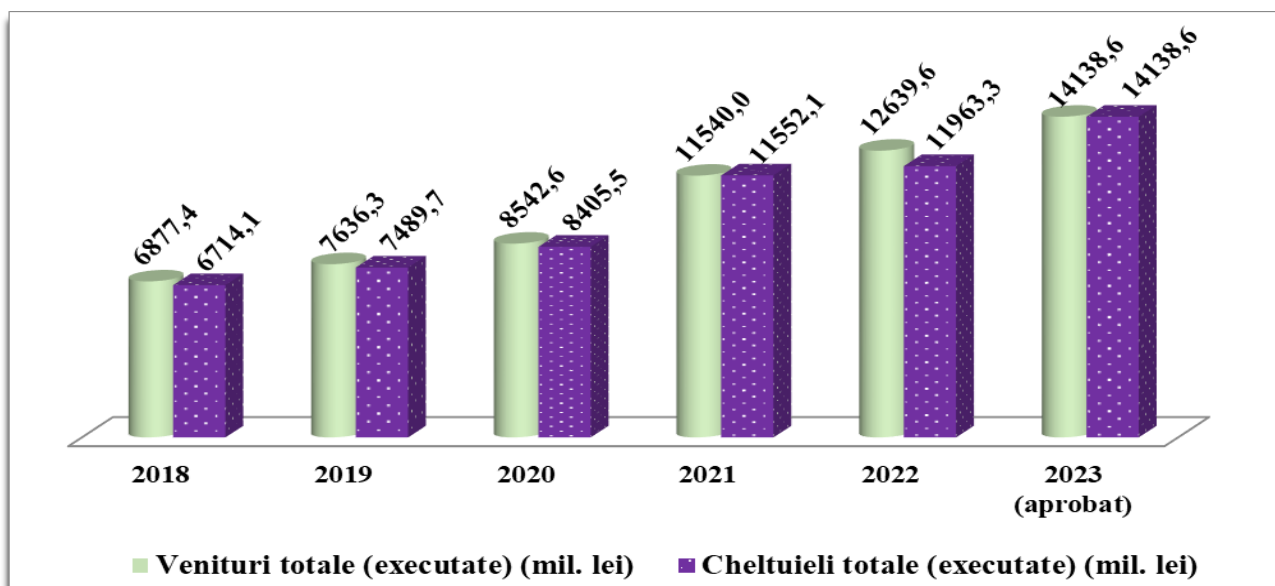
Analizând volumul FAOAM, din ultimii ani, se observă că, în anul 2022 față de anul 2021, veniturile și consumurile din fonduri au sporit în felul următor:

- veniturile au crescut de la 11540,0 mil. lei la 12639,6 mil. lei, respectiv cu 9,5% (sau cu +1099,6 mil. lei);
- cheltuielile au crescut de la 11552,1 mil. lei la 11963,3 mil. lei, respectiv cu 3,6% (sau cu +411,2 mil. lei) (tabelul nr. 10, figura nr. 4).

Tabelul nr. 10. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, a.2018-2022

Anii	Venituri totale (executate) (mil. lei)	Creștere		Cheltuieli totale (executate) (mil. lei)	Creștere	
		mil. lei	%		mil. lei	%
2018	6877,4	+620,8	+9,9	6714,1	+453,3	+7,2
2019	7636,3	+758,9	+11,0	7489,7	+775,6	+11,6
2020	8542,6	+906,3	+11,9	8405,5	+915,8	+12,2
2021	11540,0	+2997,4	+35,1	11552,1	+3146,6	+37,4
2022	12639,6	+1099,6	+9,5	11963,3	+411,2	+3,6
2023 (aprobat)	14138,6	+1499,0	+11,9	14138,6	+2175,3	+18,2

Figura nr. 4. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, a.2018-2022

2.4. Transferurile din Bugetul de Stat în Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

După sursa de constituire, în componența veniturilor FAOM pentru anul 2022, primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală la salariu și la alte recompense, achitate de angajați, au ponderea cea mai mare – de 49,2%, fiind urmate de transferurile de la Bugetul de Stat pentru categoriile asigurate de Guvern - 46,8% din totalul veniturilor.

Veniturile din achitarea primei de asigurare în sumă fixă au o pondere neînsemnată de circa 1,03%, iar restul de 2,97% provin din alte venituri (granturi curente primite de la organizațiile internaționale pentru susținerea FAOM, transferurile de la Bugetul de Stat pentru realizarea programelor naționale și programului „Modernizarea sistemului sănătății”.

În anul 2022, Guvernul și-a menținut calitatea de asigurat pentru 13 categorii de persoane neangajate cu domiciliul în Republica Moldova (copii, studenți, persoane cu dizabilități, pensionari, șomeri, femei însărcinate ș.a.) și aflate la evidența instituțiilor abilitate ale Statului, numărul persoanelor respective menținându-se în decursul ultimilor 5 ani în medie la nivel de peste 1 605 831 de persoane, deținând o cotă de peste 65% în totalul persoanelor integrate în sistemul AOAM.

Reieșind din aceasta, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a solicitat în mod repetat Guvernului ca Statul să-și exercite această funcție în măsură deplină și să finanțeze prioritar serviciile de sănătate pentru categoriile de persoane neangajate pentru care Statul are calitatea de asigurat. Aceasta ar deveni o pârghie de majorare a Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală.

Respectiv, în anul 2022, transferurile din Bugetul de Stat în FAOAM pentru asigurarea categoriilor de persoane neangajate pentru care Guvernul are calitatea de asigurat au constituit 5921,1 mil. lei, cu o majorare nesubstanțială de doar 4% față de sumele transferurilor executate în anul 2021.

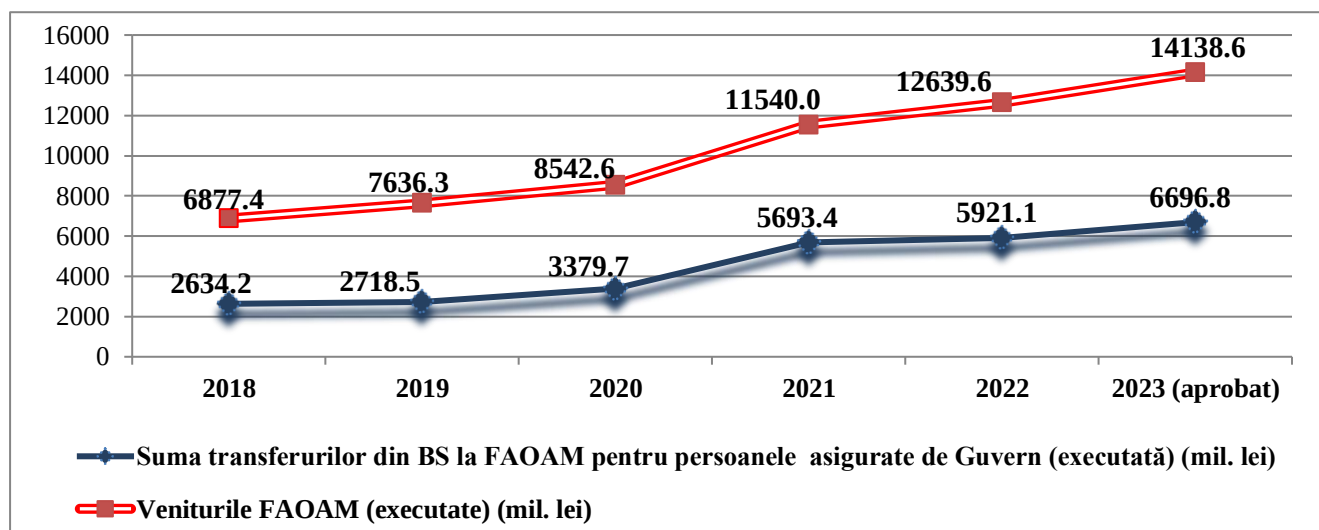
Suma transferurilor respective a constituit 46,8% din totalul veniturilor FAOAM în anul 2022, în pofida faptului că ponderea acestor transferuri de la Bugetul de Stat ar fi trebuit să constituie cel puțin 60%.

Analiza transferurilor de la Bugetul de Stat în FAOAM pentru asigurarea persoanelor neangajate în ultimii 5 ani, atestă că aceste sume nu întrunesc cel puțin jumătate din totalul veniturilor FAOAM, în condițiile în care aceste persoane reprezintă mai mult de 65% în totalul persoanelor integrate în sistemul AOAM (tabelul nr. 11, figura nr. 5).

Tabelul nr. 11. Suma transferurilor de la Bugetul de Stat în FAOAM pentru persoanele asigurate de Guvern, a.2018-2022

Anii	Suma transferurilor din BS la FAOAM pentru persoanele asigurate de Guvern (executate) (mil. lei)	Creștere (%)	Veniturile FAOAM (executate) (mil. lei)	Ponderea transferurilor în total venituri %
2018	2634,2	+4,3	6877,4	38,3
2019	2718,5	+3,2	7636,3	35,6
2020	3379,7	+24,3	8542,6	39,6
2021	5693,4	+68,5	11540,0	49,3
2022	5921,1	+4,0	12639,6	46,8
2023 (aprobat)	6696,8	+13,1	14138,6	47,4

Figura nr. 5. Suma transferurilor de la Bugetul de Stat în FAOAM pentru persoanele asigurate de Guvern, a.2018-2022

În anul 2022, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a solicitat în mod repetat, autorităților Statului de a modifica *Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală*, astfel încât volumul transferurilor de la Bugetul de Stat pentru asigurarea categoriilor de persoane neangajate, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat, să se calculeze prin înmulțirea numărului de persoane neangajate, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat (la data de 31 decembrie a anului precedent anului de gestiune) cu mărimea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală calculată în sumă fixă.

2.5. Asigurarea medicală a populației

Modelul de finanțare a sistemului de sănătate din Republica Moldova, adoptat la începutul anilor 2000, prin substituirea modelului sovietic cu cel al asigurării medicale obligatorii, a avut un rol important în evoluția și transformarea sistemului de sănătate al Republicii Moldova.

Trecerea la sistemul de asigurări medicale obligatorii a dus la crearea Sistemului de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală (SAOAM) cu aplicarea principiului solidarității, ceea ce înseamnă că plătitorii primelor de asigurare medicală achită contribuțiile respective în funcție de venit, iar persoanele asigurate beneficiază de asistență medicală și farmaceutică în funcție de necesități.

Respectiv, asigurarea medicală a devenit obligatorie pentru toți cetățenii, persoanele angajate fiind asigurate sub forma plății unei contribuții din totalul salariilor și altor recompense pe care le primesc, iar persoanele neangajate și care nu sunt asigurate de către Stat sau desfășoară activități independente trebuie să se asigure în mod individual, prin achitarea poliței de asigurare medicală în sumă fixă.

Prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală la salariu și la alte recompense s-a menținut în anul 2022 în aceeași mărime ca și în ultimii ani - 9%, pe care o achită doar angajatul, începând cu anul 2021.

Pe de altă parte costul primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă pentru anul 2022 a rămas neschimbat, la nivelul anului 2014, respectiv, în cuantum de **4 056 lei**.

Acest fapt este inechitabil față de persoanele angajate, care plătesc prima de asigurare obligatorie de asistență medicală sub formă de contribuție procentuală la salariu și alte recompense, în condițiile în care câștigul mediu salarial brut din anul 2014 până la momentul actual a înregistrat o majorare substanțială.

De facto, conform prevederilor art.17 alin.(4) din Legea nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, valoarea primei ar fi trebuit să constituie în anul 2022 cel puțin **10325 lei** [9560 lei (salariul nominal mediu lunar în trimestrul I al anului 2022) x 12 (luni) x 9,0%].

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în trimestrul IV al anului 2022, câștigul salarial mediu lunar nominal brut a constituit 11539 lei. Astfel, costul total al primei de AOAM, pe care îl achită un angajat, în medie, timp de un an este de 12 462 lei, contribuția respectivă fiind de 3,1 ori mai mare decât mărimea primei în sumă fixă (respectiv cu circa 8400 lei mai mult).

Suplimentar, pe lângă faptul că mărimea primei în sumă fixă a fost stabilită la o valoare substanțial redusă decât valoarea reală, în anul 2022, pentru anumite categorii de persoane care se asigură în mod individual, prin achitarea poliței în sumă fixă, au fost păstrate reducerile stabilite în anii anteriori:

- cu 50% a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă pentru majoritatea categoriilor de plătitori;
- cu 60% pentru persoanele fizice care desfășoară activitate independentă în domeniul comerțului cu amănuntul fără a constitui o formă organizatorico-juridică;
- cu 75% pentru proprietarii de terenuri cu destinație agricolă, în cazul achitării primei în termen de până la 31 martie inclusiv.

De aici vine concluzia că, prin admiterea mai multor derogări de la legislație pentru stabilirea mărimii primei de asigurare în sumă fixă (prima în formă de sumă fixă fiind blocată ca mărime din anul 2014), s-a ținut cont, în mare parte, de oportunitatea politică și mai puțin de cea economică sau de necesitatea de a asigura acoperirea universală cu servicii de sănătate.

De aceea, în mod repetat, în anul 2022 ca și în ultimii 4 ani, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova nu a susținut menținerea costului primei în sumă fixă în mărimea stabilită în anul 2014, poziție care a fost inclusă în mai multe revendicări adresate autorităților statului.

Cel mult 88% din populația Republicii Moldova au fost acoperiți de asigurările medicale obligatorii în anul 2022, numărul persoanelor asigurate în sistemul AOAM constituind în jur de 2 milioane 545,9 mii de persoane.

Cota persoanelor încadrate în sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală s-a menținut constant în ultimii trei ani cu toate că s-au păstrat reducerile la costul poliței (*tabelul nr.12*).

Tabelul nr. 12. Ponderea persoanelor asigurate din totalul populației Republicii Moldova

	2018	2019	2020	2021	2022 (prealabil)
Gradul de acoperire cu asigurare medicală obligatorie	88,2%	87,8%	87,8%	87,7%	87,7%

Din cele peste 2 milioane 545,9 mii de persoane asigurate în anul 2022:

- 1 milion 605,8 mii au fost persoane asigurate de către Guvern,
- 874 950 de persoane au fost persoane angajate care achită prima sub formă de contribuție procentuală la veniturile salariale (9%);
- 65,1 mii de persoane au fost persoane care s-au asigurat în mod individual prin procurarea poliței medicale în sumă fixă.

Astfel, pe parcursul ultimilor trei ani se constată o tendință de menținere constantă a numărului persoanelor asigurate în mod individual, în pofida tuturor reducerilor stabilite la mărimea poliței. Concomitent, numărul persoanelor angajate rămâne a fi relativ același, fiind înregistrată o creștere nesemnificativă.

Totodată, numărul persoanelor asigurate de Guvern se diminuează treptat, constituind în anul 2022 – 1 mil 605,8 mii de persoane.

Analizând gradul de acoperire cu asigurare obligatorie de asistență medicală a categoriilor de persoane asigurate de către Guvern se atestă următoarele:

- ponderea cea mai mare revine copiilor cu vârsta de până la 18 ani, elevilor, studenților și rezidenților - 929 441 persoane (57,88%);
- persoanelor cu vârsta de pensionare neangajate - 476 531 persoane (29,68%);
- persoane cu dizabilități – 132 254 persoane (8,24%);
- persoane din familii defavorizate – 24 148 de persoane (1,50%);
- șomerii înregistrați la agențiile teritoriale – 16 476 persoane (1,03%);
- gravidele, parturientele și lăuzele – 8 389 persoane (0,52%);
- părinții cu 4 și mai mulți copii – 6 599 persoane (0,41%);
- persoane care îngrijesc la domiciliu alte persoane – 3 339 persoane (0,21%).

2.6. Direcțiile prioritare de utilizare a Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală

Cu privire la direcțiile prioritare de utilizare a FAOAM, legislația a rămas neschimbată, respectiv, veniturile din SAOAM se repartizează în felul următor:

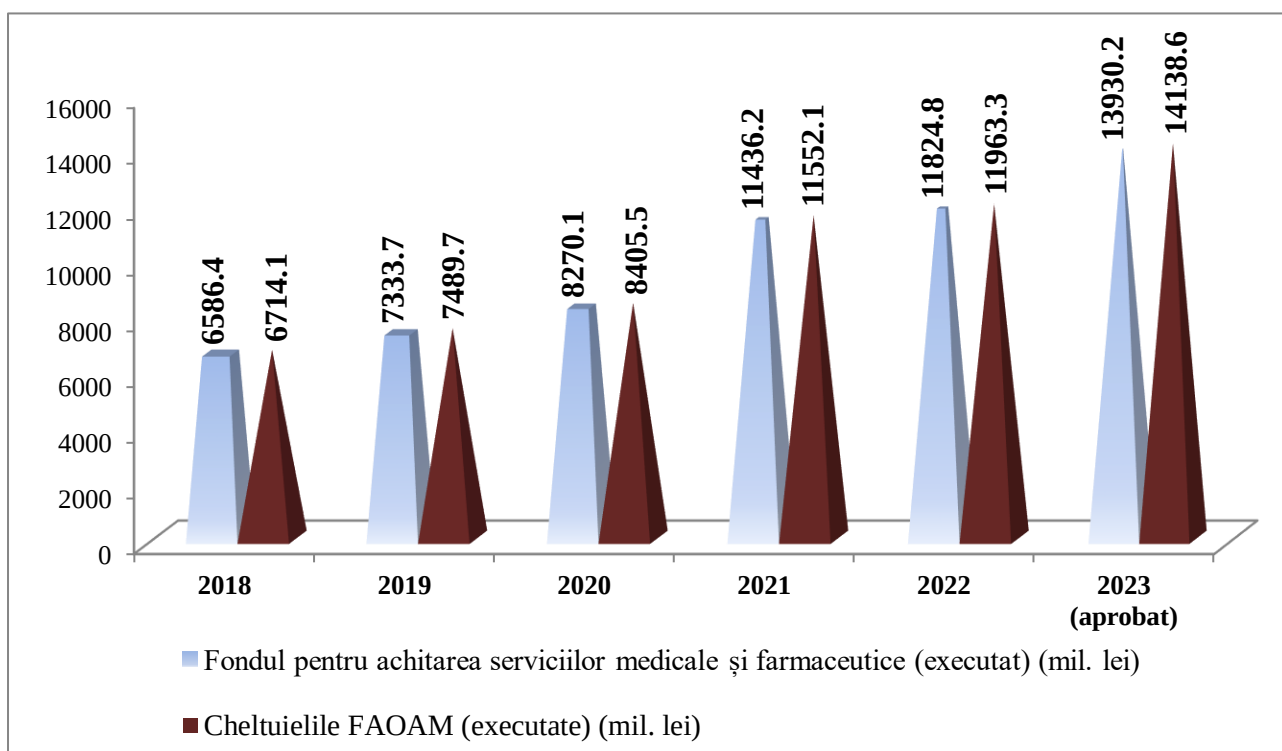
- a) fondul pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice – nu mai puțin de 94%;
- b) fondul de rezervă – până la 1%;
- c) fondul măsurilor de profilaxie – 1%;
- d) fondul de dezvoltare și modernizare a prestatorilor publici de servicii medicale – până la 2%;
- e) fondul de administrare a sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală – până la 2%.

În anul 2022, fondul pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice a constituit 11824,8 mil. lei, cu 3,4% mai mult decât în anul 2021, ceea ce constituie 98,8% din totalul cheltuielilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (tabelul nr. 13, figura nr. 6).

Tabelul nr. 13. Ponderea Fondului pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice în totalul cheltuielilor, a.2018-2022

Anii	Fondul pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice (executat) (mil. lei)	Creștere anuală (%)	Cheltuielile FAOAM (executate) (mil. lei)	Ponderea fondului de bază în total cheltuieli (%)
2018	6586,4	+6,9	6714,1	98,1
2019	7333,7	+11,3	7489,7	97,9
2020	8270,1	+12,8	8405,5	98,4
2021	11436,2	+38,3	11552,1	99,9
2022	11824,8	+3,4	11963,3	98,8
2023 (aprobat)	13930,2	+17,8	14138,6	98,5

Figura nr. 6. Ponderea Fondului pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice în totalul cheltuielilor, a.2018-2022

Analizând datele, constatăm că, în anul 2022, veniturile din SAOAM nu au fost destule pentru a direcționa sume suficiente pentru aceste fonduri, conform normativelor stabilite.

2.7. Finanțarea instituțiilor medicale de către administrația publică locală

Pentru anul 2022, legislația prevedea că autoritățile administrației publice locale (APL), în limitele posibilităților, participă la consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medico-sanitare fondate, la construcția, reconstrucția, reparația capitală a edificiilor, procurarea mijloacelor fixe pentru instituțiile medico-sanitare publice de interes teritorial, medicamentelor și consumabilelor necesare pentru realizarea programelor naționale în domeniul sănătății, precum și finanțarea altor activități din sector.

Totuși, în calitate de fondator pentru majoritatea instituțiilor medico-sanitare publice din raioane, administrația publică locală a avut o contribuție modestă pentru investiții capitale (reparații, infrastructură, dotare cu echipament) (tabelul nr. 14).

Tabelul nr. 14. Contribuția administrației publice locale în finanțarea instituțiilor medicale municipale și spitalelor raionale în anul 2022

a) Contribuția APL în cadrul instituțiilor medicale din mun. Chișinău și Bălți

Nr. d/o	Instituțiile medicale (toate instituțiile, inclusiv cele bugetare)	Suma alocațiilor (mii lei)
1.	mun. Chișinău	33 503,9
2.	mun. Bălți	22 590,2

b) Contribuția APL în cadrul instituțiilor medicale spitalicești din raioane

Nr. ord.	Spitalul raional	Suma alocațiilor (mii lei)		Nr. ord.	Spitalul raional	Suma alocațiilor (mii lei)
1.	Anenii Noi	663,8		19.	Ialoveni	2296,4
2.	Basarabeasca	50,0		20.	Leova	101,9
3.	Briceni	3307,8		21.	Nisporeni	700,0
4.	Cahul	0		22.	Ocnîța	843,5
5.	Cantemir	701,6		23.	Orhei	265,0
6.	Călărași	450,0		24.	Râșcani	904,1
7.	Căușeni	1437,8		25.	Rezina	226,0
8.	Ceadâr-Lunga	780,0		26.	Sângerei	258,9
9.	Comrat	1236,4		27.	Soroca	742,9
10.	Cimișlia	0		28.	Strășeni	984,9
11.	Criuleni	0		29.	Șoldănești	110,0
12.	Dondușeni	199,4		30.	Ștefan-Vodă	718,0
13.	Drochia	2533,1		31.	Taraclia	728,2
14.	Edinești	5224,0		32.	Telenești	261,5
15.	Fălești	2688,8		33.	Ungheni	922,4
16.	Florești	2380,7		34.	Vulcănești	454,0
17.	Glodeni	216,7		35.	Cărpineni	42,5
18.	Hâncești	3438,5				

2.8. Participarea reprezentanților Sindicatului la administrarea unității

Participarea salariaților la administrarea unității constituie unul din drepturile de bază ale acestora. Prevederile art.9 alin.(1) lit. j) din Codul muncii dispune, în acest sens, că salariații au dreptul la participare în administrarea instituției. Dreptul salariaților la administrarea unității se realizează, de regulă, prin intermediul organizațiilor sindicale primare.

Or, participarea salariaților (a reprezentanților acestora) la administrarea unității este consacrată de legislație ca una dintre formele de realizare a parteneriatului social în sfera muncii.

Membrii comitetelor sindicale trebuie să se implice activ la luarea deciziilor interne ce privește administrarea unității sau în stabilirea unor drepturi privind raporturile de muncă ale salariaților.

Respectiv, în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare și conform Convenției colective (nivel de ramură), membrii comitetelor sindicale trebuie incluși în componența următoarelor comisii interne:

- Comisia privind tariful angajaților
 - Comisia privind stabilirea vechimii în muncă și a vechimii în specialitate a angajaților
 - Comisia de evaluare și validare a performanțelor profesionale individuale în muncă
- Totodată, angajatorul trebuie să consulte organul sindical în următoarele chestiuni:
- în procesul de elaborare și ajustare a statelor de personal ale Unității;
 - la elaborarea listelor de tarifyare pentru anul de gestiune;
 - în procesul de planificare a mijloacelor financiare pentru plata muncii, pentru formarea profesională, pentru stabilirea premiilor și a altor suplimente la salariu;
 - la examinarea situațiilor financiar-economice ale instituțiilor;
 - în cazul când angajatorul inițiază desfacerea Contractului individual de muncă al unui membru de sindicat, este necesară consultarea prealabilă în scris a organului sindical respectiv;
 - în procesul de identificare a funcțiilor pentru care este necesară formarea profesională;
 - în orice decizie care poate influența drepturile și interesele salariaților, precum și la planificarea 0,15% raportat la fondul de salarizare pentru soluționarea problemelor salariaților.

Conform informațiilor prezentate în rapoartele anuale, în anul 2022, implicarea reprezentanților sindicatului în repartizarea mijloacelor financiare prin Devizele de venituri și cheltuieli și controlul executării lor nu a fost considerabilă, deoarece din cele 238 de organizații sindicale primare doar 158 (66,4%) au declarat că au participat la elaborarea Devizelor de venituri și cheltuieli și au examinat Devizul în comun cu administrația Unității, comparativ cu 108 de organizații (respectiv 45,2%) în anul 2021. Cauzele invocate ale acestui fenomen sunt lipsa de posibilitate sau reticența administrației.

Totodată, în anul 2022, din 238 de organizații sindicale primare doar 187 (78,6%) au declarat că au participat la întocmirea listelor tarifyare a angajaților instituției și, respectiv, doar 87 (36,6%) au confirmat că au participat la examinarea situației economico-financiare a instituției.

2.9. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul finanțării ocrotirii sănătății

Consolidarea finanțării domeniului sănătății va avea un impact pozitiv considerabil inclusiv asupra resurselor umane din sănătate. Respectiv, pe segmentul finanțării domeniului ocrotirii sănătății, rolul Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova rămâne a fi de sensibilizare a statului, spre redefinirea sistemelor de finanțare a medicinei care cere investiții mari, inclusiv în asigurarea unor condiții de muncă adecvate pentru cadrele medicale, fără de care calitatea actului medical nu poate fi asigurată.

Obiective propuse în domeniul finanțării sănătății:

1. Solicitarea către autoritățile Statului de a fortifica măsurile de finanțare a sectorului sănătății.

2. Solicitarea gestionării transparente și eficiente a surselor destinate sistemului de sănătate, inclusiv a Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală.

3. Cererea reducerilor constrângerilor bugetare și limitărilor în gestionarea mijloacelor financiare deținute de instituțiile medicale.

4. Solicitarea revizuirii formulei de calcul a transferurilor de la Bugetul de Stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru categoriile de persoane neangajate asigurate de Guvern, astfel încât transferurile de la Bugetul de Stat să se calculeze prin înmulțirea numărului persoanelor neangajate pentru care Guvernul are calitatea de asigurator (la data de 31 decembrie a anului precedent anului de gestiune) cu mărimea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală calculată în sumă fixă, dar nu prin indexarea cu Indicele prețului de consum pentru anul precedent a volumului transferurilor de la bugetul de stat în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul precedent.

Este judicios și oportun de a consolida eforturile Guvernului întru transferarea mijloacelor financiare din bugetul de stat în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru aceste categorii de persoane, cu atât mai mult că ponderea majoritară din aceste categorii de persoane este constituită din acele categorii de persoane care au nevoie cel mai des de asistență medicală (copiii, pensionarii, gravidele și persoanele cu dizabilități).

Este necesar ca Statul să-și fortifice eforturile financiare pentru asigurarea medicală a celor 13 categorii de persoane asigurate de Guvern. Aceasta ar avea drept impact creșterea graduală a cheltuielilor publice pentru sănătate, obiectiv prevăzut inclusiv în proiectul Strategiei naționale de sănătate „Sănătatea 2030”.

5. Solicitarea eliminării reducerilor la prima de asigurare medicală pentru anumite categorii de persoane sau ocupații, care nu se mai consideră a fi vulnerabile din punct de vedere al veniturilor deținute.

6. Solicitarea finanțării complete de către Compania Națională de Asigurări în Medicină a cazurilor tratate în instituțiile medicale, conform costurilor reale și eliminarea practicii de a penaliza financiar instituțiile în cazul invalidării de către Compania Națională de Asigurări în Medicină a cazurilor tratate realizate de către instituții.

7. Monitorizarea valorificării corecte, obiectivă, transparentă, oportună și completă a mijloacelor financiare de către managerii instituțiilor medicale.

CAPITOLUL III

REMUNERAREA MUNCII, MOTIVAREA ȘI PROTECȚIA ANGAJAȚILOR DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

Nivelul de salarizare al personalului din unitățile medico-sanitare, și în anul 2022, a rămas neatractiv, aceasta contribuind la exodul cadrelor medicale și fluctuația personalului din sistemul medical. În consecință, instituțiile medicale s-au confruntat cu deficit substanțial de cadre, în special medicale, care să asigure activitatea continuă a unităților medicale, astfel încât să se presteze servicii de asistență medicală integrate și de calitate pentru cetățeni.

Acțiunile de susținere a salariaților din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice din partea autorităților Statului, au fost orientate, și în acest an, spre necesitatea de punere în valoare a importanței muncii salariaților din domeniul sănătății, prin implementarea următoarelor măsuri:

1. Implementarea majorărilor (nu îndeajuns de mari) salariilor de funcție pentru personalul din instituțiile medicale:
 - pentru personalul din unitățile bugetare salariile au fost majorate prin creșterea valorii de referință de la 1700 lei la 1800 lei din 01 ianuarie 2022 și respectiv de la 1800 lei la 1900 lei începând cu 01 septembrie 2022, fapt ce a condus la o majorare a salariilor de aprox. 6-7%;
 - pentru personalul din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală salariile de funcție au fost majorate începând cu 01 octombrie 2022 (cu 10% pentru cadrele medicale și cu 5,5% pentru angajații non-medicali);
2. Continuarea achitării suplimentului la salariu (dar în mărime redusă față de suplimentul achitat în anul 2021) pentru personalul implicat nemijlocit în tratamentul bolnavilor cu COVID-19 din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală;
3. Continuarea achitării indemnizației unice de 16 mii lei pentru personalul medical infectat cu COVID-19 la locul de muncă și a indemnizației unice de 100 mii lei pentru cadrele medicale care au decedat în urma infectării cu COVID-19 în timpul exercitării atribuțiilor de muncă;
4. Plata premiului anual pentru salariații din unitățile medicale bugetare.

Având în vedere că rata inflației în anul 2022 a depășit cota de 30,2%, iar majorările salariale implementate în anul 2022 au fost mai mici decât rata inflației anuale, respectiv puterea financiară a salariaților, inclusiv a lucrătorilor din sănătate a fost redusă. Majorările aplicate nu au compensat rezultatul negativ al inflației dezastruoase. De aceea, este important ca politicile de stat să fie orientate pentru majorarea drepturilor salariale astfel încât să contracareze efectul inflaționist.

3.1. Salariul mediu lunar al angajaților din instituțiile medicale din subordinea Ministerului Sănătății

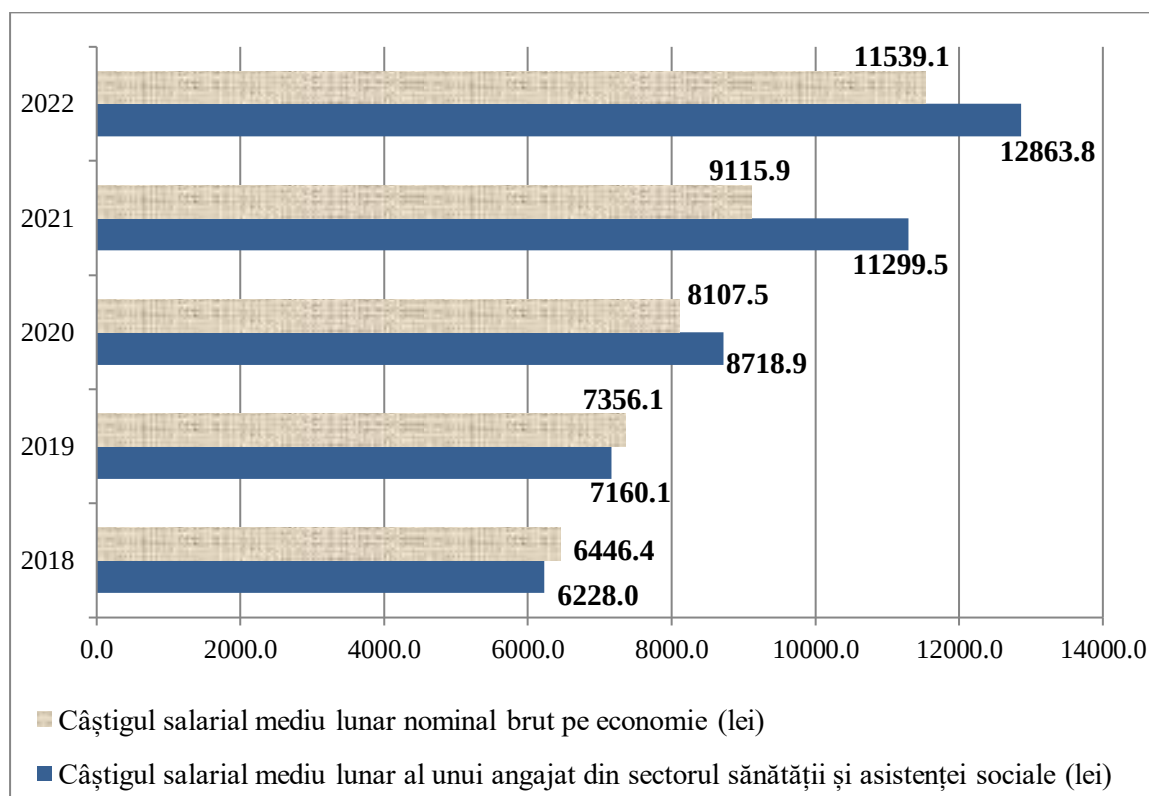
Întrucât autoritățile Statul și-au continuat efortul de a crește salariile pentru personalul din domeniul sănătății, inclusiv în rezultatul revendicărilor Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, în contextul tendinței majorărilor salariale implementate în anii 2020 și 2021, marcați de pandemie și de criza provocată de războiul din țara vecină, și în anul 2022, al treilea an consecutiv, câștigul salarial mediu lunar brut al lucrătorilor din domeniul sănătății și asistenței sociale (12863,8 lei) a înregistrat o creștere față de câștigul salarial mediu lunar nominal brut pe economie (11539,1 lei) în mărime de 11,5%.

În anul 2022, câștigul salarial mediu lunar brut al lucrătorilor din domeniul sănătății și asistenței sociale a constituit 12863,8 lei, fiind în creștere față de anul 2021 cu 1564,3 lei, sau cu 13,4% (tabelul nr. 15, figura nr. 7).

Tabelul nr. 15. Câștigul salarial mediu lunar al unui angajat din sectorul sănătății și asistenței sociale, anii 2018-2022

Anii	Câștigul salarial mediu lunar al unui angajat din sectorul sănătății și asistenței sociale (lei)	Creștere		Câștigul salarial mediu lunar nominal brut pe economie (lei)	Ponderele câștigului unui angajat din sectorul sănătății și asistenței sociale în câștigul salarial mediu pe economie (%)
		absolută (lei)	procentuală (%)		
2018	6228,0	593,4	10,5	6446,4	97
2019	7160,1	932,1	15,0	7356,1	97
2020	8718,9	1558,8	21,8	8107,5	108
2021	11299,5	2580,6	29,6	9115,9	123,9
2022	12863,8	1564,3	13,4	11539,1	111,5

Figura nr. 7. Evoluția câștigului salarial mediu lunar al unui angajat din sectorul sănătății, anii 2018-2022

Pentru lucrătorii din unitățile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, salariul mediu lunar în mediu pe instituții de orice tip de asistență medicală (asistență medicală spitalicească, prespitalicească, primară etc.), în anul 2022, a crescut în medie cu 2,1% comparativ cu anul 2021. Cel mai mult au crescut salariile la categoria alt personal (cu 25,2%), deoarece au fost implementate salarii majorate la sfârșitul anului 2021.

De altfel, în cazul categoriei de personal non medical care au înregistrat salarii medii mai mari în anul 2022 s-a atestat o situație similară cu anul 2021, când doar cadrele medicale au beneficiat de majorări salariale mai mari și respectiv în anul 2021 aceștia au înregistrat venituri salariale mult mai mari decât cei din categoria non medical (tabelul nr. 16).

Tabelul nr. 16. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale încadrate în SAOAM, nivel național, anii 2021-2022

Categorii de personal	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în anul 2022 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în anul 2021 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	10557,2	10343,2	214	2,1
Medici	16600,0	16658,7	-58,7	-0,4
Personal medical mediu	10458,3	10578,6	-120,3	-1,1
Personal medical inferior	6041,8	6230,6	-188,8	-3,0
Alt personal	8835,8	7057,4	1778,4	25,2

Pe categorii de instituții și tipuri de asistență medicală, salariul mediu în instituțiile medico-sanitare publice, în anul 2022, comparativ cu anul 2021, s-au modificat în felul următor:

În instituții spitalicești de nivel republican, în medie, salariile au crescut cu doar 0,7% din contul că la categoria alt personal salariile au crescut cu 19,4%. De facto, însă, la medici salariul mediu s-a redus cu 2,7%, iar la personalul medical mediu – s-a redus cu 2,8% (tabelul nr.17).

Tabelul nr. 17. Salariul mediu pentru angajații din spitalele de nivel republican în perioada anilor 2021-2022

Spitale de nivel republican	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2022 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2021 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (lei)
În medie pe instituții	11147,5	11069,3	78,2	0,7
Medici	17213,7	17699,8	-486,1	-2,7
Personal medical mediu	11654,4	11985,4	-331	-2,8
Personal medical inferior	6573,7	6783,8	-210,1	-3,1
Alt personal	9347,9	7827,8	1520,1	19,4

În instituții spitalicești de nivel municipal, salariile au crescut în medie cu 0,2% din contul că la categoria alt personal salariile au crescut cu 30,7%. De facto, însă, la medici salariul a scăzut cu 2,2%, iar la personalul medical mediu salariul mediu s-a redus cu 1,8% (tabelul nr.18).

Tabelul nr. 18. Salariul mediu pentru angajații din spitalele de nivel municipal în perioada anilor 2021-2022

Spitale de nivel municipal	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2022 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2021 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	11291,3	11264,4	26,9	0,2
Medici	16860,9	17234,3	-373,4	-2,2
Personal medical mediu	10321,0	10507,5	-186,5	-1,8
Personal medical inferior	6077,7	6525,1	-447,4	-6,9
Alt personal	9741,4	7455,5	2285,9	30,7

În institutii spitalicești de nivel raional, salariul mediu per instituție a crescut în medie cu 4,2% din contul că la categoria alt personal salariile au crescut în pondere cel mai mult (cu 33,3%). La medici salariul mediu a înregistrat o creștere de 3,4%, însă la personalul medical mediu salariul mediu lunar a crescut cu doar 0,3% (tabelul nr.19).

Tabelul nr. 19. Salariul mediu pentru angajații din spitalele de nivel raional în perioada anilor 2021-2022

Spitale de nivel raional	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2022 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2021 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	9715,1	9323,5	391,6	4,2
Medici	15798,9	15284,7	514,2	3,4
Personal medical mediu	9626,8	9602,6	24,2	0,3
Personal medical inferior	5413,3	5505,6	-92,3	-1,7
Alt personal	7905,5	5929,0	1976,5	33,3

În instituții medicale de asistență medicală primară: în medie salariile au crescut cu 4,7% pentru toate categoriile de personal, cu 6,6% la medici și cu 2,5% la personalul medical mediu (tabelul nr. 20).

Tabelul nr. 20. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale de asistență medicală primară raionale în perioada anilor 2021-2022

Instituții de asistență medicală primară raionale	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2022 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2021 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	10157,5	9698,1	459,4	4,7
Medici	16721,4	15689,7	1031,7	6,6
Personal medical mediu	9428,8	9203,2	225,6	2,5
Personal medical inferior	4854,1	4717,3	136,8	2,9
Alt personal	8206,8	6326,8	1880	29,7

În unitățile de asistență medicală urgentă prespitalicească, în medie salariile au crescut cu 6,0% pentru toate categoriile de personal, cu 2,7% la medici și cu 5,4% la personalul medical mediu (tabelul nr. 21).

Tabelul nr. 21. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale de asistență medicală urgentă prespitalicească în perioada anilor 2021-2022

Instituții de asistență medicală urgentă prespitalicească	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2022 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2021 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	12021,1	11339,0	682,1	6,0
Medici	20301,1	19773,6	527,5	2,7
Personal medical mediu	14711,8	13961,9	749,9	5,4
Personal medical inferior	7362,2	7101,0	261,2	3,7
Alt personal	9919,0	8911,5	1007,5	11,3

Și în anul 2022, angajații din unitățile medicale bugetare au avut salarii mai mici decât cei din instituțiile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală. Această discrepanță poate fi oarecum justificată prin faptul că în timpul pandemiei COVID-19 activitatea cea mai intensă și cu un grad de risc profesional ridicat au avut-o anume angajații din instituțiile spitalicești încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

Suplimentar, acest decalaj dintre salariile medii lunare ale angajaților din instituțiile medicale bugetare și ale celor din instituțiile medicale încadrate în SAOAM poate fi explicată prin faptul că în cazul personalului din instituțiile medicale din SAOAM salariile sunt mai mari din contul suplimentului pentru orele de noapte, care are o pondere importantă în totalul salariului lunar.

Tabelul nr. 22. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale bugetare, în perioada anilor 2021-2022

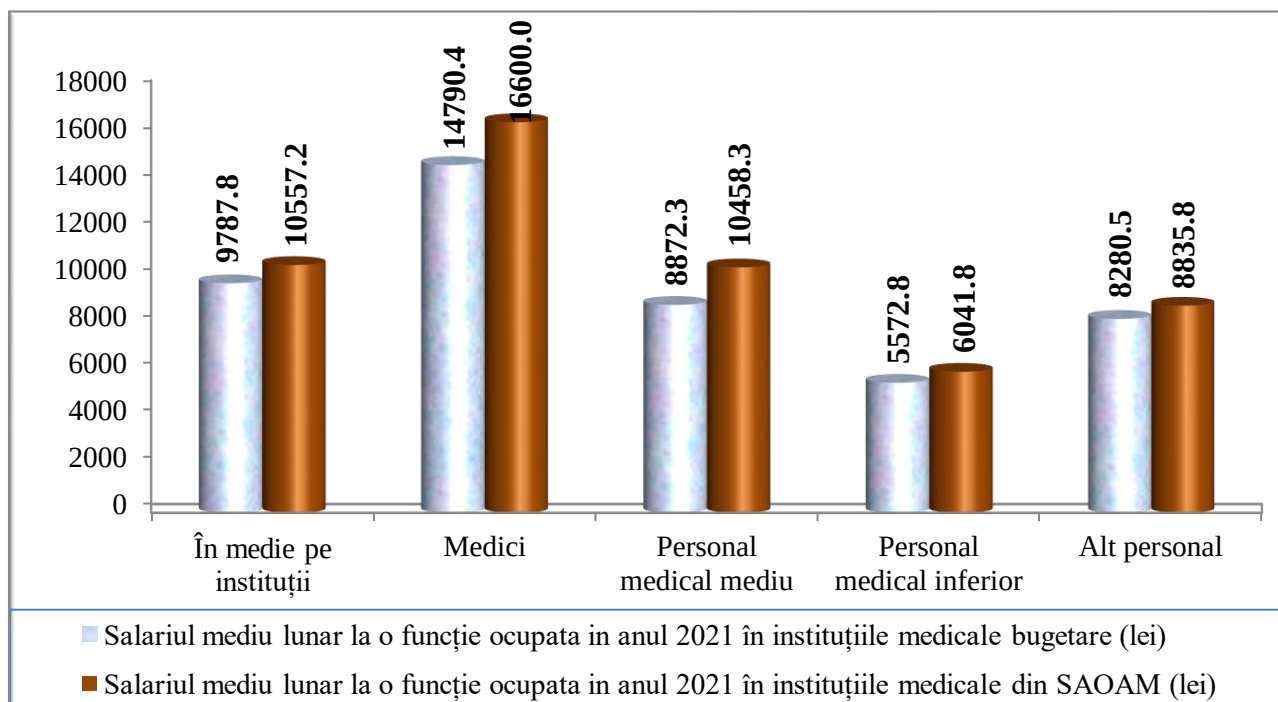
Instituții medicale bugetare	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2022 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2021 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	9787,8	7969,4	1818,4	22,8
Medici	14790,4	14406,6	383,8	2,7
Personal medical mediu	8872,3	7967,1	905,2	11,4
Personal medical inferior	5572,8	5363,1	209,7	3,9
Alt personal	8280,5	5292,0	2988,5	56,5

În medie, în anul 2022, personalul din instituțiile medicale bugetare a avut un salariu mediu lunar mai mic cu 7,3% per total decât la angajații din unitățile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, respectiv cu 10,9% mai mic în cazul medicilor și cu 15,2% mai mic în cazul personalului medical mediu (tabelul nr. 23, figura nr. 8).

Tabelul nr. 23. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale bugetare față de salariul mediu al angajaților din instituțiile din SAOAM, în anul 2022

Categorii de personal	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în anul 2022 în instituțiile medicale bugetare (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în anul 2022 în instituțiile medicale din SAOAM (lei)	Diferență	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	9787,8	10557,2	-769,4	-7,3
Medici	14790,4	16600,0	-1809,6	-10,9
Personal medical mediu	8872,3	10458,3	-1586	-15,2
Personal medical inferior	5572,8	6041,8	-469	-7,8
Alt personal	8280,5	8835,8	-555,3	-6,3

Figura nr. 8. Salariul mediu al angajaților instituțiilor medicale bugetare față de salariul mediu al angajaților instituțiilor din SAOAM, în anul 2022

3.2. Plata suplimentului/sporului pentru indicatorii de performanță

Conform legislației în vigoare privind salarizarea personalului din unitățile medicale, pentru lucrătorii din instituțiile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, conform legislației, fiecare instituție planifică în Devizul de venituri și cheltuieli cel puțin 15% din totalul mijloacelor financiare ale salariaților de bază calculate pe instituție.

În cazul lucrătorilor din instituțiile medicale bugetare, mijloacele necesare pentru acordarea sporului pentru performanță se alocă anual în limita a 10% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor de performanță.

Conform rapoartelor anuale prezentate de organizațiile sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, aproape toate instituțiile medicale achită sporul pentru performanță, atât în cazul instituțiilor bugetare, cât și în cazul instituțiilor din sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

Respectiv, în fiecare instituție activează comisii de evaluare a performanțelor profesionale ale muncii, în cadrul căreia este delegat reprezentantul organizației sindicale sau al colectivului de muncă.

Plata indicatorilor de performanță în instituțiile medicale din SAOAM

Pentru instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii, în mediu per total instituții, cota indicatorilor de performanță din totalul salariilor medii de funcție lunare la o funcție ocupată a constituit, în medie, în anul 2022, 15,1% (respectiv în medie 1095,7 lei lunar la o funcție ocupată), cu 0,9 puncte procentuale mai mult decât în anul 2021.

Pe categorii de personal în parte, indicatorii de performanță au fost achitați în următoarele măriri:

- medici – în medie 14,6% din salariul de funcție (ce constituie, în medie, 1702,1 lei lunar la o funcție ocupată), cu 1,4 puncte procentuale mai mult decât în anul 2021;
- asistente medicale – 14,2% din salariul de funcție (ce constituie, în medie, 1008,8 lei lunar la o funcție ocupată), cu 1 punct procentual mai mult decât în anul 2021;

- personal de îngrijire/infirmerie – 12,3% din salariul de funcție (ce constituie, în medie, 488,2 lei lunar la o funcție ocupată), cu 1,3 puncte procentuale mai mult decât în anul 2021 (tabelul nr. 24).

Tabelul nr. 24. Indicatorii de performanță achitați în anul 2022 angajaților din instituțiile medicale din SAOAM

Categorii angajați	Indicatori de performanță achitați la o funcție ocupată în anul 2022		Indicatori de performanță achitați la o funcție ocupată în anul 2021	
	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)
În medie pe instituții	1095,7	15,1	966,1	14,2
Medici	1702,1	14,6	1459,9	13,2
Personal medical mediu	1008,8	14,2	911,0	13,2
Personal medical inferior	488,2	12,3	438,4	11,0
Alt personal	1298,1	21,0	1147,7	24,6

În funcție de categoria instituției și tipul de asistență medicală prestată în cadrul SAOAM, per total la nivel de țară, cota indicatorilor de performanță din totalul salariilor medii de funcție lunare la o funcție ocupată a fost de:

- 13,4% din totalul salariului mediu de funcție lunar la o funcție ocupată în asistența medicală spitalicească;
- 14,2% din totalul salariului de funcție lunar la o funcție ocupată în asistența medicală specializată de ambulatoriu;
- 12,7% din totalul salariului de funcție lunar la o funcție ocupată în instituțiile prestatoare de asistență medicală primară;
- 31,1% din totalul salariului de funcție lunar la o funcție ocupată în instituțiile prestatoare de asistență medicală urgentă prespitalicească;
- 11,2% din totalul salariului de funcție lunar la o funcție ocupată în cazul îngrijirilor comunitare și la domiciliu;
- 8,4% din totalul salariului de funcție lunar la o funcție ocupată în cazul serviciilor medicale paliative.

Analiza plății indicatorilor de performanță în instituțiile medicale bugetare

În instituțiile medicale bugetare, în anul 2022, sporul pentru performanță achitat angajaților a constituit, în medie, 9,9%, cu 0,9 puncte procentuale mai mult față de anul 2021 - plafonul maxim stabilit de legislație fiind de 10%.

Pe categorii de personal sporul pentru performanță a fost achitat, în medie, astfel:

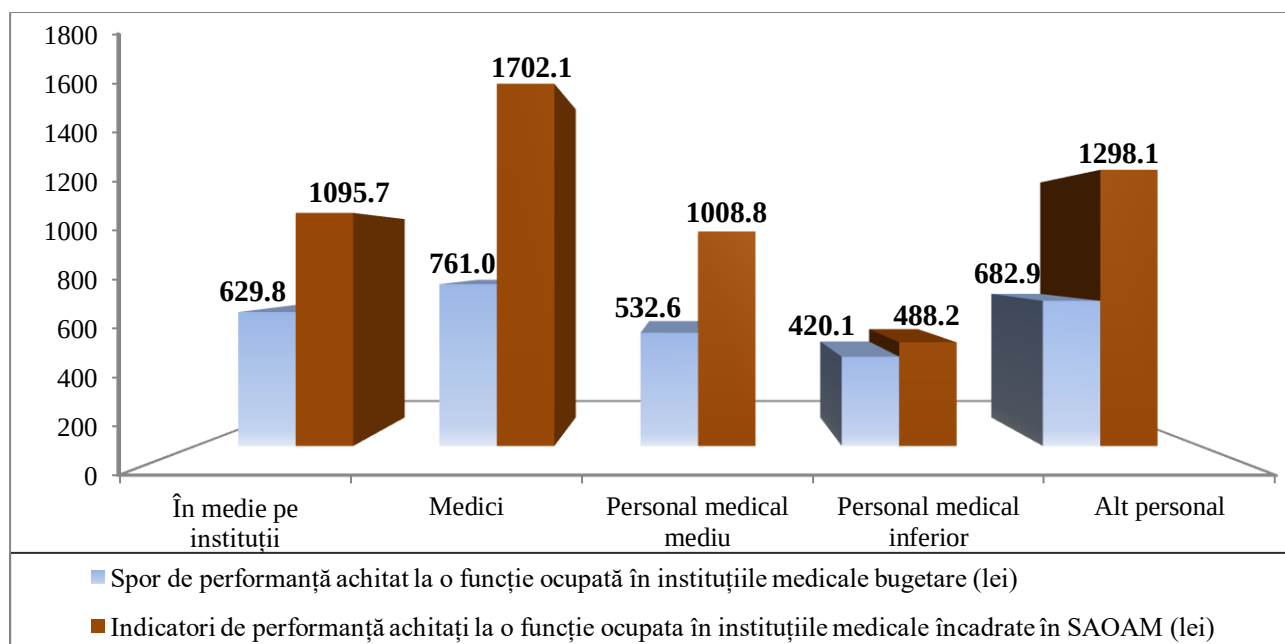
- medici – 8,2%;
- asistente medicale – 10,0%;
- infirmerie – 13,0% și 11,2% la categoria personalului administrativ-gospodăresc.

Comparativ cu angajații din unitățile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală care au beneficiat lunar, în medie, de câte 1095,7 lei, în medie, pentru indicatorii de performanță, angajații unităților medicale bugetare au ridicat în anul 2022, în medie, câte 629,8 lei lunar, care au reprezentat sporul de performanță (tabelul nr. 25, figura nr. 9).

Tabelul nr. 25. Plata sporului/suplimentului pentru performanță achitat în anul 2022 angajaților din instituțiile medicale bugetare și instituțiile medicale din SAOAM

Categorii angajați	Spor de performanță achitat la o funcție ocupată în instituțiile medicale bugetare		Indicatori de performanță achitați la o funcție ocupată în instituțiile medicale încadrate în SAOAM	
	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)
În medie pe instituții	629,8	9,9	1095,7	15,1
Medici	761,0	8,2	1702,1	14,6
Personal medical mediu	532,6	10,0	1008,8	14,2
Personal medical inferior	420,1	13,0	488,2	12,3
Alt personal	682,9	11,2	1298,1	21,0

Figura nr. 9. Plata sporului/suplimentului pentru performanță achitat în anul 2022 angajaților din instituțiile medicale bugetare și instituțiile medicale din SAOAM

În anul 2022, angajații din instituțiile medico-sanitare publice din SAOAM, implicați în tratamentul bolnavilor infectați cu COVID-19, au beneficiat de acel supliment pentru „Acordarea asistenței medicale pacienților cu COVID-19”, exclusiv pentru cazurile confirmate, în mărime mai mică decât în anul 2021 și anume:

În perioada 01.04.2022 – 01.10.2022:

- până la 100% la salariul de funcție pentru personalul din instituții spitalicești;
- până la 50% la salariul de funcție pentru personalul din cadrul asistenței medicale urgente prespitalicești;
- până la 50% la salariul de funcție pentru personalul din cadrul asistenței medicale primare, în limita resurselor financiare disponibile.

În perioada 01.10.2022 – 31.12.2022:

- până la 50% la salariul de funcție pentru personalul din secțiile de terapie intensivă, din instituții spitalicești;

- până la 30% la salariul de funcție pentru personalul din secțiile curative cu pacienți COVID-19, implicați nemijlocit în realizarea acestui indicator, din instituții spitalicești;
- până la 30% la salariul de funcție pentru personalul din cadrul asistenței medicale urgente prespitalicești;
- până la 30% la salariul de funcție pentru personalul din cadrul asistenței medicale primare, în limita resurselor financiare disponibile.

Suplimentul pentru activitatea cu pacienții COVID-19 a fost achitat exclusiv pentru personalul implicat nemijlocit în realizarea acestui indicator și doar pentru cei care au avut pacienți cu cazuri confirmate de COVID-19, în dependență de timpul real consumat în realizarea acestuia.

Suplimentul respectiv, în anul 2022, a fost redus în comparație cu mărimile acestuia stabilit la începutul pandemiei și în anul 2021.

3.3. Stimularea angajaților prin plata premiilor și a ajutorului material

Actele normative care prevăd reglementări privind remunerarea muncii prevăd dreptul angajaților de a beneficia de premii și ajutoare materiale.

Convenția colectivă (nivel de ramură) pentru anii 2018-2021 și Convenția colectivă (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025 extind aceste drepturi, prin negocierea și aprobarea cu partenerii sociali a Regulamentului-tip privind premiile și acordarea ajutorului material salariaților, pentru recuperarea sănătății, tratament și întremare, în cazuri de calamități naturale, decese etc., de regulă, asociat la concediul anual.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova examinează, anual, acest aspect și îndeamnă conducătorii unităților să respecte aceste prevederi.

Cu referire la plata premiului anual în cazul instituțiilor medicale bugetare, sindicatele au înaintat mai multe revendicări către autoritățile Statului întru apărarea drepturilor salariaților de a beneficia de acest premiu.

La momentul adoptării Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, nu a fost prevăzută acordarea premiului anual pentru salariații din acest sectorul. Urmare a insistenței Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova, legea menționată a fost completată cu un articol nou prin care s-a reglementat acordarea premiului anual personalului din unitățile bugetare, care a fost achitat în decembrie 2020 pentru rezultatele activității în anul 2019 și de care au beneficiat toți salariații bugetari.

Începând cu 1 ianuarie 2021, însă, a fost modificat mecanismul de acordare a premiului anual, astfel încât acesta se acorda pentru rezultatele activității în anul de gestiune, proporțional timpului efectiv lucrat în anul respectiv, fapt care a omis acordarea premiului anual pentru rezultatele anului 2020.

Cu referire la plata ajutorului material, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, de comun cu Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova a solicitat și în anul 2022 instituțiilor competente de a introduce norma privind plata ajutorului material în respectivele acte normative, în conformitate cu Codul muncii.

Deja prin al treilea răspuns oficial parvenit din partea Ministerului Finanțelor (nr.08-03-641/1361 din 04.10.2022) s-a comunicat că, atunci când la nivel instituțional este stabilită obligativitatea angajatorului de a acorda ajutor material angajaților, acesta poate fi acordat în limita mijloacelor financiare prevăzute în acest sens în bugetele proprii: „Potrivit art.165¹ din Codul muncii angajatorul este în drept să acorde anual salariaților ajutor material în modul și condițiile prevăzute de Contractului colectiv de muncă sau alte acte normative interne. Astfel, în situația când la nivel instituțional este stabilită obligativitatea de a acorda ajutor material angajaților, acesta poate fi acordat în limita mijloacelor prevăzute în acest sens în bugetele proprii”.

Respectiv, în lipsa unei reglementări speciale prohibitive care să interzică acordarea ajutorului material salariaților, cu scopul de a ajuta personalul din ramură și de a le proteja veniturile salariale, în Convenția colectivă nivel de ramură, a fost prevăzută expres clauza că pe parcursul anului, angajatorul poate achita ajutor material salariaților, în funcție de mijloacele financiare disponibile,

precum și din economiile formate, în conformitate cu Regulamentul instituțional privind premiile și acordarea ajutorului material salariaților, anexat la Contractul colectiv de muncă elaborat în baza Regulamentului-tip privind premiile și acordarea ajutorului material salariaților aprobat prin Convenție.

Aceasta le permite angajatorilor de a aplica în practică stimularea materială prin premii sau acordare a ajutorului material.

Totuși, și în anul 2022, un număr mic de instituții (atât din categoria celor finanțate de la Bugetul de Stat, cât și din cele încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală) au acordat ajutoare materiale angajaților. Neachitarea ajutorului material a fost influențată inclusiv de nerespectarea acestor prevederi din partea organelor abilitate cu funcții de control din partea Statului.

Avem cazuri concrete prin care am fost sesizați despre faptul că în urma inspecțiilor/controalelor financiare cu scopul de a stabili corectitudinea utilizării mijloacelor financiare ale unităților medicale, reprezentanții acestor organe prescriu conducătorilor unităților medicale că în mod neîntemeiat au fost utilizate mijloace financiare pentru acordarea ajutorului material salariaților, obligându-i pe aceștia să încaseze de la salariați acele sume sub argumentul că au fost achitate ilegal.

De aceea, Federația Sindicală „Sănătatea” a intervenit cu un demers oficial (Nr.05/539 din 13.10.22) către Inspekția Financiară prin care a atenționat asupra faptului că în unele teritorii, reprezentanții și specialiștii acestei instituții, în timpul controalelor, nu iau în considerare prevederile contractelor colective și ale Convenției colective din ramura sănătății pe aspectul achitării ajutorului material și al premiilor pentru salariați și, respectiv a solicitat conducerii acesteia de a întreprinde anumite acțiuni în vederea eliminării acelor precedente și neconformități despre care am fost sesizați.

Prin acest demers, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a solicitat autorităților cu funcții de control să nu împiedice și să nu penalizeze angajatorii care achită ajutor material salariaților, în condițiile în care acesta este prevăzut atât de Convenția de ramură, cât și de Regulamentul privind premiile și acordarea ajutorului material salariaților anexat la Contractul colectiv de muncă.

Or, aceasta reprezintă o pârghie importantă a angajatorului de a susține financiar salariații săi care se confruntă cu situații dificile.

Suplimentar, la data de 09 decembrie 2022, sub egida Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova, syndicatele au organizat o Masă rotundă cu genericul „Contractul colectiv de muncă – izvor de drepturi suplimentare pentru salariați”, la care au fost invitați reprezentanții organelor Statului abilitate cu funcții de control, printre care și Inspekția Financiară. Evenimentul a avut drept scop informarea organelor Statului abilitate cu funcții de control despre acțiunea convențiilor colective de ramură și despre acțiunea contractelor colective de muncă și atenționarea acestora despre necesitatea respectării prevederilor acestor acte juridice în conformitate cu legislația în vigoare, respectând principiul dialogului social.

În pofida acestor lacune, majoritatea instituțiilor medicale din sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, din contul economiilor formate, au achitat premii salariaților cu ocazia zilelor profesionale și de sărbătoare, compensând astfel neplata ajutorului material.

În demersurile Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, care au fost adresate organelor de control, au fost prezentate informații despre acțiunea contractelor colective de muncă și necesitatea respectării prevederilor acestor acte juridice, s-a pus accent, în special, asupra faptului că odată ce Republica Moldova a obținut statut de țară candidat la UE, este necesar să se înțeleagă rolul parteneriatului social și să se respecte actele, înțelegerile și convențiile convenite în urma acestui parteneriat.

3.4. Planificarea cheltuielilor financiare pentru soluționarea problemelor angajaților (0,15%)

Legislația Republicii Moldova (Codul muncii, Convenția colectivă nivel de ramură în domeniul sănătății, Legea syndicatelor, contractele colective de muncă) prevede dreptul conducătorilor unităților de a planifica și cheltui o cotă de 0,15% raportat la fondul de salarizare pentru soluționarea problemelor personale ale salariaților.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova examinează, anual, această problemă și îndeamnă conducătorii unităților să respecte aceste prevederi.

Din păcate, nu în toate instituțiile au fost respectate aceste prevederi în anul de referință. Astfel, au planificat mijloace financiare pentru soluționarea problemelor salariaților:

- 15 instituții de nivel republican încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii;
- 20 instituții spitalicești de nivel raional încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii (cu 4 mai multe decât în anul 2021);
- 84 Centre de sănătate de asistență medicală primară de nivel raional (cu 15 mai multe decât în anul 2021);
- 15 unități medicale încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii din municipiul Chișinău și 4 din municipiul Bălți;
- și doar 2 instituții medicale bugetare (Agenția Medicamentului și Centrul Național de Transfuzie a Sângelui).

De remarcat că, în special, instituțiile medicale cu finanțare bugetară nu planifică mijloace financiare în mărime de cel mult 0,15% din fondul de salarii pentru soluționarea problemelor angajaților în scopurile stabilite în Contractul colectiv de muncă, în conformitate cu prevederile Legii sindicatelor nr.1129/2000 și cu prevederile Convenției colective nivel de ramură.

3.5. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul remunerării muncii și protecției social-economice a salariaților

Sistemul sanitar din Republica Moldova, afectat în mod direct de pandemia COVID-19 și de criza provocată de războiul din Ucraina, se va confrunta și în următorii ani cu remunerarea insuficientă a cadrelor medicale.

Eforturile Statului vor trebui și în următorii ani să se orienteze, prioritar, pe stimularea financiară a cadrelor medicale, prin implementarea de noi creșteri salariale, astfel încât să stagneze ritmul fluctuațiilor personalului din instituțiile medicale, dar în special exodul acestor cadre către alte țări.

Întru motivarea personalului din cadrul unităților medicale, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova își propune ca obiectiv de bază continuarea activităților de susținere financiar-economică a salariaților prin:

1. *Solicitarea stabilirii unor salarii echitabile și decente prin prisma importanței muncii profesiilor medicale, în special, pentru salariații din unitățile medicale finanțate de la Bugetul de Stat, reieșind din faptul că inflația în anul 2022 a fost de 30,2%.*
2. *Solicitarea indexării anuale a salariilor, în conformitate cu prevederile art.133 din Codul muncii al Republicii Moldova, care stabilește expres că sporirea nivelului conținutului real al salariului se asigură prin indexarea salariului în legătură cu creșterea prețurilor de consum la mărfuri și servicii.*
3. *Solicitarea continuării creșterilor graduale ale salariilor cadrelor din medicină (atât pentru cei din sistemul bugetar, cât și pentru cei din asigurări):*
 - a. *Uniformizarea/racordarea mărimii salariilor stabilit pentru personalul din unitățile medicale bugetare și salariile stabilite pentru personalul din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală. Actualmente există un decalaj salarial considerabil între specialiștii de același profil dar care activează în instituții medicale cu finanțare diferită, personalul din instituțiile medicale bugetare având un salariu mult mai mic decât cel din cadrul instituțiilor încadrate în asigurările obligatorii de asistență medicală.*
 - b. *creșterea salariilor angajaților din sistemul de sănătate să se realizeze prin mărirea nemijlocită a salariului de bază și nu prin introducerea sau majorarea unor sporuri la salariu de bază;*

- c. *majorarea salariilor pentru cercetătorii științifici din domeniul medicinei, care dețin funcții medicale. Or, conform prevederilor actuale, aceștia au nivel salarial inferior chiar și în comparație cu cadrele medicale din unitățile medico-sanitare bugetare (de exemplu un cercetător științific actualmente are un salariu de funcție de 6520 lei, pe când cel mai mic salariu stabilit pentru medicii din unitățile medicale de nivel republican din sistemul bugetar este de 9500 lei, fără vechime, iar pentru medicii din sistemul asigurărilor obligatorii salariul minim este de 10850 lei, fără vechime);*
 - d. *majorarea salariilor pentru medicii experții judiciari: Centrul de Medicină Legală se confruntă cu un deficit drastic de cadre, care se accentuează din cauza salariilor mici și neatractivității locului de muncă (de exemplu un medic expert judiciar de categoria a treia actualmente are un salariu de funcție de 8740 lei, iar un medic terapeut din unitățile medicale de nivel republican din sistemul bugetar, fără vechime în muncă, are un salariu de 9500 lei, iar pentru medicii din sistemul asigurărilor obligatorii salariul lunar pornește de la 10850 lei);*
 - e. *stabilirea salariilor pentru medicii rezidenți din unitățile medicale în mărime egală, indiferent dacă aceștia activează în unități bugetare sau în unități medicale din sistemul asigurărilor obligatorii (actualmente medicii rezidenți din instituțiile medicale bugetare au un salariu de 6860 lei, iar medicii rezidenți din SAOM - un salariu de funcție în mărime de 10070 lei);*
 - f. *reincluderea în structura salariului a cadrelor medicale din sistemul asigurărilor obligatorii a plății suplimentare pentru deținerea categoriei de calificare, similar cadrelor medicale care activează în instituțiile medicale finanțate de la Bugetul de Stat.*
4. *Monitorizarea respectării prevederilor actelor normative în vigoare privind plata muncii și participarea cu propuneri concrete de ajustare continuă a sistemului de plată a muncii, în temeiul argumentelor și sesizărilor parvenite de la colectivele de muncă.*
 5. *Solicitarea majorării salariilor minime pe țară în mărime de cel puțin 50% din salariul mediu pe economie și, respectiv, ajustarea cadrului normativ în acest sens (valoarea salariului minim ar trebui să depășească în următorul an mărimea de 5850 lei).*
 6. *Colaborarea cu autoritățile competente (grupuri de lucru, comisii etc.) pentru realizarea unei analize de impact și ulterior, înaintarea propunerilor de modificare oportune a legislației privind remunerarea muncii salariaților din domeniul sănătății (sector bugetar și sistemul asigurărilor medicale).*
 7. *Monitorizarea stabilirii în cadrul unităților medicale afiliate la Federație a sporului de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile în mărimile noi negociate de partenerii sociali și convenite în Convenția colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022-2025.*
 8. *Participarea activă și continuă la ajustarea legislației în domeniul asigurărilor sociale de stat, în special a celor din domeniul ocrotirii sănătății și solicitarea ajustării cadrului legal al funcționării sistemului public de pensii (art.5, alin. (2) lit. e) din Legea nr.156/1998 și subpunctului 6) al pct. 61 din Regulamentul privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor aprobat prin HG nr.165/2017) astfel încât perioada de internatură, secundariat clinic și rezidențiat al medicilor să fie incluse în stagiul de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă (având în vedere că pentru perioadele menționate asigurării au achitat contribuții de asigurări sociale de stat).*
 9. *Promovarea propunerilor privind reducerea poverii fiscale asupra angajaților, în special a celor din domeniul ocrotirii sănătății.*
 10. *Sesizarea continuă a organelor Statului abilitate cu funcții de control pentru a respecta prevederile legislației în vigoare, a Convenției colective ramurale și a contractelor colective de muncă, sub aspectul neadmiterii lezării anumitor drepturi salariale pentru angajații din instituțiile medicale și atenționarea acestora despre necesitatea respectării*

prevederilor acestor acte juridice în conformitate cu legislația în vigoare, respectând principiul dialogului social.

- 11. Promovarea monitorizării în cadrul instituțiilor medicale a fenomenului epuizării și arderii profesionale (Burnout).*

CAPITOLUL IV

PARTENERIATUL SOCIAL ÎN SFERA MUNCII

4.1. Informații generale

Războiul din Ucraina, pandemia COVID-19, inflația record și tensiunile geopolitice sunt principalele elemente care conturează criza actuală. Este o presiune enormă cauzată de o criză multifacțată cum lumea modernă nu a mai văzut de zeci de ani. Pandemia a fost unul dintre evenimentele declanșatoare ale incertitudinii și ale vulnerabilității economice, punând presiune pe finanțele publice și conducând la redefinirea priorităților în materie de politici. Situația a fost agravată și mai mult de războiul din Ucraina, care nu numai că a provocat o suferință umană imensă acolo unde se desfășoară, dar a generat și noi probleme economice. Se preconizează că această inflație ridicată va conduce la o stagnare a economiei, care abia începuse să-și revină după pandemie. Veniturile nu au ținut pasul cu inflația, ceea ce va eroda în continuare puterea de cumpărare atât în Republica Moldova, dar și pe întregul continent european.

În această perioadă complicată, dificultățile social-politice prin care trece Republica Moldova pot fi depășite doar în condițiile unei păci sociale, ale unor poziții coordonate ale partenerilor sociali, care reprezintă interesele salariaților, patronatelor și Statului. Pentru a asigura coordonarea pozițiilor și a lua în considerare interesele partenerilor sociali care, în mare măsură, nu corespund, experiența mondială a elaborat sistemul de parteneriat social, sistem care permite soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor care apar între partenerii sociali.

În prezent, putem afirma cu certitudine că scopul principal al parteneriatului social constă în efectuarea unor măsuri comune și concrete ale partenerilor sociali, menite să asigure protecția socială a salariaților. Esența parteneriatului social reprezintă concentrarea eforturilor partenerilor sociali în scopul depășirii crizei și a stabilizării situației social-economice. Concomitent, este necesar să fie soluționate și alte sarcini, cum ar fi:

- utilizarea potențialului parteneriatului social în interesele dezvoltării personalității, asigurarea drepturilor și garanțiilor constituționale ale acestuia;
- coordonarea intereselor partenerilor sociali în soluționarea problemelor privind remunerarea muncii, ocuparea forței de muncă, protecția și securitatea muncii, instruirea profesională și reciclarea cadrelor etc.;
- precizarea funcțiilor, drepturilor și obligațiilor partenerilor sociali, elaborarea principiilor și procedurilor, ridicarea nivelului culturii negocierilor;
- aplanarea conflictelor colective de muncă în baza principiilor relațiilor de parteneriat, reducerea tensiunii în societate;
- trecerea treptată de la metodele administrative de comandă la cele colective de reglementare contractuală a relațiilor sociale și de muncă la toate nivelurile.

Scopul și esența parteneriatului social pot fi elucidate doar prin prisma conceptului de muncă decentă. Astfel, munca decentă însumează aspirațiile tuturor oamenilor în ceea ce privește activitatea lor pe piața muncii și include aspecte legate de: oportunitățile pentru o muncă productivă și corect remunerată; securitatea la locul de muncă; protecția socială pentru familii; o mai bună perspectivă în ceea ce privește dezvoltarea profesională și integrarea socială; libertatea de exprimare; participarea activă în luarea de decizii; egalitatea de șanse pentru bărbați și femei. Cu alte cuvinte, munca decentă reprezintă un element fundamental în ceea ce privește construcția unei societăți corecte, inclusive și echitabile.

Pe parcursul anului 2022, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a reprezentat activ interesele salariaților din ramura ocrotirii sănătății în cadrul dialogului social, atât la nivel național, cât și de ramură. Obiectivul principal al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova a fost, este și va fi dezvoltarea permanentă și amplificarea parteneriatului social.

4.2. Dezvoltarea parteneriatului social în sfera muncii

Povara evenimentelor neplăcute din ultimii ani i-a determinat pe toți membrii de sindicat să conștientizeze că parteneriatul social reprezintă calea optimă de redresare a mecanismului de realizare a păcii sociale în colectivele de muncă din ramură.

În acest context, pe parcursul anului 2022, partenerii sociali din sectorul sănătății, Ministerul Sănătății (MS), Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM) și Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova (FSSM) s-au întrunit în cadrul mai multor runde de ședințe ale Comisiei pentru consultări și negocieri colective nivel de ramură, în care, drept prioritate, s-a abordat examinarea proiectului Convenției colective (nivel de ramură) pe anii 2022-2025.

În cele din urmă, la 18 iulie 2022 partenerii sociali din ramura sănătății au semnat Convenția colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022-2025.

Semnând acest act legislativ, partenerii sociali au dat dovadă de unanimitate a viziunilor și intereselor comune ce țin de eficientizarea asistenței medicale acordate populației, apărarea drepturilor și intereselor profesionale, economice, de muncă și sociale, colective și individuale minime pentru salariații membri de sindicat.

În Convenția pentru anii 2022-2025 au fost incluse un șir de facilități de ordin social-economic pentru salariații membri de sindicat, cu privire la: încheierea, modificarea și desfacerea contractelor colective de muncă; formarea profesională; timpul de muncă și timpul de odihnă; organizarea muncii și salarizarea; securitatea și sănătatea în muncă; protecția tinerilor și a femeilor; îmbunătățirea condițiilor de muncă; majorarea perioadei de concediu pentru unele categorii de angajați din ramură; concedii suplimentare pentru unele situații concrete; facilități suplimentare pentru cei ce activează în condiții nefavorabile etc.

O prevedere importantă, negociată cu partenerii sociali, este majorarea sporurilor pentru condițiile nocive. Conform noilor prevederi sporurile pentru condițiile nocive au fost majorate de 2,5 ori și vor constitui: 250 lei, 300 lei, 350 lei, 400 lei, 450 lei și 500 lei lunar, reieșind din gradul de nocivitate.

Totodată, prin noua Convenție s-a stabilit că medicii și farmaciștii rezidenți dispun de aceleași drepturi și obligații ca și angajații Unității sau clinicii de rezidențiat, iar în scopul motivării medicilor și farmaciștilor rezidenți, angajatorul poate să stabilească și alte plăți de stimulare a muncii (premii, stimulente, sporuri și alte drepturi de natură salarială) în conformitate cu actele normative în vigoare, reieșind din sursele disponibile.

La fel, în document a fost pus accentul pe protecția cadrelor medicale împotriva sindromului arderii profesionale: obligația angajatorului cu privire la monitorizarea influenței timpului de muncă majorat asupra stării de sănătate a salariaților (fenomenul arderii profesionale) și calitatea serviciilor; identificarea și stabilirea unor măsuri și acțiuni concrete pentru consilierea salariaților în vederea prevenirii sindromului arderii profesionale (contractare de specialiști în domeniu, prevederea unor posturi în statele de personal în acest sens etc.).

Tot în Convenție este stipulat și faptul că persoanele care au atins vârsta de pensionare din cadrul unităților medicale vor încheia un contract individual de muncă pe o perioadă determinată de 2 ani, în loc de până la 2 ani. Iar la demisionarea/concedierea persoanelor în legătură cu atingerea vârstei de pensie (deținerea de către salariat a statutului de pensionar pentru limită de vârstă), precum și la încheierea activității de muncă din propria inițiativă a salariaților cu o vechime de muncă de cel puțin 20 de ani în Unitate, angajatorul acordă acestuia o indemnizație unică în mărime de un salariu mediu lunar.

Totodată, au fost efectuate modificări la zilele de concediu suplimentar plătit. Astfel, noua Convenție prevede: 18 zile pentru psihologii care activează în serviciile de psihiatrie și în cadrul centrelor comunitare de sănătate mintală, similar medicilor și personalului medical cu studii medii care activează în cadrul serviciului respectiv; 11 zile pentru personalul medical și non medical care activează în serviciul de ftiziopneumologie și în subdiviziunile de boli infecțioase, inclusiv laboratoare, similar medicilor; între 10-14 zile pentru personalul din Centrul de Medicină Legală, în funcție de categoria de personal; 5 zile suplimentare la decesul părinților, copiilor, dacă distanța de

deplasare este mai mare de 300 km; 4 zile la căsătoria salariatului; 2 zile la nașterea sau înfierea copilului angajatului; 2 zile la decesul rudei de gradul II; o zi liberă în ziua de naștere.

Drept rezultat al unei munci consecutive depuse în comun de către lucrătorii aparatului Federației Sindicale „Sănătatea”, liderii de sindicat și conducătorii unităților medicale a fost realizată Campania de promovare a principiilor dialogului social prin negocierea și semnarea contractelor colective (nivel de Unitate), cu genericul „Contractul colectiv de muncă eficient – loc de muncă decent!”, scopul fiind informarea membrilor Comisiei pentru dialog social „angajator-salariat” cu privire la clauzele clare legate de condițiile de muncă, salarizare, timp de muncă și de odihnă, concediu, sănătate și securitate în muncă, dar și alte drepturi și obligații în ceea ce privește locul de muncă.

Totodată, în cadrul întâlnirilor regulate cu reprezentanții colectivelor din țară, au fost discutate noile facilități de ordin social-economic pentru salariații membri de sindicat, incluse în Convenția Colectivă pentru domeniul sănătății pe anii 2022–2025 (nivel de ramură).

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a efectuat analiza provizorie a conținutului Contractelor colective de muncă în unitățile din domeniul medical și a conchis că acestea au fost încheiate în baza prevederilor Convenției colective nivel de ramură pe anii 2022-2025, fără a fi degradate clauzele esențiale.

Pe parcursul anului 2022, au fost sesizate cazuri de încălcare a prevederilor Convenției colective nivel de ramură, însă nu au avut loc disponibilizări în masă ale salariaților din domeniu. Am constatat că nu în toate unitățile au fost respectate prevederile cu privire la evidența reală a timpului de muncă. Unii angajatori nu au respectat dreptul salariaților de a beneficia de zile suplimentare la concediu pentru anumite evenimente. Iar, în unele unități au fost lezate drepturile salariaților la alimentație de protecție pentru activitatea în condiții nocive.

Parteneriatul social la nivel de ramură își păstrează dinamica pozitivă, însă cu rezerve la anumite capitole.

4.3. Elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative

Pe întreaga perioadă a anului 2022, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova și-a orientat potențialul spre procesul de elaborare și examinare a proiectelor de acte normative și a propunerilor ce vizează: reformele social-economice, îndeosebi a reformelor din sistemul sănătății; perfecționarea legislației muncii; asigurarea concilierii civice; soluționarea conflictelor în colectivele de muncă.

În anul de referință, au fost examinate, avizate și prezentate propuneri de perfecționare a mai multor legi, hotărâri de Guvern, ordine și regulamente ale Ministerului Sănătății.

Este esențial să remarcăm unele proiecte de acte normative deosebit de importante, cum ar fi:

- Proiectul de hotărâre cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1387/2007 pentru aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală;
- Propuneri la Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2022;
- Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, inițiativă legislativă nr. 146 din 20.04.2022 (ce vizează modificări la Codul Muncii al Republicii Moldova);
- Proiectul hotărârii Guvernului „Cu privire la modificarea și abrogarea unor hotărâri ale Guvernului”, cu numărul unic 291/MMPS/2022 (care vizează modificarea unor acte normative în domeniul salarizării);
- Propuneri pentru modificarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
- Propuneri de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 1487/2004 și a Listei-tip a lucrătorilor și locurilor de muncă cu condiții grele și deosebit de vătămătoare pentru care salariaților li se stabilesc sporuri de compensare;
- Propuneri la Proiectul de Ordin cu privire la modificarea Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova;
- Propuneri la Proiectul hotărârii de Guvern cu privire la instituirea Sistemului Informațional de Supraveghere a Bolilor Transmisibile și Evenimentelor de Sănătate Publică;

- Propuneri la proiectul de hotărâre pentru modificarea Regulamentului privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală (propuneri de majorare a salariilor pentru toți angajații din instituțiile medico-sanitare publice);
- Propuneri la Proiectul de hotărâre cu privire la modificarea unor hotărâri ale Guvernului (salarizarea în unitățile cu autonomie financiară).

4.4. Participarea reprezentanților Sindicatului la lucrările organelor colegiale

Legislația muncii a Republicii Moldova prevede că în unitățile în care există organizații sindicale, salariații sunt reprezentați de organul electiv al acestora. Este necesar ca organele sindicale să conștientizeze că participând activ în organele colegiale din sistemul de sănătate în calitate de reprezentanți ai salariaților, vor apăra mai efectiv drepturile și interesele membrilor de sindicat.

La moment, la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova sunt afiliate 238 de organizații sindicale. Analizând datele statistice acumulate, constatăm că interesele salariaților în cadrul unităților nu întotdeauna sunt reprezentate de organele electiv sindicale cum prevede cadrul legal (tabelul nr.26).

Tabelul nr. 26. Procentul reprezentării organizației sindicale în organele colegiale ale instituției

Denumirea organului colegial	Anul 2021	Anul 2022
	%	%
Consiliul medical	61,82	58,6
Consiliul de administrare	65,43	64,9
Comisia permanentă de atestare și tarificare	59,54	69,1
Comisia pentru utilizarea rațională a investițiilor în Sănătate	68,60	40,8
Comisia pentru soluționarea litigiilor de muncă	78,12	61,4

Discutarea în prealabil a problemelor colectivului de muncă în cadrul organelor colegiale, cu participarea reprezentanților organelor sindicale, denotă implementarea principiilor de democrație și transparență în procesul de administrare a unităților din ramura sănătății, de conștientizare a necesității de trecere treptată de la metodele administrative de comandă la cele colective de reglementare contractuală a relațiilor sociale și de muncă, la toate nivelurile.

Menționăm că esența parteneriatului social reprezintă concentrarea eforturilor partenerilor sociali în vederea depășirii crizei și a stabilizării situației social-economice.

4.5. Obiective pentru realizare în următoarea perioadă

1. Monitorizarea respectării prevederilor contractelor colective de muncă și ale Convenției colective (nivel de ramură).
2. Participarea activă la elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative.
3. Conlucrarea activă cu angajatorii, autoritățile publice locale și centrale.
4. Aplanarea conflictelor colective de muncă în baza principiilor parteneriatului social.
5. Utilizarea potențialului parteneriatului social întru dezvoltarea profesională și general-umană a personalității salariaților, asigurarea drepturilor și garanțiilor constituționale ale acestora.
6. Promovarea reprezentanților Sindicatului în organele colegiale.
7. Promovarea muncii decente, care însumează aspirațiile tuturor oamenilor la activitate pe piața muncii și include aspecte legate de: oportunități egale pentru o muncă productivă și corect remunerată; securitatea la locul de muncă; protecția socială pentru familii; perspective întru creștere profesională și integrare socială; libertatea de exprimare și participare activă la actul de luare a deciziilor; egalitatea de șanse pentru bărbați și femei.

CAPITOLUL V

SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ

În ultimii ani, în societate și în ramura sănătății se acordă o atenție sporită domeniului securității și sănătății în muncă. Probabil, datorită faptului că pandemia COVID-19 a lăsat urme adânci în rândurile populației și a luat multe vieți omenești. Cel mai mult au avut de suferit lucrătorii ramurii sănătății, care au luptat în cele mai grele condiții, iar mulți dintre ei n-au supraviețuit.

Ziua internațională a Securității și Sănătății în Muncă (SSM), în anul 2022, a avut genericul „Cu eforturi comune să formăm o cultură pozitivă a protecției muncii”. Iar domeniul SSM a devenit drept fundamental prin adoptarea, la cea de-a 110-a sesiune a Conferinței Internaționale a Muncii (05.06.2022-10.06.2022), a deciziei de a declara drept convenții fundamentale Convenția OIM nr.155 privind securitatea și igiena muncii în mediul de muncă și Convenția nr.187 privind promovarea sănătății și securității în muncă. Șase directive ale Uniunii Europene obligă angajatorii din țările membre sau candidate la aderare la UE să asigure evaluarea factorilor de risc profesional din unități.

În acest scop, se cere de la partenerii sociali de orice nivel dezvoltarea în colectivele de muncă a culturii - toleranță zero față de orice încălcare a normelor de securitate și sănătate în muncă, astfel protejând viețile și sănătatea lucrătorilor și ale pacienților.

Legea securității și sănătății în muncă nr.186/2008, prin prevederile art.10 și art. 13, obligă angajatorii să efectueze evaluarea riscurilor profesionale la fiecare loc de muncă. Scopul evaluării constă în identificarea riscurilor, iar în baza rezultatelor obținute, se elaboreze Instrucțiunile de securitate și sănătate în muncă, care stau la baza instruirii lucrătorilor la locul de muncă și să elaboreze anual Planul de protecție și prevenire.

În anul de referință, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova în comun cu Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova a organizat vizite ale reprezentanților Inspecției Muncii a Sindicatelor în peste 60 instituții medico-sanitare, acordând asistență și consultații în domeniu, în prim plan fiind aspectele practice privind evaluarea factorilor de risc profesional și atestarea locurilor de muncă.

În legătură cu încheierea Convenției Colective (nivel de ramură) pe anii 2022-2025, prin care s-au majorat sumele compensatorii pentru munca în condiții nocive, tot mai acută este problema atestării locurilor de muncă, care servește drept temei juridic pentru calcularea și achitarea suplimentelor respective. Neatestarea locurilor de muncă și neachitarea suplimentelor corespunzătoare este o încălcare a legislației muncii.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a reluat instruirea reprezentanților sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă de nivelul I. În anul 2022, au fost instruiți 36 lideri sindicali, conform programului stabilit de actele normative, care ulterior au trecut procesul de testare. Astfel, obținând certificatele respective, ei au dreptul să participe ca membri cu drepturi depline în comisiile de atestare a locurilor de muncă din entități. Ceilalți lideri sindicali, chiar dacă dispun de instruire în domeniu, au certificatele care nu mai sunt valabile, deoarece termenul de valabilitate al acestora este de 36 de luni.

În perspectivă, Federația își propune instruirea cadrelor sindicale în acest domeniu, reieșind din importanța socială a domeniului securității și sănătății în muncă.

Analiza rapoartelor anuale prezentate de organizațiile sindicale membre atestă că în majoritatea entităților:

- au fost elaborate planuri de protecție și prevenire;
- au fost constituite comitete de securitate și sănătate în muncă;
- sunt specialiști instruiți ce se ocupă de activitățile de protecție și prevenire a riscurilor profesionale în unitate, iar unde lipsesc sunt încheiate acorduri cu serviciile externe;
- sunt elaborate și aprobate instrucțiuni de securitate și sănătate în muncă;
- angajații sunt asigurați cu echipament gratuit de protecție și de lucru;
- în cadrul unităților este organizată instruirea în domeniu;
- se efectuează evidența transparentă a timpului de muncă real prestat.

Totodată, majoritatea unităților nu se încadrează în norma stabilită de Convenția colectivă nivel de ramură privind finanțarea măsurilor de securitate și sănătate în muncă de cel puțin 2% raportat la fondul de remunerare a muncii. Nu în toate unitățile se efectuează analiza morbidității cu pierderea temporară a capacității de muncă. Analiza datelor prezentate de către organizațiile membre demonstrează, că indicatorii pierderii temporare a capacității de muncă depășesc 700 de zile la 100 de salariați, dar sunt și unități ce au raportat și peste 1500-2500 zile de incapacitate la 100 lucrători.

Au fost raportate 70 de accidente de muncă cu pierderea temporară a capacității de muncă a 70 persoane. Compensații din partea administrației a fost acordată unei singure persoane.

În unitățile din ramură activează peste 700 persoane cu grad de dizabilitate, din care numai 19 au beneficiat de ajutor material din partea administrației sau a organului sindical. Nu dispunem de date statistice câți dintre ei, în anul 2022, au obținut primar, statut de dizabilitate medie, accentuată sau severă. Mulți dintre ei pot fi cu urmări post-COVID-19 și au nevoie de atenție sporită și reabilitare.

În anul de referință, în ramura sănătății și în Republica Moldova în ansamblu, n-au fost înregistrate cazuri de boală profesională. De exemplu, în Uzbekistan, în anii 2021-2022 au fost înregistrate 4075 cazuri de boli profesionale. În Federația Rusă, în anul 2021, numai în ramura sănătății au fost depistate 933 cazuri de boală profesională.

Aceste exemple ar trebui să convingă autoritățile Statului despre necesitatea reformării urgente a serviciilor din acest domeniu.

În unele unități se ignoră dreptul lucrătorilor, care activează în condiții nocive, la alimentație specială.

Arderea profesională este un fenomen răspândit în rândul lucrătorilor din sănătate, căruia i se acordă tot mai multă atenție în ultima perioadă. În 28 de instituții medico-sanitare au fost angajați psihologi sau alți specialiști care monitorizează acest fenomen și consiliază lucrătorii. Au fost înregistrate 131 de cazuri de extenuare/ardere profesională. Totodată, în multe unități nu s-a monitorizat fenomenul arderii profesionale și nu s-au luat măsuri de contracarare a acestuia.

Rezultatele chestionării, de către Organizația Mondială a Sănătății, a 137 de lucrători medicali din Moldova au arătat că doar 16 persoane nu trec prin ardere profesională, 67 persoane manifestă un nivel scăzut de ardere profesională, 38 au un nivel mediu de ardere profesională și 17 persoane raportează un nivel ridicat de ardere profesională. În concluzie, 87% dintre lucrătorii medicali chestionați manifestă un anumit grad de ardere profesională.

Cazurile de atentare la onoarea, demnitatea, integritatea fizică și psihică a lucrătorilor medicali au fost rare, și probabil se explică prin măsurile de înăsprire a legislației contravenționale obținute de Federație, asigurarea echipelor AMUP cu butoane de alarmă și mijloace de comunicare operativă de serviciu, iar în unele unități chiar prin angajarea serviciului de pază.

În scopul promovării modului sănătos de viață, culturii fizice și sportului în colectivele de muncă, după o pauză de doi ani impusă de pandemia COVID-19, Federația în comun cu Ministerul Sănătății au organizat și au desfășurat Spartachiada a XXXIV-a a lucrătorilor ramurii sănătății din republică. La competiții, care s-au desfășurat la 8 probe sportive: mini-fotbal, volei feminin și volei masculin, tenis de masă, șah, jocul de dame, aruncarea dartsului și cursa olimpică 1000 metri, au participat peste 600 de sportivi din 33 instituții medicale republicane, raionale, farmaceutice și de învățământ medical și două selecționate municipale - Chișinău și Bălți.

Federația a organizat și în anul de referință tratamentul sanatorial, de care au beneficiat 440 membri de sindicat, alocându-se în acest scop circa 1,6 mil. lei din Fondul sindical de solidaritate și ajutor reciproc. Din fondul asigurărilor sociale de stat, s-au repartizat lucrătorilor din ramură 364 bilete de tratament, pentru care s-au cheltuit circa 2,7 mil. lei (395 bilete).

Obiective în domeniul securității și sănătății în muncă pe următoarea perioadă

1. Instruirea reprezentanților Sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă, de nivelul I, din organizațiilor membre ale Federației.

2. *Coordonarea vizitelor reprezentanților Inspecției Muncii a Sindicatelor în colectivele de muncă pentru acordarea ajutorului consultativ-metodic, inclusiv privind evaluarea factorilor de risc profesional și atestarea locurilor de muncă.*

3. *Reabilitarea sanatorială a lucrătorilor medicali, ce suferă de urmări post-COVID-19.*

4. *Implicarea activă a liderilor sindicali din organizațiile sindicale membre ale Federației în cercetarea accidentelor de muncă de către comisiile respective din unități sau de către inspectorii muncii de stat sau ai sindicatelor, după caz. Informarea operativă a Biroului Executiv al Federației Sindicale „Sănătate” despre orice caz de accident de muncă din unitate.*

5. *Elaborarea, editarea și asigurarea organizațiilor membre cu materiale instructiv-metodice și acte normative în domeniu.*

6. *Organizarea și desfășurarea Spartachiadei a XXXV-a a lucrătorilor ocrotirii sănătății din Republica Moldova, în perioada 15-17 septembrie 2023.*

7. *Asigurarea compensării parțiale a costurilor biletelor de tratament balneo-sanatorial pentru membrii de sindicat din Fondul de ajutor reciproc și solidaritate al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova;*

8. *Distribuirea biletelor de tratament balneo-sanatorial compensate din fondul asigurărilor sociale de stat către instituțiile medico-sanitare publice.*

CAPITOLUL VI

ASISTENȚA JURIDICĂ

Activitatea Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova a fost orientată spre realizarea obiectivelor principale stabilite pentru anul 2022 și monitorizarea respectării prevederilor legislației din domeniul muncii, securității și sănătății în muncă.

O provocare pentru sindicate este perfecționarea legislației muncii, astfel încât să asigure respectarea drepturilor și intereselor salariaților membrilor de sindicat, care să corespundă necesităților reale ale pieței muncii din Republica Moldova, în conformitate cu recomandările Directivelor Uniunii Europene și standardele Organizației Internaționale a Muncii.

Dreptul constituțional de asociere în sindicate ilustrează pregnant atât rolul, cât și libertatea pe care o au salariații prin intermediul sindicatelor în apărarea drepturilor și promovarea intereselor profesionale, economice și sociale, cu condiția ca sindicatele să acționeze în limitele propriilor statute elaborate cu respectarea legii, precum și că principiul democrației sindicale, asigură o protecție specială salariaților aleși în organele de conducere ale organelor sindicale sau membrilor acestora pentru a preveni luarea unor decizii abuzive de către conducerea unităților.

Prerogativa salariaților de a-și apăra drepturile profesionale, economice și sociale prin organele sindicale reprezintă o garanție constituțională importantă, totuși, această garanție trebuie să fie proporțională intereselor tuturor participanților la raporturile de muncă. Altfel, angajatorul este un subiect la fel de esențial al parteneriatului social în sfera muncii și se impune asigurarea unui echilibru între interesele salariaților, pe de o parte, și interesele angajatorilor, pe de altă parte.

Federația Sindicală „Sănătatea” fiind un centru sindical național-ramural promovează dezvoltarea dialogului social și participarea lucrătorilor în procesul decizional. În esența sa, dialogul social implică diverse forme de negociere, consultare, informare și gestionare în comun prin care se urmărește armonizarea intereselor angajatorilor cu cele ale salariaților în scopul asigurării păcii sociale. Legislația Republicii Moldova permite salariaților să participe la elaborarea regulamentului intern al unității, prezentarea opiniei în problemele ce țin de drepturile și interesele colectivului de muncă, participarea la negocierile colective, promovarea intereselor salariaților referitoare la salariu, condiții de muncă, timp de muncă și timp de odihnă, stabilitate în muncă etc.

Activitățile acordării asistenței juridice au fost și rămân un deziderat al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova ce țin de:

- efectuarea audienței membrilor de sindicat în problemele juridice ce rezultă din raporturile de muncă și examinarea petițiilor acestora;
- acordarea asistenței juridice salariaților-membri de sindicat în aplicarea corectă a legislației muncii și legislației cu privire la sindicate;
- acordarea asistenței juridice în monitorizarea cazurilor de încălcare a drepturilor sindicale;
- acordarea de ajutor juridic organelor sindicale în cazurile examinării și soluționării litigiilor individuale de muncă și conflictelor colective de muncă;
- participarea la instruirea juridică a membrilor de sindicat;
- exercitarea controlului asupra creării condițiilor normale de muncă de către angajatori pentru salariații – membrii de sindicat, precum și asupra acordării acestora a anumitor înlesniri și compensații;
- consultanța, asistența și reprezentare juridică privind negocierea contractelor colective de muncă, precum medierea litigiilor individuale de muncă și conflictelor colective de muncă;
- reprezentarea și apărarea drepturilor și interesele profesionale, economice, de muncă și sociale colective și individuale ale membrilor de sindicat în autoritățile publice de toate nivelurile, în asociațiile obștești, în fața patronilor și asociațiilor acestora;
- oferirea ajutorului metodologic și consultativ în perfectarea/redactarea documentației în domeniul raporturilor de muncă, precum și în domeniul securității și sănătății în muncă.

Înregistrarea modificărilor și completărilor în datele înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice la I.P. „Agenția Servicii Publice”

Până la modificarea articolului 10 din Legea sindicatelor nr. 1129 din 07.07.2000 (prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 188/2016) organizațiile sindicale primare au dobândit statut de persoană juridică, odată cu emiterea certificatului de atribuire a codului fiscal de către Inspectoratul Fiscal de Stat al Republicii Moldova, în baza statutului centrului sindical național-ramural (Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova).

Organizațiile sindicale primare care au dobândit statut de persoană juridică (cu drepturi juridice depline), potrivit prevederilor anterioare (până la 16.12.2016) ale art.10 din Legea sindicatelor nr.1129/2000, activează până în prezent, în baza statutului centrului sindical național-ramural (Federației) și a certificatului de atribuire a codului fiscal obținut de la Inspectoratul Fiscal de Stat. Mai mult decât atât, aceste organizații sindicale primare, își desfășură activitatea sindicală în calitate de persoană juridică, fără a fi înregistrate în Registrul de Stat al organizațiilor necomerciale, administrat de I.P. „Agenția Servicii Publice”.

Cu toate acestea, în unele cazuri, activitatea acestor persoane juridice (organizații sindicale primare) devine extrem de dificilă sau, chiar imposibilă. De exemplu, în cazul alegerii unui nou lider de sindicat, devine obligatorie înregistrarea modificărilor datelor respective, deținute de mai multe autorități, instituții publice (ex.: Serviciul Fiscal de Stat, instituțiile bancare etc.)

În această ordine de idei, vă aducem la cunoștință că, la începutul lunii iulie a fost un caz de blocare a contului bancar al unei organizații sindicale primare la instituția bancară. Din considerentul că contul bancar a fost blocat, timp de o lună nu a fost posibil să fie efectuate careva tranzacții bancare. Ca răspuns, instituția bancară a făcut trimitere la prevederile actuale ale art.10 alin.(1) din Legea sindicatelor nr. 1129/2000, potrivit căroră „organizația sindicală primară, centrul sindical ramural teritorial, centrul sindical interramural teritorial, centrul sindical național ramural și centrul sindical național interramural obțin statutul de persoană juridică din momentul înregistrării acestora la Agenția Servicii Publice, în conformitate cu prezenta lege și cu Legea nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, ultima fiind aplicată doar în măsura în care nu contravine prezentei legi”.

În acest context, în scopul excluderii impedimentelor în activitatea organizațiilor sindicale primare (cu statut de persoană juridică obținut în conformitate cu legislația în vigoare), dar neînregistrate în Registrul de Stat al organizațiilor necomerciale, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, începând cu luna iulie 2022, a acordat asistență juridică organelor de conducere ai organizațiilor sindicale primare, care dispuneau de cod fiscal din 6 sau 8 cifre și care nu erau parte integrantă acestui Registru.

Aceeași modalitate de perfectare și prezentare a documentelor la Agenția Servicii Publice este și în cazul alegerii unui nou președinte al organizației sindicale primare.

În perioada de referință s-a perfectat pachetul de documente în corespundere cu cerințele acelor formulare-tip de pe site <https://asp.gov.md>, privitor la înregistrarea și înscrierea în Registrul de stat al persoanelor juridice cu atribuirea IDNO. Fiecare președinte al organizației sindicale primare poate solicita de la Federația Sindicală „Sănătatea” pachetul de documente pentru a fi prezentat la Agenția Servicii Publice (se va expedia prin poșta electronică la adresa de e-mail, folosind fișiere atașate în Word, se va acorda ajutorul metodologic și consultativ cu indicarea tuturor pașilor ce trebuie urmați).

Pentru înregistrarea de stat a persoanelor juridice, înregistrarea modificărilor în actele de constituire și în datele înscrise în Registrul de stat și acordarea serviciilor, se achită o taxă de 1149 de lei.

Sindicatele s-au adresat domnului Sergiu Litvinenco, ministru al justiției al Republicii Moldova, prin demersul nr. 04-13/503 din 15.06.2022, unde au abordat problema privind impedimentele cu care se confruntă sindicatele la dobândirea statutului de persoană juridică, din cauza aplicării taxei de înregistrare de stat pentru organizațiile sindicale primare.

Dat fiind faptul că, în adresa noastră continua să parvină adresări ale organizațiilor sindicale primare, la atelierul de lucru cu genericul „Impedimentele cu care se confruntă organizațiile sindicale

primare”, organizat de Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM), la care au participat conducerea CNSM și reprezentanții altor 23 de centre sindicale național-ramurale, reprezentanții Federației Sindicale „Sănătatea” s-au expus privitor la taxa de înregistrare a unei organizații sindicale primare nu este rezonabilă.

S-a solicitat să se intervină în vederea urgentării identificării unei soluții a problemei abordate, care ar conduce la elucidarea aspectelor legale de actele necesare a organizațiilor sindicale la înregistrarea de stat pentru dobândirea statutului de persoană juridică și excluderea taxei de înregistrare de stat (ca argument - organizațiile neguvernamentale sunt scutite de a achita această taxă la înregistrare).

Pentru înregistrarea modificărilor și completărilor în datele înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice și în actul de constituire al organizației sindicale primare, sindicatul va prezenta la Agenția Servicii Publice, în termen de o lună de la data adoptării hotărârii respective (art.10 alin.(2) din Legea sindicatelor nr.1129/2000), următoarele documente:

1. Cererea de înregistrare a modificărilor și completărilor în datele înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice și în actul de constituire al organizației sindicale primare, semnată de președintele organizației sindicale primare.
2. Confirmarea disponibilității denumirii organizației sindicale primare a angajaților instituției medico-sanitare publice (IMSP), care se eliberează în termen de 3 zile lucrătoare de către Agenția Servicii Publice (se achită taxa de 171 de lei).
3. Statutul organizației sindicale primare a angajaților IMSP în două exemplare, semnate de către președintele organizației sindicale primare.
4. Procesul-verbal al Adunării generale/Conferinței organizației sindicale primare a angajaților IMSP, potrivit statutului sindicatului, cu privire la alegerea/realegerea/reconfirmarea președintelui organizației sindicale primare, comitetului sindical și cenzorului/comisiei de cenzori. În conținutul procesului-verbal să fie desemnată persoana responsabilă pentru înregistrarea organizației sindicale primare a angajaților IMSP la Agenția Servicii Publice.
5. Informația despre numărul total de membri de sindicat în organizația sindicală primară a angajaților IMSP (la data desfășurării Adunării generale/Conferinței).
6. Certificat ce atestă acordarea sediului conducerii organizației sindicale primare a angajaților IMSP cu anexarea copiei de pe actul ce confirmă dreptul de proprietate.
7. Dovada achitării taxei de înregistrare - 1149 lei.
8. Informația cu privire la beneficiarul efectiv al persoanei juridice.
9. Certificatul codului fiscal vechi.
10. Copia buletinului de identitate al președintelui organizației sindicale primare.

Spre regret, acest serviciu nu îl oferă toate Centrele Multifuncționale din raioanele Republicii Moldova, din acest considerent este necesar de deplasat la Centrul Multifuncțional Chișinău.

Sunt totuși câteva Centre Multifuncționale din raioanele țării, care eliberează confirmarea disponibilității denumirii organizației sindicale primare a angajaților instituției medico-sanitare publice. Tot pachetul de documente se prezintă doar la Centrul Multifuncțional Chișinău.

Centrul multifuncțional Chișinău 2, cu adresa: str. Alexandr Pușkin, nr.42, înregistrează și înscrie în Registrul de stat al persoanelor juridice, cu atribuirea IDNO.

Examinarea adresărilor și petițiilor parvenite de la salariați-membri de sindicat

Drepturile sindicale și de muncă constituie drepturi fundamentale ale omului. Sub aspectul respectării actelor normative din domeniul raporturilor de muncă, securității și sănătății în muncă, pe parcursul anului de referință, reprezentanții Federației Sindicale „Sănătatea” s-au deplasat la instituții pentru a apăra drepturile și interesele de muncă colective și individuale ale membrilor de sindicat în fața angajatorilor, s-a contribuit la apărarea lor prin toate formele de acțiuni, ce țin de competența sa, conform legislației în vigoare. Au fost examinate și întreprins măsuri pentru soluționare a 18 de petiții și adresări parvenite de la membrii de sindicat (inclusiv și petiții colective), prin care s-au invocat diverse încălcări ale legislației muncii.

Examinând adresările și petițiile salariaților (*inclusiv și colective*), cu referință la încălcarea drepturilor ce le aparțin, s-au constatat că abaterile se referă la: încheierea, modificarea, suspendarea, încetarea contractului individual de muncă; nerespectarea procedurii de concediere a persoanelor pensionate pentru limită de vârstă ori vechime în muncă; constituirea semnalizări privind comiterea abaterilor la aplicarea de către angajator a sancțiunilor disciplinare față de salariați; multiple demersuri privitor la stabilirea sporului de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile; neachitarea indemnizației unice de 16000 de lei în cazul în care s-au infectat cu COVID-19 la locul de muncă; la achitarea salariului, angajatorul nu informează în scris fiecare salariat despre părțile componente ale salariului ce i se cuvine pentru perioada respectivă, despre mărimea și temeiurile reținerilor efectuate, despre suma totală pe care urmează să o primească; neefectuarea de către angajator a evidenței timpului de muncă prestat efectiv de salariat, inclusiv a muncii suplimentare, a muncii prestate în zilele de repaus și în zilele de sărbătoare nelucrătoare; încălcarea prevederilor art.10 alin.(2), lit. f⁶) din Codul muncii, prin care angajatorul nu asigură respectarea demnității în muncă a salariaților și alte încălcări în domeniul muncii.

Un caz în care obiectul litigiului consta în plata unor drepturi salariale ce i se cuveneau salariatului, s-a soluționat pe cale amiabilă cu implicarea reprezentantului Federației Sindicale „Sănătatea”. Angajatorul a achitat salariatului suma de 21483 de lei.

În toate cazurile când reprezentantul Federației examinează adresările și petițiile salariaților-membri de sindicat, conlucrează cu președinții organizațiilor sindicale primare de la instituții.

Decătre reprezentanții Federației Sindicale „Sănătatea”, a fost acordată asistență juridică angajatorilor pentru remedierea cazurilor de încălcare a prevederilor legale și dispuse măsuri necesare pentru asigurarea respectării normelor de drept din domeniul muncii. Toate acțiunile pe care se întreprind, au menirea asigurării aplicării dispozițiilor actelor normative referitoare la raporturile de muncă și la protecția salariaților – membri de sindicat în exercitarea atribuțiilor lor.

Pentru examinarea în teren a faptelor menționate într-o plângere colectivă, au fost efectuate 3 vizite de lucru la o instituție de către reprezentanții Federației Sindicale „Sănătatea” de comun cu președinte al Consiliului municipal Chișinău”. În urma recepționării răspunsului de la Federație, persoanele s-au adresat în instanța de judecată. La moment se examinează de către instanța de judecată, conform art. 351–355 din Codul muncii.

În perioada de referință, au fost acordate răspunsuri la multiple întrebări parvenite prin poșta electronică și la telefon de la membrii de sindicat referitor la: temeiurile de fapt și de drept ale aplicării sancțiunii disciplinare; retribuirea muncii prestate în condiții nefavorabile; reținerile din salariu; regimul de muncă; munca prin cumul; obligația angajatorului în domeniul formării profesionale etc.

Codul muncii al Republicii Moldova, în articolele 49 și 68, prevede că toate raporturile de muncă se reglementează prin încheierea și modificarea contractului individual de muncă. Ținem să menționăm, că pe parcursul anului 2022 au parvenit multe petiții, adresări privind concedierea /desfacerea din inițiativa angajatorului a contractului individual de muncă pe durată nedeterminată, precum și al celui pe durată determinată cu salariații care dețin statutul de pensionar pentru limită de vârstă, în temeiul art.86 alin.(1) lit.y¹) din Codul muncii.

Tot mai des se adresează persoane pensionate pentru limită de vârstă, care dispun de contracte individuale de muncă încheiate pe o durată nedeterminată, dar sunt intimidare sau constrânse să semneze acorduri suplimentare la contractul individual de muncă, prin care se modifică durata inițială în durată determinată.

Participarea Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în instanța de judecată

Reprezentantul Federației Sindicale „Sănătatea” de comun cu președintele Consiliului municipiului Bălți au participat în 2 ședințe de judecată, la cererea de chemare în judecată înaintată de A.O. „Asociația pentru drepturilor Omului LEX XXI” către Spitalul Clinic Bălți, în care în calitate de intervenient accesoriu au fost citați Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova și Comitetul sindical al IMSP Spitalul Clinic Bălți.

A.O. „Asociația pentru drepturilor Omului LEX XXI” prin cererile nr.8/22 și 9/22 din 30.03.2022 a solicitat furnizarea informațiilor referitoare la conturile bancare ale IMSP Spitalul Clinic Bălți și sumele de bani transferați în perioada anilor 2019-2021 la Consiliul municipiului Bălți, Comitetul sindical al IMSP Spitalul Clinic Bălți și Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova.

Prin prezentarea referinței privitor la examinarea cauzei civile „Asociația pentru Drepturile Omului Lex XXI” împotriva IMSP Spitalul Clinic Bălți - apărarea dreptului de acces la informație, reprezentantul Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova și președintele Consiliului municipiului Bălți s-au expus privitor la *interzicerea oricărei imixțiuni* în activitatea sindicatelor. În *conformitate cu art.42 din Constituția Republicii Moldova*, sindicatele se constituie și își desfășoară activitatea potrivit cu statutele lor, în condițiile legii.

Prin Hotărârea din 14.06.2022, emisă de Judecătoria Bălți, sediul Central, s-a hotărât că Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova și Comitetul sindical al IMSP Spitalul Clinic Bălți *nu sunt obligați să prezinte* AO „Asociația pentru drepturile Omului LEX XXI” informația solicitată prin cererea nr.8/22 din 30.03.2022.

Contract colectiv de muncă eficient – loc de muncă decent

În conformitate cu prevederile art.30 alin.(1) din Codul muncii al Republicii Moldova, contractul colectiv de muncă este actul juridic care reglementează raporturile de muncă și alte raporturi sociale în unitate, încheiat în formă scrisă între salariați și angajator de către reprezentanții acestora. Contractul pe care îl analizăm este colectiv, datorită, în primul rând, sferei de persoane asupra căreia își produce efectele. Ele se extind asupra salariaților din unitate – membri de sindicat.

Codul muncii al Republicii Moldova (art.32, 34, 43, 44) stabilește obligativitatea semnării contractului pentru clauzele coordonate, procedurile privind divergențele, modificarea și completarea contractului colectiv de muncă și răspunderea părților parteneriatului social.

Așa cum rezultă din prevederile art. 26-29 din Codul muncii, reprezentanții salariaților și ai angajatorilor sunt participanții la negocierile colective în vederea încheierii contractului colectiv de muncă.

Participanții la negocierile colective sunt liberi în alegerea chestiunilor ce vor constitui obiectul de reglementare al contractelor colective de muncă. Dar, înainte de a determina aceste chestiuni, părțile, reieșind din prevederile art.27 alin.(6) din Codul muncii, sunt obligate să-și furnizeze reciproc informațiile necesare pentru desfășurarea negocierilor colective cel târziu peste 2 săptămâni din momentul solicitării.

Negocierile colective în numele părților le efectuează organul împuternicit de părți, format dintr-un număr egal de reprezentanți ai acestora. Dar, totuși, pe parcursul anului 2022 au fost cazuri când nu se respecta principiul de paritate la instituțiile medicale. Dar, la insistența președinților organizațiilor sindicale primare, angajatorii se conformau, dar au fost cazuri când s-au implicat reprezentanții Federației Sindicale „Sănătatea”.

La prima ședință a acestui organ, părțile stabilesc, pe de o parte, informațiile pe care angajatorul trebuie să le furnizeze organizației sindicale primare sau reprezentanților salariaților, iar pe de altă parte, locul și calendarul următoarelor ședințe, necesare perfectării contractului colectiv de muncă. Sunt multe semnale din partea președinților organizațiilor sindicale primare care comunică că angajatorul/reprezentanții angajatorului tergiversează mai mult de 6 luni semnarea contractului colectiv de muncă cu diferite argumentări, deși art.32 alin.(3) din Codul muncii prevede că „divergențele nesoluționate vor constitui obiectul unor negocieri colective ulterioare sau se vor soluționa în conformitate cu prezentul cod și cu alte acte normative”.

Reieșind din prevederile art.33 alin.(1) din Codul muncii, contractele colective de muncă se depun, în termen de 7 zile calendaristice de la data semnării, pentru înregistrare la inspecția teritorială de muncă.

Reglementarea art. 87 alin.(4) din Codul muncii al Republicii Moldova

O însemnătate juridică importantă o are reglementarea art.87 alin.(4) din Codul muncii, potrivit căreia organele sindicale (organizatorii sindicali) sunt obligați să comunice angajatorului în termen de 10 zile lucrătoare de la data adresării lui scrise despre opinia consultativă privind concedierea salariatului. În legătură cu cele expuse necesită de precizat că reieșind din conținutul art.14 din Codul muncii termenul indicat (10 zile lucrătoare) este calculat de la data înregistrării în organul sindical respectiv a demersului din partea angajatorului privind primirea opiniei consultative pe marginea concedierii salariatului. În afară de aceasta, hotărârea organului sindical trebuie să fie luată în mod colegial și consemnată într-un proces-verbal în conformitate cu prevederile statutare și alte documente sindicale interne.

Spre regret, a fost un caz când angajatorul a concediat un salariat – membru de sindicat în temeiul art.86 alin.(1) lit. h), absența fără motive întemeiate de la lucru timp de 4 ore consecutive (fără a ține cont de pauza de masă) în timpul zilei de muncă, fără a solicita opinia consultativă a organului sindical. Când în instanța de judecată s-a solicitat opinia organului sindical, administrația instituției au intimidat președintele organizației primare și l-au învinuit că nu a expediat opinia organului sindical. Din acest considerent, vă sugerăm să fie înregistrat într-un registru de evidență a documentelor de intrare orice demers, adresare recepționate de la angajator.

Un alt caz, rezultă că angajatorul nu a respectat termenul de 10 zile lucrătoare de la data adresării lui scrise către organul sindical și a concediat angajatul.

Trebuie de menționat că cerința de a obține acordul preliminar la concedierea salariatului membru de sindicat trebuie respectată pentru toate motivele de concediere prevăzute în art. 86 din Codul muncii al Republicii Moldova, inclusiv pentru cazurile de lichidare a unității, reducerea numărului sau a statelor de personal și chiar încălcarea gravă a disciplinei muncii. Acordul organului sindical constituie o condiție obligatorie, în lipsa căruia angajatorul fiind în imposibilitatea de a dispune concedierea salariatului. Persoana eliberată fără acordul prealabil al organului sindical corespunzător se consideră concediată ilegal și va fi repusă în funcție de către instanța de judecată, potrivit prevederilor art.89 alin.(2) din Codul muncii, la examinarea litigiului individual de muncă de către instanța de judecată, angajatorul este obligat să dovedească legalitatea și să indice temeiurile transferării sau eliberării din serviciu a salariatului. În cazul contestării de către salariatul membru de sindicat a ordinului de concediere, instanța de judecată va solicita opinia consultativă al organului (organizatorului) sindical privind concedierea salariatului respectiv.

Este dreptul fiecărui salariat – membru de sindicat să sesizeze președintele organizației sindicale primare și/sau Federația Sindicală „Sănătatea” pentru orice problemă privitor la desfacerea contractului individual de munca, neplata unor drepturi salariale, încălcarea normelor de muncă, încălcarea procedurii aplicării unei sancțiuni disciplinare, încălcarea programului de munca etc. Avantajele apartenenței la o structură sindicală, trebuie privite prin prisma intereselor fiecăruia, în calitate de salariat.

Date din rapoartele anuale prezentate de către președinții organizațiilor sindicale

Conform datelor din rapoartele anuale prezentate de către președinții organizațiilor sindicale, constatăm un eveniment/acțiune de protest, care a avut loc în perioada de raportare.

În perioada de referință, Comitetul sindical al IMSP Spitalul Raional Ialoveni a organizat o adunare extraordinară la care au participat 65 de salariați ai instituției. La evenimentul dat a fost invitat vice președintele raionului Ialoveni, reprezentant al fondatorului (Consiliul Raional Ialoveni). Divizarea celor două instituții medicale, Spitalul Raional Ialoveni, este necesară și dictată de cerințele legale, în scopul prestării unor servicii medicale calitative pentru cetățeni, pentru a fi respectat fluxul pacienților din spital și ambulatoriu. Timp de mai mulți ani la rând, această remaniere este o condiție pusă de Agenția Națională pentru Sănătate Publică. De cealaltă parte, Consiliul Raional Ialoveni

susține că nu este pregătit să ia o decizie în acest sens, fără a consulta populația. Administrația raionului a examinat în mai multe runde situația creată, dar nimic nu s-a schimbat până la moment.

Evenimentul a durat 30 minute, în timpul orelor de muncă.

Tabelul nr. 27. Date privind litigiile individuale de muncă și a conflictelor colective de muncă

Nr. d/o	Denumirea acțiunilor	Anii					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Acțiuni de protest	-	-	-	-	2	1
	Inclusiv:						
1.1.	Greve	-	-	-	-	-	-
1.2.	Pichetări	-	-	-	-	1	
1.3.	Mitinguri	-	-	-	-	-	
1.4.	Altele	-	-	-	-	1	1
2.	Numărul de participanți la acțiunile de protest	-	-	-	-	136	65
3.	Numărul de zile pierdute	-	-	-	-	1	1
4.	Numărul de litigii individuale de muncă	153	73	105	86	48	56
4.1.	Inclusiv soluționate pozitiv	112	65	28	60	34	50
5.	Adresări în judecată	18	21	17	9	11	5
5.1.	Inclusiv soluționate pozitiv	12	8	7	3	3	2

Conform datelor (tabelul nr.27) constatăm că în instituțiile cu apartenență la Federație, din cele 56 de litigii individuale de muncă, 50 au fost soluționate pozitiv drept rezultat al negocierilor organului sindical cu angajatorul. Un lucrător medical a fost restabilit în funcție de către instituția de drept. La data de 01.01.2023, trei litigii individuale de muncă se aflau în proces de judecată.

În anul de referință, au parvenit 14033 de adresări în adresa comitetelor sindicale afiliate la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova.

Tabelul nr. 28. Adresări ale membrilor sindicatului către organele de conducere ale organizațiilor sindicale afiliate la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova

Nominalizarea problemelor	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Acordarea ajutorului material	823	798	907	1088	8580	9136
Tratament balneosanatorial	709	862	839	1007	1054	1415
Concedierea/desfacerea din inițiativa angajatorului a contractelor individuale de muncă	106	164	129	155	122	90
Acordarea spațiului locativ	19	9	14	17	45	32
Încălcarea disciplinei muncii	216	176	213	255	418	191
Mulțumiri	941	615	823	987	555	604
Normarea și remunerarea muncii	498	329	502	604	432	496
Plata indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă	135	119	107	128	540	328
Diverse	956	197	562	674	2322	1349

În cazul concedierii din inițiativa administrației, din cei 90 de salariați concediați, 4 angajatori n-au solicitat opinia consultativă a organului sindical din cadrul instituțiilor, prin notificarea organului respectiv.

Din rapoartele anuale recepționate de la organele de conducere ale organizațiilor sindicale primare pentru anul 2022, s-a constatat că au fost aplicate 191 sancțiuni disciplinare angajaților din

sectorul ocrotirii sănătății (în anul 2021 – 418), inclusiv 100 de lucrători medicali au fost sancționați pentru încălcarea actului medical (în anul 2021 – 167).

Sancțiunile disciplinare au fost aplicate pentru abateri în realizarea procedurii de vaccinare a copilului, abateri de la protocolul de tratament, nerespectarea normelor de etică și deontologie medicală, vigilență scăzută în acordarea asistenței medicale, prezentarea rapoartelor medico-legale cu întârziere, prezentarea la locul de muncă în stare de ebrietate, nerespectarea atribuțiilor la îndeplinirea corectă a documentației, încălcarea obligațiilor de serviciu, inclusiv în timpul orelor de noapte, examinarea insuficientă și necalitativă a pacienților, nerespectarea cerințelor securității și sănătății în muncă, nerespectarea normelor sanitar-epidemiologice, precum și alte încălcări.

În anul de referință, s-au acordat 10038 de stimulări pentru succese în muncă și activitate sindicală.

Analizând adresările membrilor de sindicat la organul sindical cu privire la plata concediilor medicale se atestă o tendință de descreștere a acestora, în anul 2022 - 328 adresări, comparativ cu anul 2021 - 540 adresări, inclusiv tergiversarea achitării indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă salariaților.

De menționat că, în adresa organului sindical au parvenit adresări privind reglementarea timpului de muncă de la 379 membri de sindicat și alte 48 privind transferul la un alt loc de muncă, fără acordul salariatului.

Acestea țin de drepturile și garanțiile fundamentale ale salariaților, în lipsa cărora nu poate fi instituit un echilibru eficient de raporturi de muncă stabilite între salariați și angajatori sau reprezentanții acestora în procesul determinării și realizării drepturilor și intereselor de muncă, sociale și economice ale părților.

Din conținutul rapoartelor prezentate de președinții organizațiilor primare pentru anul 2022 s-au constatat următoarele: la instituții se monitorizează fenomenul arderii profesionale, au fost înregistrate cazuri de extenuare. Ca acțiuni întreprinse de către administrația instituțiilor au fost următoarele: au fost angajați psihologi, pentru susținerea angajaților care se confruntă cu extenuarea la locul de muncă, se acordă angajaților concediul de odihnă în mod neprogramat.

Principalele reușite indicate în Raportul pentru anul 2022, președinții organizațiilor primare ai angajaților IMSP au enumerate următoarele: semnarea contractelor colective de muncă la nivel de unitate cu includerea clauzelor specificate în conținutul Convenției colective (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025, negociată cu partenerii sociali; aderarea majorității salariaților la sindicat; respectarea drepturilor salariaților; păstrarea constantă a membrilor de sindicat, ca dovadă de încrederea salariaților în sindicat; conlucrarea cu conducerea și juristul instituției; consultarea cu reprezentanții Federației Sindicale „Sănătatea”; absența litigiilor individuale de muncă și a conflictelor colective de muncă la instituții etc.

Federația Sindicală „Sănătatea” își propune următoarele obiective principale în domeniul juridic pentru anul 2023

1. *Colaborarea la nivel național și internațional cu organizațiile sindicale devotate principiilor sindicalismului autentic: independență, democrație, solidaritate.*

2. *Întreprinderea măsurilor ce țin de competența sa în vederea neadmiterii diminuării drepturilor și garanțiilor juridice ale salariaților-membri de sindicat, prevăzute de normele dreptului internațional, Constituția Republicii Moldova, Codul muncii al Republicii Moldova, Legea sindicatelor, precum și de alte acte normative din domeniul muncii și ale drepturilor sindicale.*

3. *Acordarea asistenței juridice gratuite membrilor de sindicat în reglementarea raporturilor de muncă.*

4. *Reprezentarea intereselor membrilor de sindicat în relațiile cu angajatorii, administrația publică centrală și locală, organele de justiție, în organizațiile sindicale naționale și internaționale.*

5. *Examinarea și avizarea proiectelor de legi și altor acte normative, care au ca obiectiv reglementarea drepturilor și intereselor profesionale, de muncă, economice și sociale ale membrilor de sindicat.*

6. *Examinarea petițiilor, adresărilor parvenite de la membrii de sindicat.*

7. *Acordarea ajutorului metodologic și consultativ la elaborarea contractelor colective de muncă, la nivel de unitate.*

8. *Acordarea ajutorului metodologic și consultativ în domeniul raporturilor de muncă și în domeniul securității și sănătății în muncă la instituții cu privire la perfectarea actelor normative la nivel de unitate (inclusiv, evaluarea riscurilor profesionale, atestarea locurilor de muncă); instruirea personalului; constituirea comitetelor pentru securitate și sănătate în muncă în cadrul unităților etc.*

9. *Informarea și instruirea membrilor de sindicat în domeniul raporturilor de muncă și în domeniul securității și sănătății în muncă.*

10. *Promovarea respectării principiului de demnitate în muncă.*

11. *Neadmiterea discriminării la locul de muncă, inclusiv pe criteriu de vârstă.*

12. *Contribuirea la soluționarea litigiilor individuale de muncă și a conflictelor colective de muncă, în modul stabilit de Codul muncii al Republicii Moldova și de alte acte normative.*

13. *Apărarea în instanțele de judecată a drepturilor și intereselor membrilor de sindicat pe probleme ce țin de raporturile de muncă.*

14. *Asigurarea respectării drepturilor sindicale.*

CAPITOLUL VII

APARTENENȚA LA SINDICAT ȘI RESPECTAREA PREVEDERILOR STATUTARE

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, în anul de referință, a organizat și desfășurat activitățile sale spre realizarea prevederilor Programului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova pe anii 2020-2025, adoptat de către Congresul VII din 23 octombrie 2020, precum și ale prevederilor hotărârilor aprobate de către Consiliul Republican din 14 aprilie 2022, cât și ale Biroului Executiv, ce țin de fortificarea organizațională și de efectiv, solidarizarea organizațiilor sindicale de toate nivelurile; sporirea atractivității și credibilității organizațiilor sindicale primare; intensificarea motivației apartenenței la sindicat, recrutarea de noi membri și crearea de noi organizații. Concomitent, în această perioadă, întru realizarea prevederilor menționate s-a pus accentul pe consolidarea organizațiilor sindicale și perfecționarea activităților organizatorice, promovarea valorilor sindicalismului democratic. Pe de altă parte, atât la nivel federativ, cât și nivel de organizație sindicală primară ne-am axat pe conjugarea eforturilor întru apărarea drepturilor și promovarea intereselor de muncă, economice, profesionale și sociale ale membrilor de sindicat și familiilor acestora; perfecționarea structurii organizatorice; îmbunătățirea condițiilor de activitate ale organelor sindicale. Astfel, în perioada de raportare, membrii de sindicat au participat la diverse activități desfășurate în colective în vederea îmbunătățirii condițiilor profesionale, sociale, economice și de muncă ale salariaților membri de sindicat.

Analizând indicii cu privire la evoluția structurii organizatorice, constatăm că la 01 ianuarie 2023 la balanța Federației Sindicale „Sănătatea” se află 238 organizații sindicale primare. Acestea reprezintă salariați membri de sindicat din cadrul unităților medicale, farmaceutice și de învățământ public de profil medical, inclusiv 32 de organizații sindicale raionale, 30 de asociații sindicale raionale din asistența medicală primară, 2 consilii municipale și 44 organizații sindicale primare din instituțiile republicane amplasate în toată țara (tabelul nr. 29).

**Tabelul nr. 29. Evoluția structurii organizatorice a
Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova**

Anii	Organizații sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova	Inclusiv:			
		Asociații sindicale raionale din asistența medicală primară	Organizații sindicale raionale	Consilii municipale	Organizații sindicale primare din IMSP republicane
2018	240	30	32	2	45
2019	239	30	32	2	45
2020	239	30	32	2	45
2021	239	30	32	2	45
2022	238	30	32	2	44

Comparativ cu anul 2022, se constată scăderea numărului organizațiilor sindicale primare. Acest fapt se motivează prin implementarea hotărârii de Guvern „Cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții de învățământ”, care a condus la absorbția de către Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” a Centrului de Educație Medicală Continuă a Personalului Medical și Farmaceutic cu Studii Medii. În rezultatul reformei organizațiile sindicale primare s-au comasat creând o singură organizație sindicală primară a angajaților Centrului de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”.

Conform datelor prezentate în rapoartele anuale de către liderii organizațiilor sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, se relevă următoarea componență numerică a organizațiilor sindicale: numărul total de organizații sindicale – 238, inclusiv 9 organizații cu un număr total de 1000 membri și mai mult; 14 – de la 401 la 1000; 101 organizații sindicale – de la 101 la 400; 98 – de la 16 la 100 și 16 organizații sindicale – de la 3 la 15 membri de sindicat (*tabelul nr.30*).

Concomitent, precizăm că din numărul total de organizații sindicale membre ale Federației „Sănătatea” una este din sectorul privat, și anume Clinica de Medicină Estetică „Sancos”.

Tabelul nr. 30. Componența numerică a organizațiilor sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova

Organizații sindicale	Numărul total de organizații sindicale	Numărul membrilor de sindicat:				
		de la 3 la 15	de la 16 la 100	de la 101 la 400	de la 401 la 1000	de la 1001
Din sectorul public	237	16	98	100	14	9
Din sectorul privat	1	-	-	1	-	-
Total	238	16	98	101	14	9

În anul de referință, afilierea la sindicat în majoritatea instituțiilor este 80-95% din numărul total al salariaților din instituțiile medico-sanitare publice aflate la balanța Federației Sindicale „Sănătatea”. 100% constituie următoarele instituții: Centrul Ftiziopneumologic de Reabilitare pentru Copii „Cornești” (Ungheni); Centrul de Recuperare pentru Copii (Ceadâr-Lunga); Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”; IMSP Spitalul raional Anenii Noi; IMSP Spitalul raional Sângerei; IMSP Spitalul raional Telenești; IMSP Centrul de sănătate Basarabeasca; IMSP Centrul de sănătate Briceni; IMSP Centrul de sănătate Cantemir; IMSP Centrul de sănătate Drochia; IMSP Centrul de sănătate Edineț; IMSP Centrul de sănătate Florești; IMSP Centrul de sănătate Ocnița; IMSP Centrul de sănătate Sângerei; IMSP Centrul de sănătate Telenești; IMSP Centrul de sănătate Ungheni. În 20 colective de muncă ale instituțiilor medicale se înregistrează o rată de sindicalizare de doar 50-70 la sută. Din păcate, în 4 colective de muncă rata de sindicalizare este sub cincizeci la sută.

Analizând indicii apartenenței la sindicat, constatăm, potrivit datelor prezentate de către președinții organizațiilor sindicale, că la evidență, la 01 ianuarie 2023, sunt 43649 membri de sindicat, ceea ce constituie 89,85% din numărul total de angajați – 48577 din instituțiile medico-sanitare publice, farmaceutice și de învățământ, care se află la evidența Federației „Sănătatea” (*tabelul nr. 31*).

Tabelul nr. 31. Evoluția fluctuației membrilor de sindicat

Anii	Numărul total de salariați	Numărul total al membrilor de sindicat	Au renunțat la calitatea de membru de sindicat pe diferite motive	Inclusiv pe motive:		
				Au abandonat sindicatul	De concediere	Alte
2018	47711	42898	3787	642	4363	52
2019	47391	42890	4239	272	3944	118
2020	46257	41903	3591	337	3172	82
2021	46981	42762	3238	298	2847	93
2022	48577	43649	3436	283	3056	97

Comparativ cu anul 2021, observăm, în anul de referință, o creștere atât a numărului salariaților, cât și a membrilor de sindicat. Această majorare se datorează creșterii numărului elevilor și al studenților din cadrul instituțiilor de învățământ din ramura sănătății. Concomitent, în anul 2022, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova de comun cu partenerii sociali - Ministerul Sănătății și Compania Națională de Asigurări în Medicină - au semnat Convenția colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022-2025, având drept scop asigurarea garanțiilor salariaților reprezentați de către Federația Sindicală „Sănătatea”, care constituie garanții minime de la nivelul cărora începe elaborarea, negocierea și încheierea contractelor colective de muncă la nivelul municipiilor Chișinău și Bălți, UTA Găgăuzia și la nivelul Unității. Drept urmare, în baza Convenției au fost negociate și semnate contracte colective de muncă care prevăd un șir de facilități de ordin profesional, social și economic pentru salariații membri de sindicat, precum formarea profesională, timpul de muncă și timpul de odihnă, organizarea muncii și salarizarea, securitatea și sănătatea în muncă, protecția tinerilor și a femeilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă și salarizare, majorarea perioadei de concediu pentru unele categorii de angajați din ramură, concedii suplimentare pentru unele situații concrete, facilități suplimentare pentru cei ce activează în condiții nefavorabile. Cu toate acestea, comparativ cu anul trecut, se atestă o diminuare a apartenenței la sindicat cu 1,25%.

De la 01 ianuarie 2022 și până la 31 decembrie 2022, au renunțat la calitatea de membru de sindicat, pe diferite motive – 3436 persoane. Din acestea au abandonat Sindicatul, din proprie dorință, 283 membri de sindicat; pe motiv de concediere – 3056 membri; pe alte motive – 97 persoane.

Menționăm că din numărul total de 43649 membri de sindicat, 14680 sunt tineri, respectiv 33,6%. Conform datelor din rapoartele anuale, constatăm că din numărul total de tineri membri de sindicat, 8157 au vârsta până la 35 ani și sunt absolvenți ai instituțiilor de învățământ cu profil medical, încadrați în câmpul muncii. În instituțiile de învățământ din sectorul sănătății, precum Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” și Colegiile de medicină din mun. Bălți, raioanele Cahul, Orhei, Ungheni, în anul de referință, și-au făcut studiile 8159 de studenți și elevi, dintre care 6523 fiind membri de sindicat (tabelul nr.32).

**Tabelul nr. 32. Cota sindicaliștilor tineri (până la 35 de ani)
în raport cu totalul membrilor de sindicat**

Anii	Numărul total de membri de sindicat	Inclusiv tineri		Inclusiv studenți / elevi		
		Numărul tinerilor	Apartenența la Sindicat (%)	Numărul total de studenți / elevi	Din ei membri de sindicat	Apartenența la Sindicat (%)
2018	42898	13480	31,4	8375	5870	70,1
2019	42890	13471	31,4	8230	6021	73,2
2020	41903	13640	32,5	7930	6292	79,3
2021	42762	13753	32,2	7305	6483	88,7
2022	43649	14680	33,6	8159	6523	79,9

Subliniem că din numărul total de membri de sindicat – 43649, 34981 sunt femei, adică 80,14%. Analizând datele statistice, constatăm că în cele 238 de organizații sindicale primare membre ale Federației Sindicale „Sănătatea”, 163 de președinți sunt femei, ori 68,49 %. Astfel, la nivel de Consilii municipale președinți sunt 1 bărbat și 1 femeie sau 50% la 50%. La nivel de organizații sindicale primare din cadrul instituțiilor republicane, din numărul total de 44 de președinți, 18 sunt femei sau 40,91%; în asociațiile sindicale raionale din asistența medicală primară, din totalul de 30 președinți, 25 sunt femei sau 83,3 %; în organizațiile sindicale raionale, din totalul de 32 președinți, 17 sunt femei sau 53,1 %.

Totodată, menționăm că din numărul total de membri ai Biroului Executiv – 21, doar 9 sunt femei sau 42,86 %, iar din numărul total 135 de membri ai Consiliului Republican , 83 sunt femei sau 61,48 %. Însă, în componența Comisiei de Cenzori a Federației Sindicale „Sănătatea” toți 5 membri, inclusiv președintele, sunt femei (tabelul nr. 33).

Tabelul nr. 33 . Raportul membrilor de sindicat femei față de totalul membrilor de sindicat

Anii	Numărul total al membrilor de sindicat	Inclusiv femei	
		Numărul (persoane)	%
2018	42898	34404	80,10
2019	42890	35468	82,60
2020	41903	34603	82,50
2021	42762	35942	84,05
2022	43649	34981	80,14

Echipa Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, în perioada de referință, a monitorizat ca organizațiile sindicale de toate nivelurile să-și organizeze și desfășoare activitățile în strictă conformitate cu actele normative aprobate de către Biroul Executiv, Consiliul Republican, Congresul și prevederile Statutului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova.

Astfel, în anul 2022, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a organizat și desfășurat două ședințe ale Consiliului Republican: 10 februarie 2022 și 14 aprilie 2022. În cadrul lucrărilor ședințelor Consiliului Republican au fost puse în discuție următoarele subiecte: „Cu privire la calitatea de membru al Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova”; „Cu privire la raportul anual 2021: realizări, probleme, soluții”; „Cu privire la Revendicările Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova”; „Cu privire la înaintarea candidaturii Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la funcția de președinte al Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova”; „Cu privire la delegarea reprezentanților Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la Congresul IV al Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova”.

În anul 2022, au fost organizate și desfășurate 7 ședințe ale Biroului Executiv, în conformitate cu prevederile Statutului Federației Sindicale „Sănătatea”, după cum urmează: 03 februarie 2022; 23 februarie 2022; 28 februarie 2022; 07 aprilie 2022; 09 iunie 2022; 14 septembrie 2022 și 14 decembrie 2022. În cadrul ședințelor au fost examinate diverse chestiuni, dintre cele mai relevante fiind: „Cu privire la convocarea ședinței în plen a Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova”; „Cu privire la abonarea organizațiilor sindicale la ziarul „Vocea poporului”, pentru anul 2022”; „Cu privire la susținerea financiară a sanatoriilor sindicatelor implicate în găzduirea refugiaților din Ucraina”; „Cu privire la delegarea reprezentanților Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la lucrările Congresului IV al Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova”; „Cu privire la delegarea reprezentanților Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în componența Consiliului General al Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova”; „Cu privire la organizarea odihnei copiilor în perioada estivală 2022”; „Cu privire la acordarea suportului financiar organizațiilor sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea”, cu prilejul Zilei profesionale a lucrătorilor medicali”; „Cu privire la activitatea financiară”; „Cu privire la activitățile educaționale”; „Cu privire la realizarea Planului biletelor de tratament balneosanatorial pe anul 2022”; „Cu privire la prezentarea rapoartelor anuale de activitate a organizațiilor sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, pe anul 2022”; „Cu privire la demararea Campaniei de promovare a principiilor dialogului social prin negocierea și semnarea contractelor colective de muncă (nivel de Unitate), cu genericul „Contract colectiv de muncă eficient – loc de muncă decent!”; „Cu privire la aprobarea propunerilor Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova pentru includerea în proiectul Planului de activitate al Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, pentru anul 2022”; „Cu privire la Planul de activitate a Biroului Executiv al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, pentru anul 2023”.

Analizând activitatea organelor electiv de conducere, observăm că, în anul de referință, nu au avut loc încălcări ale prevederilor Statutului Federației Sindicale „Sănătatea” (tabelul nr. 34).

Tabelul nr. 34. Activitatea organelor electiv de conducere ale organizațiilor sindicale

Activități	2018	2019	2020	2021	2022
Congrese	-	-	1	-	-
Ședințe ale Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea”	1	1	2	1	2
Ședințe ale Biroului Executiv al Federației Sindicale „Sănătatea”	5	4	6	6	6
Ședințe ale Consiliilor organizațiilor sindicale teritoriale	64	64	64	64	64
Ședințe ale Birourilor Executive ale organizațiilor sindicale teritoriale	1538	1874	1526	1472	1496
Adunări/conferințe ale organizațiilor sindicale primare	365	358	345	327	339
Ședințe ale organelor electiv din organizațiile sindicale primare	1749	1947	1439	1381	1367

Conform datelor prezentate de către liderii de sindicat în formularele rapoartelor anuale, constatăm că, în anul 2022, au fost organizate 64 de ședințe ale Consiliilor organizațiilor sindicale teritoriale, 1496 de ședințe ale Birourilor Executive ale organizațiilor sindicale teritoriale, 1367 de ședințe ale organelor electiv din organizațiile sindicale primare și 339 de adunări/conferințe ale organizațiilor sindicale primare.

Remarcăm că în cadrul acestor ședințe, organele electiv de conducere ale organizațiilor sindicale de toate nivelurile au examinat chestiuni cu privire la: elaborarea, negocierea și semnarea contractelor colective; respectarea prevederilor Contractelor colective de muncă și ale Convenției colective; respectarea normelor privind salarizarea și protecția muncii; avizarea proiectelor de acte normative; acordarea înlesnirilor, compensațiilor și altor garanții sociale; premiarea și acordarea ajutorului material; finanțarea instituțiilor medicale; organizarea odihnei și întremării sănătății salariaților și a copiilor membrilor de sindicat; stimularea muncii și acordarea concediilor activului sindical; acordarea suportului financiar organizațiilor sindicale; evaluarea activității organizației sindicale etc.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova își va orienta activitatea de viitor în domeniul organizatoric pe următoarele

1. Monitorizarea realizării prevederilor Programului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova pe anii 2020-2025, adoptat de Congresul VII din 23 octombrie 2020 privind domeniul consolidării, fortificării și solidarizării sindicatului.

2. Consolidarea structurii organizatorice a Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova prin promovarea unității în cadrul organizațiilor sindicale de toate nivelurile.

3. Monitorizarea desfășurării activității comitetelor sindicale, inclusiv a organizațiilor sindicale primare, în conformitate cu prevederile Statutului și hotărârilor organelor de conducere ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, de toate nivelurile.

4. Implicarea membrilor de sindicat în procesul de apărare a drepturilor și intereselor de muncă, profesionale și social-economice ale angajaților.

5. Intensificarea activității privind asigurarea condițiilor decente de muncă pentru organele de conducere ale organizațiilor sindicale de toate nivelurile, conform prevederilor actelor normative ale Republicii Moldova.

CAPITOLUL VIII

DREPTURILE ȘI GARANȚIILE SINDICATULUI – REPREZENTANT AL SALARIAȚILOR

Fiecare om are drepturi pe care nimeni nu ar trebui să i le încalce. Drepturile omului sunt „de obicei înțelese ca drepturi absolut fundamentale la care o persoană are în mod inerent dreptul pur și simplu pentru că el sau ea este o ființă umană”. Drepturile omului sunt considerate ca fiind universale și egalitare. Întru fortificarea acestui deziderat, în 1948, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat Declarația Universală a Drepturilor Omului, prin care s-a urmărit promovarea drepturilor umane, civile, economice și sociale, afirmând că aceste drepturi fac parte din „fundamentul libertății, justiției și păcii în lume”. Declarația a fost primul efort juridic internațional de a limita comportamentul statelor și de a se asigura că acestea își îndeplinesc datoria față de cetățenii lor. Pe de altă parte, obiectivele strategice ale Organizației Internaționale a Muncii sunt: promovarea și realizarea standardelor și principiilor drepturilor fundamentale în muncă; crearea oportunităților mai mari pentru femei și bărbați pentru asigurarea de locuri de muncă și venituri decente; creșterea acoperirii și eficacității protecției sociale pentru toți; consolidarea tripartismului și dialogului social așa încât oamenii muncii să dezvolte o muncă productivă, decentă, lucrând în condiții de siguranță, egalitate, echitate și demnitate umană.

Totodată, Constituția Republicii Moldova stipulează expres că orice cetățean are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, la protecția împotriva șomajului, precum și la protecția muncii, măsuri de protecție privind securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, concediul de odihnă plătit etc. Însă, nu întotdeauna aceste drepturi sunt respectate. Astfel, prezența și rolul Sindicatului sunt primordiale, dat fiind că acesta este reprezentantul legal al oamenilor muncii, așa cum prevede Constituția Republicii Moldova „orice salariat are dreptul de a întemeia și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale. Iar, sindicatele se constituie și își desfășoară activitatea potrivit statutelor sale, în condițiile legii. Ele contribuie la apărarea intereselor profesionale, economice și sociale ale salariaților”. Întru reprezentarea intereselor și apărarea drepturilor membrilor săi, Sindicatul trebuie să-și facă simțită prezența continuu și în mod activ, prezența sa ar trebui simțită nu doar în momente de criza sau în cadrul negocierilor, ci zilnic. Prin crearea organizațiilor sindicale primare în unități, Sindicatul este alături de membrii săi zi de zi, iar coordonatorii acestor organizații sunt liderii și activiștii sindicali.

Codul muncii al Republicii Moldova și Legea sindicatelor sunt acte care stabilesc un sistem de garanții pentru drepturile sindicale, oferindu-le liderilor și activiștilor sindicali posibilitatea să-și reprezinte membrii săi în cadrul legal. Totodată, menționăm că cele mai importante surse care reflectă drepturile sindicale sunt:

- standardele internaționale: adoptate prin convenții ale Organizației Internaționale a Muncii: Convenția nr.87/1948 privind libertatea de asociere și protecția dreptului de organizare și Convenția nr.98/1949 privind dreptul de organizare și negociere colectivă, precum și Declarația Universală a Drepturilor Omului;

- standardele naționale: Constituția Republicii Moldova, Codul muncii al Republicii Moldova, Legea sindicatelor, Convenția colectivă nivel de ramură în domeniul sănătății, Contractele colective nivel de unitate.

Aceste acte prevăd garanții, atât pentru organizațiile sindicale de toate nivelele, cât și liderilor de sindicat și membrilor săi. Statutele organizațiilor sindicale prevăd un șir de drepturi ale membrilor de sindicat: a se înscrie și de a se retrage oricând din sindicat, fără nici o îngrădire sau autorizare prealabilă; a alege și de a fi ales; la vot; la informare; la opinie; la apărare; a beneficia de prevederile Contractului colectiv de muncă; a apela la forme de protest sindical; a participa la orice acțiune sindicală; a solicita și primi ajutor, asistență juridică; la petiționare, plângere etc.; a beneficia de protecția sindicatului în cazul schimbării locului de muncă, sancționării, disponibilizării etc.; alte drepturi ce decurg din statutele proprii. Concomitent, aceste acte prevăd și un șir de obligațiuni ale

membrilor de sindicat: să cunoască și să respecte legislația în vigoare și prevederile propriului statut; să participe și să susțină organizația din care face parte în lupta unită pentru apărarea drepturilor și libertăților membrilor de sindicat; să achite la timp cotizația sindicală; să participe la acțiunile inițiate de sindicat privind apărarea intereselor membrilor de sindicat; să respecte etica profesională, să manifeste consecvență în domeniul pregătirii și competenței profesionale; să se abțină de la orice acțiune care ar putea împiedica realizarea hotărârilor majorității, chiar dacă nu sunt de acord cu acestea; să nu inițieze acțiuni care ar putea aduce prejudicii organizației din care face parte; alte obligații care decurg din statutele proprii.

Totodată, Statutul stipulează drepturile liderilor de sindicat: a reprezenta sindicatul; a respecta legea în cazuri de oricare formă de condiționare, constrângere sau limitare a drepturilor la exercitarea funcției de lider; a beneficia de reducere a programului de lucru pentru activitate sindicală (de la 3 la 4 ore în săptămână); a obliga angajatorul să asigure suplینirea liderului trimis la cursuri de formare și perfecționare sindicală, la stagii sindicale – în țară sau în străinătate, schimburi de experiență, precum și la alte activități sindicale; membrii de sindicat aleși în organele de conducere ale organizațiilor sindicale beneficiază de toate drepturile statutare; pe toată durata exercitării mandatului, precum și pe o perioadă de 1 an de la încetarea acestuia, reprezentanților aleși în organele de conducere ale Sindicatului nu li se poate modifica contractul individual de muncă și nu pot fi concediați pentru motive neimputabile lor; a contabiliza, la locul de muncă, modul în care sunt respectate drepturile salariaților prevăzute în Contractele colective de muncă și în contractele individuale de muncă; a negocia. Pe de altă parte, sunt prevăzute și obligațiile liderilor de sindicat: a răspunde la întrebările membrilor de sindicat; a distribui materiale informative; a ține la curent membrii sindicatului cu problematica domeniului; a proteja salariații în situații de muncă controversate; a asigura respectarea drepturilor salariaților din unitate; a atrage noi membri în organizația sindicală; a asigura stabilitatea, vitalitatea și unitatea în cadrul structurii sindicale primare; a comunica permanent cu organizația raională; a participa la acțiunile inițiate de organizația sindicală.

Drepturile și garanțiile membrilor de sindicat trebuie conștientizate și promovate de către liderii și activul sindical. Numai așa ei vor reuși să se mențină pe poziții de egalitate cu partenerii sociali în procesul de negociere și monitorizare a respectării drepturilor membrilor de sindicat pe care îi reprezintă. Pentru ca aceste drepturi să fie respectate este necesar ca fiecare lider și membru de sindicat să-și onoreze obligațiile activizând astfel, organizația sindicală prin fortificarea acesteia, obținând în consecință o forță reală la locul de muncă. Funcția și scopul principal al organizației sindicale este să reprezinte și să protejeze drepturile sociale, de muncă și profesionale ale membrilor săi.

Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova pe domeniul drepturilor și garanțiilor organelor de conducere ale organizațiilor sindicale de toate nivelele

- 1. Atenționarea liderilor sindicali și a conducătorilor unităților medicale asupra obligativității respectării drepturilor și garanțiilor de activitate a organelor sindicale.*
- 2. Antrenarea tinerilor și femeilor în activitatea sindicală și promovarea lor în organele de conducere.*
- 3. Instruirea cadrelor sindicale profesioniste, responsabile, pentru a asigura conducerea efectivă a organizației sindicale.*
- 4. Monitorizarea încălcării drepturilor sindicale și contracararea fenomenelor de acest gen.*

CAPITOLUL IX

ACTIVITATEA EDUCAȚIONALĂ ȘI DE FORMARE SINDICALĂ

În conformitate cu Programul aprobat de Congresul VII al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, prin care s-au stabilit obiectivele de bază în domeniul educației și formării sindicale, au fost realizate următoarele activități:

1. În colaborare cu Institutul Muncii al sindicatelor, a fost continuată instruirea sindicală a președinților organizațiilor sindicale primare cu genericul „Parteneriatul social în sfera muncii. Specialitatea: „Negociator sindical”.

2. Instruirea s-a desfășurat în baza Curriculumului Programului licențiat al Institutului Muncii, care a cuprins următoarele module:

- Legislația muncii, reglementări naționale și internaționale;
- Parteneriatul social în sfera muncii și drepturile sindicale;
- Comunicare și psihologie în negocieri;
- Conflictologie și jurisdicția muncii;
- Negocierile colective. Tehnici și tactici de negociere;
- Probleme economico-financiare ale prestatorilor de servicii medicale;
- Sisteme de salarizare;
- Securitatea și sănătatea în muncă;
- Motivația personalului. Stresul profesional și arderea profesională.

În cadrul programului a fost create două grupe de audienți (nr.9 și nr.10), în care s-au înscris 45 de participanți. Agenda celor patru sesiuni ale programului a cuprins următoarea tematică:

- Reglementări naționale și internaționale privind parteneriatul social în sfera muncii.
- Comunicarea și psihologie în negocieri.
- Protecția veniturilor sociale. Legislația națională și internațională privind remunerarea muncii. Evaluarea individuală a muncii și tariful angajaților.
- Negocierea colectivă. Pregătirea procesului de negociere.
- Psihologia în negocieri. Tehnici de argumentare și convingere.
- Tehnici și metode specifice etapelor de negocieri colective.
- Securitatea și sănătatea în muncă, pentru reprezentanții sindicatului cu răspunderi specifice în domeniu.
- Stresul profesional și arderea profesională.
- Negocieri colective. Convenția colectivă nivel de ramură. Negocierea salariului. Activitate practică în subgrupe.
- Contractul colectiv de muncă. Negocierea compartimentului „Securitate și sănătate în muncă”. Activitate practică în subgrupe.
- Managementul conflictului. Motivarea personalului.
- Managementul sindical. Calitățile liderului sindical.
- Relațiile de muncă. Normarea muncii în domeniul ocrotirii sănătății.
- Dialogul social european și modelul social european.
- Dialogul social în Republica Moldova și rolul sindicatelor.
- Analiza economico-financiară a prestatorilor de servicii medicale.
- Jurisdicția muncii. Conflictele colective și litigiile individuale de muncă.
- Mecanismul monitorizării realizării prevederilor Contractului colectiv de muncă.
- Prezentarea aplicației mobile „Drepturile salariaților” etc.

La sesiunile finale ale ambelor grupe, a avut loc evaluarea generală a Programului, prezentarea proiectelor individuale ale participanților și înmânarea certificatelor respective semnate de Președintele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova și Directorul general al Institutului Muncii al Sindicatelor.

Astfel, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a realizat unele dintre obiectivele de bază în domeniul educației și formării sindicale și în domeniul securității și sănătății în muncă, stabilite de Congresul VII al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova :

1. A realizat Programul de instruire a președinților organizațiilor sindicale primare cu genericul „Parteneriatul social în sfera muncii”, Specialitatea „Negociator sindical”, în cadrul cărui au fost instruiți 43 lideri sindicali noi aleși.

2. A reușit instruirea 36 lideri sindicali, reprezentanți ai sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă, de nivelul unu.

3. În anul de referință, în cadrul parteneriatului social nivel de ramură, s-a obținut negocierea și încheierea Convenției colective pentru perioada 2022-2025. Convenția colectivă, nivel de ramură, a fost subiectul meselor rotunde, organizate în 15 colective de muncă, inclusiv 8 raionale, 5 republicane și 2 organizații sindicale municipale, la care au participat 635 persoane.

4. Reprezentanții Federației au participat la toate activitățile educaționale organizate de către organizațiile sindicale la nivel național și internațional.

5. Conform rapoartelor organizațiilor membre au participat la diferite activități educaționale de nivel local sau republican peste 240 de lideri și alt activ sindical.

Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova pe domeniul educației și formării sindicale

1. *Organizarea perfecționării formatorilor sindicali ai Federației și implicarea lor activă în desfășurarea activităților educaționale sindicale și întrunirilor în colectivele de muncă.*

2. *Organizarea seminarelor tematice pentru anumite categorii de activiști și membri de sindicat cu genericul:*

- *Drepturi sindicale și ale tinerilor. Raporturile de muncă și negocierea contractului individual de muncă pentru rezidenții Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” și elevii colegiilor de medicină;*

- *Activitatea financiară în sindicate. Protecția social-economică a salariaților, asigurările sociale, modificările legislației fiscale.*

- *Recrutare sindicală.*

3. *Organizarea instruirii reprezentanților sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă din majoritatea organizațiilor sindicale membre ale Federației.*

4. *Participarea reprezentanților Federației la programele educaționale de nivel național: „Formare de formatori”, „Școala sindicală din Moldova” și alte activități educaționale și de formare sindicală organizate la nivel național și internațional;*

CAPITOLUL X

ACTIVITATEA DE INFORMARE ȘI COMUNICARE

Comunicarea este fluxul vital care face posibile performanțele unei organizații. De calitatea și funcționalitatea ei depinde modul în care sunt folosite resursele și sunt atinse scopurile. Eficiența unei organizații se bazează pe specializarea funcțiilor la nivel de compartimente și de indivizi și pe complementaritatea acestor funcții. Din aceste caracteristici de bază ale activității organizaționale rezultă necesitatea schimbului de informații între compartimente, între indivizi, între organizație și mediul său socio-economic.

Satisfacția în muncă este o stare emotivă pozitivă care rezultă din opinia personală a angajatului asupra muncii sale sau climatului de muncă. Satisfacția în muncă este influențată și ea de comunicare, cei care au acces la mai multă informație sunt mai mulțumiți. Deficitul de informație și distorsiunea creează insatisfacție, mai ales atunci când este vorba de informație utilă pentru muncă.

Domeniul comunicării devine mai complex, mai rapid și mai dinamic pe zi ce trece. În acest context, comunicarea tranzacționează de pe canalele tradiționale media către aplicații online.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, în vederea promovării unei imagini pozitive, informării prompte și obiective a membrilor de sindicat, dar și a societății în întregime, a sporit atenția asupra activităților de informare ca un mecanism eficace de extindere și coeziune a sindicatelor. Acest scop presupune o conlucrare continuă și sporită atât cu organizațiile sindicale primare membre ale Federației „Sănătatea”, cât și cu partenerii sociali de toate nivelurile.

Activitățile informaționale s-au desfășurat conform evenimentelor care au avut loc în sectorul sănătății, dar și în conformitate cu cerințele și necesitățile liderilor și activului sindical din organizațiile sindicale primare.

Tradițional, în anul 2022, Federația a inițiat Campania de abonare a ziarului sindical „Vocea poporului”, îndemnând liderii sindicali să influențeze comitetele pe care le reprezintă să aboneze atât săptămânalul „Vocea poporului”, cât și alte publicații.

De menționat că în anul 2022 Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, Ministerul Sănătății și Compania Națională de Asigurări în Medicină au semnat Convenția colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022-2025, eveniment reflectat prin intermediul mijloacelor de informare ale Federației și partenerilor media. Totodată, Federația Sindicală „Sănătatea” a publicat Convenția colectivă (nivel de ramură), în număr de 5000 de exemplare, care au fost distribuite liderilor comitetelor sindicale, reprezentanților administrației instituțiilor medico-sanitare publice, private, farmaceutice și de învățământ cu profil medical, membre ale Federației Sindicale „Sănătatea”.

Tot în această perioadă, a fost realizată Campania de promovare a principiilor dialogului social prin negocierea și semnarea contractelor colective (nivel de Unitate), cu genericul „Contractul colectiv de muncă eficient – loc de muncă decent!”, scopul fiind informarea membrilor Comisiei pentru dialog social „angajator-salariat” cu privire la clauzele clare legate de condițiile de muncă, salarizare, timp de muncă și de odihnă, concediu, sănătate și securitate în muncă, dar și alte drepturi și obligații în ceea ce privește locul de muncă.

Totodată, în cadrul întâlnirilor planificate cu reprezentanții colectivelor din țară, au fost discutate noile facilități de ordin social-economic pentru salariații membri de sindicat, incluse în Convenția Colectivă pentru domeniul sănătății pe anii 2022–2025 (nivel de ramură).

Astfel, pentru informarea cât mai operativă, accesibilă și veridică a membrilor de sindicat, toate noutățile și materialele informative ce se referă la activitățile întreprinse de Federație au fost plasate pe pagina WEB a Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova și conturile de pe rețelele de socializare. Continuăm să utilizăm pentru plasare infografice, bannere și spoturi video.

În urma examinării datelor prezentate de către președinții organizațiilor sindicale membre ale Federației s-a constatat că în anul 2022 cifra de abonare la publicațiile periodice a crescut considerabil. Acest lucru poate fi explicat prin reluarea activității redacției ziarului Vocea Poporului (tabelul nr.35).

Tabelul nr. 35: *Dinamica activităților informaționale*

Denumirea formelor de informare	Anii		
	2020	2021	2022
Abonamente la presa periodică	610	632	1098
Publicații în presa periodică	103	186	94
Discursuri, rapoarte	488	652	493
Alte forme de informare	1234	1268	1178

Federația Sindicală “Sănătatea” din Moldova, având drept scop crearea și promovarea unei imagini pozitive a Federației, informarea și comunicarea cât mai eficientă cu publicul, cât și sporirea accesului membrilor de sindicat la informație, își propune următoarele obiective:

1. *Asigurarea conținutului informațional pentru site-ul Federației și paginile oficiale de pe rețelele de socializare (Facebook, Instagram, LinkedIn, Youtube).*
2. *Organizarea și desfășurarea activităților de informare și comunicare.*
3. *Elaborarea comunicatelor și anunțurilor cu distribuirea lor ulterioară.*
4. *Monitorizarea funcționalității paginii WEB și paginilor de pe rețelele de socializare.*
5. *Instruirea activiștilor sindicali pentru formarea unor deprinderi de comunicare eficientă, însușirea unor tehnici și procedee de comunicare, precum și utilizarea corectă și eficientă a mijloacelor electronice de comunicare.*

CAPITOLUL XI

ACTIVITATEA ORGANIZAȚIEI DE TINERET

Organizația de tineret din cadrul Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova a fost creată în anul 2002, având drept scop apărarea drepturilor juridice, sociale și economice ale tinerilor care studiază și activează în sectorul medical din Republica Moldova. Organizația de tineret întrunește membri de sindicat din cadrul organizațiilor sindicale ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, colegiilor de medicină din Chișinău, Cahul, Bălți, Orhei și Ungheni, cât și tineri sindicaliști din instituțiile medico-sanitare publice.

Anul 2022 a fost un an plin de experiențe și evenimente, care au mobilizat tinerii să iasă din zona lor de confort, pentru a reveni în plină forță la evenimente după anii de restricții în pandemie.

Pentru prima dată după 2 ani a fost organizat Forumul tinerilor sindicaliști din ramura sănătății, la care au participat 50 de tineri din toate instituțiile de învățământ cu profil medical (Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”, Colegiul de medicină Cahul, Colegiul de medicină Orhei, Colegiul de medicină Bălți, Colegiul de medicină Ungheni). Genericul forumului a fost „Studentii de azi - Liderii de mâine” și au fost abordate mai multe subiecte, care țin de necesitățile tinerilor: Formarea liderilor pentru lansarea proiectelor Organizației de Tineret din cadrul Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova”; Principii de comunicare eficientă; Aplanarea situațiilor de stres/conflict; Sindromul Burnout; Managementul timpului. Pe perioada forumului tinerii au făcut schimb de experiență și au lucrat în echipe mixte ceea ce le-a permis de a crea relații pentru proiectele ulterioare.

Tinerii s-au implicat și au răspuns destul de prompt la solicitarea de a acorda ajutor persoanelor refugiate din Ucraina.

Cei mai activi tineri sindicaliști au fost premiați în cadrul Galei Studenților Laureați, eveniment ce are loc anual în decembrie, drept totalizare a reușitelor și obiectivelor atinse în anul calendaristic.

Anul 2022 a fost destul de productiv și în consolidarea imaginii sindicaliste a țării la nivel internațional, astfel doi membrii au reprezentat țara în cadrul conferințelor din Istanbul și Batumi.

În urma tuturor colaborărilor, am reușit să închegăm relații frumoase cu diferiți parteneri naționali și internaționali, cum ar fi:

- Ministerul Sănătății din Republica Moldova,
- Ministerul Educației din Republica Moldova,
- Consiliul Rectorilor,
- Organizația Mondială a Sănătății,
- Organizația Internațională pentru Migrație.

Pe parcursul anului de referință, Organizația de tineret a participat la: educația sindicală; protecția socială și juridică a tinerilor din domeniul sănătății; organizarea odihnei și a manifestărilor cultural-sportive. În acest context, având drept scop informarea și familiarizarea atât a membrilor săi, cât și ai celor recent recrutați, Organizația de tineret din cadrul Federației a organizat seminare informativ-educaționale pe diverse teme.

În aceeași ordine de idei, remarcăm suportul permanent oferit de Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova întru susținerea și educarea tinerei generații de sindicaliști. Datorită sprijinului Federației, membrii Organizației de tineret cred în posibilitățile lor și în faptul că Sindicatul poate contribui la apărarea drepturilor și intereselor, nu doar ale celor profesionale, dar și ale celor economice, de muncă și colective.

Obiective pentru următoarea perioadă a organizației de tineret

1. *Elaborarea propunerilor privind crearea condițiilor de activitate și de trai pentru tinerii profesioniști membri de sindicat din domeniul medical și familiile acestora.*
2. *Acordarea ajutoarelor materiale pentru odihna și întremarea sănătății tinerilor sindicaliști, cu precădere, a specialiștilor cu stare materială precară.*
3. *Organizarea seminarelor pentru tinerii sindicaliști în scopul dezvoltării abilităților de elaborare, negociere și semnare a Contractului individual de muncă și a Contractului colectiv de muncă.*
4. *Elaborarea propunerilor pentru îmbunătățirea situației tinerilor sindicaliști din domeniul medical pe piața muncii, în contextul crizei pandemice.*
5. *Acordarea suportului juridico-social tinerilor studioși și specialiștilor-debutanți membri de sindicat.*
6. *Crearea unei comunicări permanente și durabilă cu organizațiile de tineret din colegiu și implicarea în proiecte comune.*

CAPITOLUL XII

ACTIVITATEA COMISIEI DE CENZORI

Comisia de cenzori a Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, în perioada de referință, a activat în componența aprobată de către Congresul VII al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova: Maia Țiberneac – președinte, Claudia Grișco – vicepreședinte, Nina Pavlov, Raisa Muntean, Ecaterina Ciurac – membrii Comisiei.

În această perioadă Comisia de cenzori și-a propus efectuarea controlului și reviziei financiare a comitetelor sindicale și a Executivului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova. Pe parcursul anului au fost supuse controlului 27 organizații sindicale, prioritare fiind instituțiile republicane.

Totodată, Comisia de cenzori după tradiția anului precedent și în acest an a verificat toată activitatea comitetelor sindicale și a oferit suport consultativ pentru toate aspectele activității instituțiilor vizitate. Rezultatele verificărilor au fost expuse în actele de revizie și control financiar și în procesele verbale întocmite. Menționăm că, în majoritatea absolută a organizațiilor sindicale supuse controlului, prevederile Statutului ce țin de activitatea financiară se respectă. Neconformitățile depistate în câteva organizații sindicale mai mult țin de nerespectarea normelor statutare privitor la convocarea adunărilor și ședințelor organului electiv. Prevederile Nomenclatorului dosarelor aprobat de Biroul Executiv al Federației Sindicale „Sănătatea” se respectă. S-a constatat creșterea cererilor pentru ajutor material și evident s-au majorat mijloacele financiare utilizate în acest scop. În continuare, mijloacele financiare alocate pentru instruirea și informarea membrilor de sindicat sunt în descreștere. În marea majoritate a instituțiilor vizitate crește numărul de cereri de ieșire din sindicat a lucrătorilor medicali, fapt foarte alarmant. Cauzele acestui fenomen sunt diverse, unul dintre ele fiind informarea insuficientă a membrilor de sindicat despre activitatea Federației Sindicale „Sănătatea”.

Comisia de cenzori a Federației a examinat toate actele de revizie și control financiar prezentate concomitent cu rapoartele financiare anuale către Biroul Executiv al Federației. În rezultat, s-a constatat că comisiile de cenzori, cel puțin o dată în an, efectuează controlul utilizării transparente, corecte și eficiente a mijloacelor financiare și bunurilor materiale. În majoritatea organizațiilor sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova se respectă prevederile art.68 și 69 din Statutul Federației, privind colectarea și transferarea cotizațiilor sindicale pe conturile respective.

Cu contabilii unităților medicale, organizațiile sindicale au încheiat acorduri privind încasarea cotizațiilor sindicale lunare și transferarea lor pe conturile bancare respective, conform legislației

Este respectat Regulamentul cu privire la administrarea bugetului sindical al organizațiilor sindicale teritoriale (municipale, raionale) și al asociațiilor, ceea ce contribuie la îmbunătățirea activității financiare și la administrarea corectă și eficientă a mijloacelor financiare și a bunurilor materiale.

Menționăm că prevederile Hotărârii Guvernului nr.290/2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la prestațiile în sistemul public de asigurări sociale pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă a asiguraților prin tratament balneosanatorial, în ceea ce privește administrarea Bugetului asigurărilor sociale de stat, se realizează corect, în majoritatea cazurilor.

Totodată, mai sunt cazuri de încălcare a Regulamentului ce țin de repartizarea și completarea biletelor de tratament balneosanatorial.

În anul 2022 au fost 5 cazuri de returnare a biletelor de tratament: 4 bilete au fost oferite angajaților care activează prin cumul și 1 caz de oferire a biletului de tratament nerespectând termenul prevăzut în Regulament.

Remarcăm că liderii organizațiilor sindicale supuse controlului au apreciat pozitiv hotărârea Biroului Executiv al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova de a procura bilete de tratament balneosanatorial cu achitarea a 50% din cost de către membrul de sindicat și 50% - din mijloace financiare ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova.

Astfel, în anul de referință 440 de persoane (1,6 mil. lei) au beneficiat de tratament balneosanatorial la sanatoriile: „Nufărul Alb” (Cahul), „Struguraș” (Dubăsari), „Codru” (Călărași), „Bucuria-sind” (Vadul lui Vodă), „Dnestr” (Camenca) și „Moldova” (Truscoveț, Ucraina).

În unele organizații sindicale au fost aleși trezorerieri noi, pentru care au fost organizate de către Executivul Federației Sindicale „Sănătatea”, seminare de instruire cu participarea formatorilor din domeniu.

Obiectivele comisiilor de cenzori de toate nivelurile:

1. *Efectuarea controalelor activității organelor de conducere ale organizațiilor sindicale de toate nivelele, cel puțin o dată în an, prin prisma respectării prevederilor Statutului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, inclusiv utilizarea transparentă, corectă și eficientă a mijloacelor financiare și bunurilor materiale ale organizației sindicale;*

2. *Monitorizarea respectării prevederilor Regulamentului cu privire la prestațiile în sistemul public de asigurări sociale pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă a asiguraților prin tratament balneosanatorial, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.290/2010;*

3. *Informarea organelor sindicale și membrilor de sindicat despre erorile și deficiențele depistate și a opțiunilor de redresare a acestora.*